

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1956-1957.

SÉANCE DU 25 JUIN 1957.

Rapport de la Commission de la Justice chargée d'examiner le projet de loi relatif aux droits et devoirs respectifs des époux.

Présents : MM. ROLIN, président; BRIOT, CAMBY, CUSTERS, DE BAECK, DELMOTTE, DERBAIX, DUTERNE, GEORGE, LAGAE, LIGOT, ORBAN, PHOLIEN, RONSE, Mme VANDERVELDE, MM. VAN HEMELRIJCK, VAN REMOORTEL et Mme CISELET, rapporteur.

MESDAMES, MESSIEURS,

Le projet qui est soumis à vos délibérations revêt une importance exceptionnelle.

Il a pour objet de modifier profondément notre droit de famille; de supprimer les principes de la puissance maritale et de l'incapacité juridique de la femme mariée, exprimée avec une rigueur particulière dans le Code Civil français de 1804 et d'y substituer l'égalité de droits et de devoirs des conjoints.

Considérations générales.

La législation napoléonienne a provoqué dans nos provinces une sensible aggravation de l'état de subordination de la femme à son mari, contrairement au courant d'idées qui s'y était assez librement révélé jusqu'alors.

M. John Gilissen, Professeur à l'Université de Bruxelles, dans une étude sur le statut de la femme dans l'ancien droit belge, nous montre que du XIIIme au XVIIIme siècle, nos coutumes accusent une nette tendance à l'égalité des sexes, aussi bien pendant le mariage qu'en dehors de celui-ci.

M. John Gilissen met en évidence certaines particularités qui, dit-il « sont en général propres au droit des villes, surtout des villes flamandes et bra-

R. A 5268.

Voir :

Document du Sénat :

69 (Session de 1956-1957) : Projet de loi.

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1956-1957.

VERGADERING VAN 25 JUNI 1957.

Verslag van de Commissie van Justitie belast met het onderzoek van het wetsontwerp betreffende de wederzijdse rechten en plichten van de echtgenoten.

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

Het ontwerp dat aan uw beraadslagingen wordt voorgelegd is van buitengewoon belang.

Het heeft ten doel ons familierecht grondig te wijzigen, de beginselen van het gezag van de man en van de handelingsbekwaamheid van de gehuwde vrouw, die bijzonder scherp tot uiting komt in het Franse Burgerlijke Wetboek van 1804, op te heffen en ze te vervangen door de gelijkheid in rechten en plichten van de echtgenoten.

Algemene beschouwingen.

De napoleontische wetgeving heeft, in onze provincies, de ondergeschiktheid van de vrouw aan haar man gevoelig verzwakt, in tegenstelling met de gedachtenstroming die zich tot dan toe tamelijk vrij ontwikkeld had.

De h. John Gilissen, hoogleraar aan de Brusselse universiteit, toont, in een studie over de rechtstoestand van de vrouw in het oude Belgische recht aan, dat er in onze gewoonten van de XIIIe tot de XVIIIe eeuw een uitgesproken streven ligt naar gelijkheid van de geslachten zowel in als buiten het huwelijk.

De h. John Gilissen legt de nadruk op bepaalde bijzonderheden, die doorgaans eigen zijn aan het stadsrecht, vooral in de Vlaamse en Brabantse

R. A 5268.

Zie :

Gedr. St. van de Senaat :

69 (Zitting 1956-1957) : Wetsontwerp.

bançonne où s'est développé très tôt un droit individualiste nettement différent du droit des campagnes.

» Les traits saillants de ce droit urbain, quant au statut de la femme, sont :

» a) l'égalité des sexes en matière de *succession*, par l'abolition du privilège de masculinité généralement maintenu dans les campagnes;

» b) la quasi égalité des père et mère dans l'exercice de la *pouissance paternelle*, du vivant du père et surtout après son décès;

» c) la quasi égalité des époux dans la *disposition des biens* pendant le mariage, tous (ou presque tous) les biens tombant en communauté et le mari ne pouvant disposer des biens les plus importants sans le consentement de sa femme;

» d) la quasi égalité des époux lors de la *dissolution de la communauté*, l'époux survivant — mari ou femme — gardant, sous forme de propriété ou d'usufruit, la totalité des biens ».

La réforme qui vous est proposée correspond à une évolution de nos mœurs due en grande partie aux circonstances économiques engendrées par les deux guerres mondiales; elle tient compte de la place réelle occupée par les femmes belges au sein de la famille et dans notre société actuelle.

Depuis quelques années, les femmes de notre pays, tout en remplissant avec conscience leurs devoirs et leurs tâches multiples au sein du foyer conjugal, ont pris dans tous les domaines de notre vie nationale une importance qui ne cesse de croître.

Comme le constate l'exposé des motifs, l'enseignement à tous les degrés les a élevées intellectuellement au même niveau que les hommes et elles exercent à présent, avec une compétence que personne ne leur dénie plus, toutes les professions y compris celles qui jadis étaient réservées aux personnes du sexe masculin.

Il serait impossible, sans défi au bon sens, de continuer à traiter en incapables assimilées aux mineurs et aux interdits, et cela quel que soit leur âge, des femmes qui se livrent à toutes les activités sociales et économiques, qui peuvent occuper toutes les fonctions publiques, aussi élevées soient-elles, à l'exception de la fonction royale, et sont appelées, à ce titre, à prendre de graves décisions et à assumer de très lourdes responsabilités.

En d'autres termes, loin de révolutionner nos habitudes de vie, la loi nouvelle ne fera que consacrer une situation existante; en s'adaptant aux faits, elle leur donnera la forme juridique qui leur manque à présent.

Le projet de loi, comme l'indique son exposé des motifs, n'est que la première partie d'une réforme beaucoup plus vaste, qui doit porter sur toute notre législation du mariage. En d'autres termes,

steden, waar zich al zeer vroeg een individualistisch recht heeft ontwikkeld, dat sterk verschilde van het plattelandsrecht.

» In verband met de rechtstoestand van de vrouw was het stadsrecht inzonderheid gekenmerkt door :

» a) de gelijkheid van de geslachten inzake *er/opvolging*, door de afschaffing van het voorrecht van de man dat op het platteland in de regel gehandhaafd bleef;

» b) de quasi gelijkheid van de moeder en de vader bij de uitoefening van de *ouderlijke macht*, tijdens het leven en vooral na het overlijden van de vader;

» c) de quasi gelijkheid van de echtgenoten inzake *beschikking over de goederen* tijdens het huwelijk; alle (of bijna alle) goederen waren in gemeenschap en de man kon over de belangrijkste goederen niet beschikken zonder de toestemming van zijn vrouw;

» d) de quasi gelijkheid van de echtgenoten bij de *ontbinding* van de gemeenschap, waarbij de overlevende echtgenoot — man of vrouw — de gezamenlijke goederen in eigendom of in vruchtengebruik bewaarde ».

De voorgestelde hervorming beantwoordt aan een evolutie van onze zeden, die grotendeels toe te schrijven is aan de economische omstandigheden na de twee wereldoorlogen; zij houdt rekening met de werkelijke plaats welke de Belgische vrouwen in het gezin en in onze huidige samenleving innemen.

Sedert enkele jaren zijn de vrouwen een steeds grotere rol gaan spelen aan elke sector van ons nationaal leven, terwijl zij hun plichten en hun menigvuldige taken in de huiselijke haard nauwgezet bleven vervullen.

Zoals vermeld in de memorie van toelichting heeft het onderwijs in alle graden hen op verstandelijk gebied tot hetzelfde peil opgevoerd als de mannen en oefenen zij thans, met een bevoegdheid welke niemand hun nog ontzegt, al de beroepen uit, ook die welke vroeger alleen voor mannen toegankelijk waren.

Het ware in strijd met het gezond verstand om vrouwen die alle maatschappelijk en economisch verrichten, die alle werk ambten kunnen bekleden, hoe hoog ook, behalve dan het koningschap, en die als zodanig geroepen zijn om gewichtige beslissingen te nemen en een zeer zware verantwoordelijkheid te dragen, nog langer als minderjarigen en onbekwaamverklaarden te behandelen, ongeacht hun leeftijd.

Met andere woorden, verre van een ommekker in onze levensgewoonten te brengen, zal de nieuwe wet enkel een bestaande toestand bekraftigen; zij past zich aan de feiten aan en geeft hun de juridische vorm die er tot dusver aan ontbrak.

Zoals gezegd in de memorie van toelichting is het wetsontwerp slechts een eerste deel van een veel ruimere hervorming, die geheel onze huwelijkswetgeving moet behandelen. Met andere woorden, het

le projet en discussion, qui contient les principes de la législation nouvelle, devra être complété aussi rapidement que possible par une loi modifiant les régimes matrimoniaux, soit le Titre V du Livre III du Code civil, sur le contrat de mariage.

Il n'est pas douteux que le projet actuel serait sans grand effet pratique si la femme continuait à être soumise aux dispositions légales actuellement en vigueur, accordant au mari le droit d'administrer le patrimoine commun et d'en disposer, ainsi que le droit d'administrer le patrimoine propre à l'épouse et d'en disposer, sous certaines conditions.

Sans doute existe-t-il des liens de connexité entre, d'une part, les dispositions relatives aux droits et devoirs respectifs des époux et, d'autre part, les dispositions relatives au contrat de mariage. Et il peut paraître malaisé de dissocier ces deux ordres d'idées.

Votre Commission a cependant estimé, comme le Gouvernement, que le Parlement pouvait utilement discuter et adopter dès à présent, la première partie de la réforme et s'occuper de la deuxième partie dans quelques mois, pour autant que soient prévues des dispositions temporaires dont il sera question plus loin.

En effet, il y a lieu de donner, sans plus attendre une première satisfaction aux femmes belges.

Il n'est pas douteux qu'une refonte complète de notre législation du mariage, annoncée dans la déclaration gouvernementale du 5 mai 1954, est vivement souhaitée par une fraction considérable de l'opinion publique, notamment de l'opinion publique féminine.

Elle est réclamée depuis de longues années par des groupements féminins représentatifs de toutes les nuances politiques et de tous les milieux économiques et sociaux ainsi que par des juristes et des sociologues éminents, de droite aussi bien que de gauche.

Notre législation du mariage a fait l'objet de différentes propositions de loi déposées tant à la Chambre qu'au Sénat, depuis la fin de la guerre, soit :

- La proposition de loi du 25 octobre 1945 de M. Rey et consorts.
- La proposition de loi du 29 mai 1946 de Mme Ciselet et consorts (redéposée les 27 octobre 1949, 24 octobre 1950 et 12 mai 1954).
- La proposition de loi du 17 décembre 1947 de Mme Ciselet et consorts (redéposée les 27 octobre 1949, 24 octobre 1950 et 12 mai 1954).
- La proposition de loi du 22 février 1949 de Mme I. Blume-Grégoire et consorts (redéposée le 17 août 1949 et le 5 mai 1954 par Mme Groesser-Schroyens et consorts).

hier behandelde ontwerp, dat de beginselen van de nieuwe wetgeving bevat, zal zo spoedig mogelijk aangevuld moeten worden door een wet tot wijziging van de huwelijksvermogenstelsels, d. i. Titel V, van Boek III van het Burgerlijk Wetboek, over het huwelijkscontract.

Het lijdt geen twijfel dat het huidige ontwerp niet veel praktische betekenis zou hebben indien de vrouw onderworpen bleef aan de thans geldende wetsbepalingen die aan de man het recht geven om het gemeenschappelijk vermogen te beheren en erover te beschikken, zomede om het eigen vermogen van de echtgenote te beheren en erover te beschikken, onder bepaalde voorwaarden.

Wel bestaat er een verband tussen, eensdeels, de bepalingen betreffende de wederzijdse rechten en plichten van de echtgenoten en, anderdeels, de bepalingen betreffende het huwelijkscontract. En misschien lijkt het wel moeilijk om die twee dingen te scheiden.

Uw Commissie was het echter met de Regering eens, dat het Parlement reeds nu het eerste deel van de hervorming gevoeglijk kon bespreken en goedkeuren en met het tweede deel over enkele maanden beginnen op voorwaarde dat tijdelijke voorzieningen, waarvan hierna zal sprake zijn, getroffen worden.

Aan de Belgische vrouwen dient immers, zonder verder verwijl, een eerste voldoening te worden geschenken.

Het valt niet te betwijfelen dat de volledige omwerking van onze huwelijkswetgeving, welke in uitzicht was gesteld bij de regeringsverklaring van 5 Mei 1954, door een groot gedeelte van de openbare opinie, vooral door de vrouwen, vurig wordt verlangd.

Dit wordt sinds lange jaren geëist door vrouwelijke groeperingen die alle politieke strekkingen en alle economische en maatschappelijke kringen vertegenwoordigen, zomede door vooraanstaande rechtsgeleerden en sociologen, zowel rechtse als linkse.

Ter zake van onze huwelijkswetgeving zijn, sedert de oorlog, zowel in de Kamer als in de Senaat verscheidene wetsvoorstellingen ingediend :

- Het wetsvoorstel dd. 25 October 1945 van de h. Rey c.s.;
- Het wetsvoorstel dd. 29 Mei 1946 van Mevr. Ciselet c.s. (opnieuw ingediend op 27 October 1949, 24 October 1950 en 12 Mei 1954);
- Het wetsvoorstel dd. 17 December 1947 van Mevr. Ciselet c.s. (opnieuw ingediend op 27 October 1949, 24 October 1950 en 12 Mei 1954);
- Het wetsvoorstel dd. 22 Februari 1949 van Mevr. I. Blume-Grégoire c.s. (opnieuw ingediend op 17 Augustus 1949 en op 5 Mei 1954 door Mevr. Groesser-Schroyens c.s.);

— La proposition de loi du 5 mai 1954 de Mme Groesser-Schroyens et consorts.

Cette réforme a été préparée par une Commission spéciale créée au sein du Département de la Justice par l'arrêté royal du 14 mai 1948 (*Moniteur Belge* du 4 juin 1948) et composée de magistrats, de professeurs de droit de nos quatre universités, d'avocats, de notaires, de parlementaires, et présidée par M. Raoul Hayot de Termicourt, procureur général près la Cour de Cassation.

Ajoutons que la modification du Code civil en vue d'instituer une complète égalité de droits et de devoirs entre conjoints est conforme à nos engagements internationaux.

Le principe d'égalité entre l'homme et la femme est proclamé dans le préambule de la Charte des Nations-Unies adoptée en 1945, à San-Francisco, et dont la Belgique est partie. Ce principe est rappelé à différentes reprises dans le corps même de la Charte, notamment aux articles 1 et 8.

La déclaration universelle des droits de l'homme de 1948, à son tour, a proclamé dans son préambule l'égalité de droits des hommes et des femmes. Elle le rappelle dans son article 2. Son article 16 précise qu'« à partir de l'âge nubile, l'homme et la femme, sans aucune restriction de race, de nationalité ou de religion, ont le droit de se marier et de fonder une famille. *Ils ont des droits égaux au regard du mariage, durant le mariage et lors de sa dissolution.* »

Votre Commission estime que la réforme n'affaiblira pas les liens du mariage.

Les devoirs réciproques des époux, de fidélité, de secours et d'assistance, sont rigoureusement maintenus et parfois renforcés de sanctions qui n'existaient pas antérieurement.

La suppression de la puissance maritale n'est pas, non plus, de nature à compromettre la bonne entente entre les conjoints.

Comme le fait remarquer l'exposé des motifs, l'affection mutuelle et le respect des obligations du mariage ressortissent davantage au domaine moral qu'au domaine juridique. L'article 213 du Code civil, en dépit de sa rigueur, n'a jamais réussi à maintenir l'union dans un foyer où faisaient défaut l'esprit de conciliation et le sens du devoir.

Dans les nombreux foyers où règnent la paix et l'harmonie, l'abrogation de l'article 213 sera à peine remarquée.

Dans les ménages où règne la discorde, l'égalité de droit des époux permettra aux magistrats de trancher tous les conflits selon l'équité et sans que l'une des parties ne jouisse de priviléges parfois peu compatibles avec la morale.

Il appartiendra aux conjoints, sous l'empire de la nouvelle législation comme à présent, d'organiser de commun accord leur vie conjugale et de se

— Het wetsvoorstel dd. 5 Mei 1954 van Mevr. Groesser-Schroyens c.s.

Deze hervorming is voorbereid door een bijzondere Commissie, die bij koninklijk besluit van 14 Mei 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 4 Juni 1948) bij het Departement van Justitie werd ingesteld : zij bestond uit magistraten, hoogleraars in de rechten van onze vier universiteiten, advocaten, notarissen en parlementsleden en was voorgezeten door de h. Raoul Hayot de Thermicourt, Procureur-generaal bij het Hof van Verbreking.

Bovendien beantwoordt de wijziging van ons Burgerlijk Wetboek met het oog op de invoering van een volledige gelijkheid in rechten en plichten van de echtgenoten aan onze internationale verbintenis.

Het beginsel van de gelijkheid van man en vrouw is tot uitdrukking gebracht in de preambule van het Handvest der Verenigde Volken dat in 1945 te San-Francisco is aangenomen en dat door België is ondertekend. Op dit beginsel wordt verscheidene malen teruggekomen in de tekst zelf van het Handvest, met name in de artikelen 1 en 8.

Ook de universele verklaring van de rechten van de mens van 1948 heeft, in de inleiding, de gelijkheid in rechten van mannen en vrouwen aangekondigd. Deze gelijkheid komt ter sprake in artikel 2. Artikel 16 bepaalt : « Op huwbare leeftijd hebben man en vrouw, zonder enige beperking wat ras, nationaliteit of godsdienst betreft, het recht te huwen en een gezin te stichten. *Zij hebben gelijke rechten ten opzichte van het huwelijk, tijdens het huwelijk en bij de ontbinding daarvan.* »

Uw Commissie is van oordeel dat de hervorming de huwelijksbanden niet zal verzwakken.

De wederzijdse plichten van de echtgenoten nl. getrouwheid, hulp en bijstand, blijven onverkort gehandhaafd en worden soms bekrachtigd door sancties die voordien niet bestonden.

De afschaffing van het gezag van de man is ook niet van die aard dat zij de goede verstandhouding tussen de echtgenoten zal schaden.

Zoals de memorie van toelichting opmerkt, behoren de wederkerige genegenheid en het nakomen van de huwelijksverplichtingen meer tot het moreel dan tot het juridisch gebied. Artikel 213 van het Burgerlijk Wetboek is er, in weerwil van zijn strengheid, nooit in geslaagd de eendracht te bewaren in een gezin waar verstandhouding en plichtsbesef ontbraken.

In de talrijke gezinnen waar vrede en harmonie heersen, zal de opheffing van artikel 213 amper opgemerkt worden.

In gezinnen die door tweedracht verscheurd zijn, zal de gelijkheid in rechten van de echtgenoten de magistraten in de gelegenheid stellen over alle conflicten naar billijkheid te beslissen, zonder dat een van beide partijen voorrechten geniet die soms weinig verenigbaar zijn met de moraal.

Onder de nieuwe wet zullen de echtgenoten, evenals thans, in gemeenschappelijk overleg hun echte-lijk leven moeten inrichten en de opdrachten alsook

partager des tâches et les responsabilités, suivant leurs aptitudes.

Comme à présent aussi, l'époux le plus autoritaire paraîtra dominer tandis que le conjoint doué de la personnalité la plus forte prendra en fait, avec plus ou moins de discrétion, la direction du foyer.

Il est à supposer qu'en raison de vieilles traditions et d'une plus grande habitude des affaires, un rôle prééminent sera souvent joué par le mari.

Ajoutons que l'exemple de l'Angleterre nous montre qu'une complète égalité des époux devant la loi est parfaitement compatible avec un grand respect de l'institution du mariage.

Bien plus, la situation de ce pays nous montre que peuvent coexister sans heurt une loi civile instaurant l'égalité juridique des époux et une loi religieuse imposant à la femme le devoir d'obéissance envers son mari.

Votre Commission estime que, mieux notre loi civile sera adaptée à la situation réelle des femmes dans la société, plus les unions conjugales auront de stabilité.

En effet, si dans de nombreux cas la rupture du lien conjugal est due à des questions sentimentales, bien souvent aussi, elle est provoquée par des motifs d'ordre pécuniaire.

Que de fois la femme n'est-elle pas acculée au divorce parce que son mari dilapide les biens de la communauté, parce qu'elle n'a aucun droit effectif sur son patrimoine propre, parce que la séparation de biens judiciaire est trop difficile à obtenir.

Beaucoup de nations ont adopté un droit familial consacrant entre les époux une pleine égalité.

Nous pouvons citer à titre d'exemple, non seulement le Royaume-Uni de Grande-Bretagne et d'Irlande, dont il vient d'être question, mais encore l'Australie, la Nouvelle Zélande, le Canada à l'exception des anciennes provinces françaises, la plupart des états des Etats-Unis d'Amérique, la Suède, la Norvège, le Danemark, la Finlande, le Mexique, l'U.R.S.S. ainsi que tous les pays communistes y compris la République Populaire de Chine.

Tout dernièrement, les Pays-Bas, par la loi du 14 juin 1956, ont complètement émancipé les femmes mariées. La République Fédérale d'Allemagne a fait de même, par une loi que viennent de voter le Bundestag et le Bundesrat.

D'autres pays, tout en abolissant le principe de la puissance maritale et en reconnaissant à la femme mariée une entière capacité juridique, ont accordé au mari la prééminence.

Il n'en est guère qui soit demeuré régi par une législation aussi surannée que la nôtre.

de verantwoordelijkheid daarvoor, volgens hun aangleg verdelen.

Evenals thans zal de meest autoritaire echtgenoot schijnbaar overheersen, terwijl de echtgenoot met de sterkste persoonlijkheid in feite, met min of meer discretie, de leiding van het gezin op zich zal nemen.

Naar alle waarschijnlijkheid zal de man, op grond van oude tradities en omdat hij meer vertrouwd is met het zakenleven, dikwijls een overwegende rol spelen.

Het Engelse voorbeeld toont aan dat het mogelijk is de volledige gelijkheid van de echtgenoten voor de wet met een grote eerbeid voor de huwelijksinstelling te verenigen.

Meer zelfs, de toestand in dat land toont aan dat een burgerlijke wet welke de gelijkheid in rechte van de echtgenoten instelt en een godsdienstige wet, welke de vrouw gehoorzaamheid aan haar man oplegt, ongestoord naast elkaar kunnen bestaan.

Uw Commissie is van oordeel dat de echtverbintenis het duurzaamst zullen zijn wanneer onze burgerlijke wet het best zal aangepast zijn aan de werkelijke toestand van de vrouwen in de maatschappij.

Immers, zo de breuk van de echtelijke band veelal te wijten is aan gevoelkwesties, toch zijn ook dikwijls redenen van geldelijke aard er de oorzaak van.

Hoe vaak is de vrouw niet tot echtscheiding gedwongen omdat haar man de goederen van de gemeenschap verspilt, omdat zij geen werkelijk recht op haar eigen vermogen bezit, omdat de gerechtelijke scheiding van goederen te moeilijk kan worden verkregen.

Talrijke landen hebben een familierecht aangenomen waarin de volledige gelijkheid tussen de echtgenoten wordt gehuldigd.

Dit is het geval, niet alleen in het evengenoemde Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Ierland maar ook in Australië, Nieuw-Zeeland, Canada met uitzondering van de vroegere Franse provincies, in de meeste staten van de Verenigde Staten van Amerika, Zweden, Noorwegen, Denemarken, Finland, Mexico, Sovjet-Rusland, alsook in alle communistische landen met inbegrip van de Chinese Volksrepubliek.

Zeer onlangs heeft Nederland, bij de wet van 14 Juni 1956, de gehuwde vrouwen geheel ontvoogd. De Duitse Bondsrepubliek heeft dit voorbeeld gevuld in een wet die onlangs door de Bundestag en de Bundesrat aangenomen werd.

Andere landen hebben het principe van het gezag van de man afgeschaft en aan de gehuwde vrouw volledige handelingsbekwaamheid verleend, doch tevens aan de man de voorrang gegeven.

Nagenoeg in geen enkel land bestaat nog een ouderwetse wetgeving als de onze.

Examen des articles.

Article premier.

L'article premier du projet de loi abroge les articles 212 à 226bis du Code civil et les remplace par des dispositions dont les unes sont entièrement nouvelles et dont les autres ne le sont que partiellement ou même pas du tout.

L'article 212 précise les droits et devoirs réciproques des époux.

L'article 213 règle l'usage du nom dans les relations professionnelles ou commerciales.

L'article 214 détermine les conditions de fixation de la résidence conjugale.

Les articles 215 à 222 traitent de la contribution des époux aux charges du ménage.

L'article 223 prévoit l'intervention du Président du Tribunal en cas de manquements graves de l'un des conjoints à ses devoirs.

L'article 224 reconnaît une pleine capacité juridique aux deux conjoints.

Les articles 225 et 226 règlent les droits d'opposition de chaque époux à l'exercice d'une profession, d'une industrie ou d'un commerce par son conjoint.

Votre Commission vous propose d'apporter certaines modifications de forme et de fond à l'article premier; elle vous suggère tout d'abord de placer les dispositions dans un ordre différent et de leur donner une numération nouvelle.

A son avis, les matières devraient se présenter comme suit :

Article 212. — Les devoirs réciproques des époux.

Article 213. — La résidence conjugale.

Article 214. — La capacité civile des conjoints.

Article 215. — L'exercice d'une profession, d'une industrie ou d'un commerce par l'un des époux et le droit de recours de son conjoint.

Article 216. — L'usage du nom dans les relations professionnelles ou commerciales.

Article 217. — La procédure à suivre en cas de recours prévus aux articles 213 (résidence conjugale) et 215 (exercice d'une profession).

Article 218. — La contribution des époux aux charges du ménage.

Article 219. — La procédure à suivre en cas de manquement aux obligations de l'article 218.

Artikelsgewijze behandeling.

Eerste artikel.

Artikel één van het wetsontwerp heft de artikelen 212 tot 226bis van het Burgerlijk Wetboek op en vervangt ze door bepalingen waarvan sommige geheel nieuw, andere slechts gedeeltelijk of in 't geheel niet nieuw zijn.

Artikel 212 bepaalt de wederzijdse rechten en plichten van de echtgenoten.

Artikel 213 regelt het gebruik van de naam in de beroeps- of handelsbetrekkingen.

Artikel 214 bepaalt de voorwaarden tot vestiging van de echtelijke verblijfplaats.

De artikelen 215 tot 222 behandelen de bijdrage van de echtgenoten in de lasten van de huishouding.

Artikel 223 voorziet in het optreden van de voorzitter der rechtbank ingeval een van de echtgenoten ernstig zijn plichten verzuimt.

Artikel 224 kent volle handelingsbekwaamheid toe aan beide echtgenoten.

De artikelen 225 en 226 regelen het recht van iedere echtgenoot om zich te verzetten tegen de uitoefening van een beroep, een rijverheids- of handelsbedrijf door de andere echtgenoot.

Uw Commissie stelt voor, sommige wijzigingen, wat de vorm en de inhoud betreft, in artikel 1 aan te brengen; zij suggereert in de eerste plaats de bepalingen anders te rangschikken en te nummeren.

Zij is van mening dat de stof als volgt zou moeten worden ingedeeld :

Artikel 212. — De wederzijdse plichten van de echtgenoten.

Artikel 213. — De echtelijke verblijfplaats.

Artikel 214. — De burgerlijke bekwaamheid van de echtgenoten.

Artikel 215. — De uitoefening van een bedrijf door een van de echtgenoten en het recht van beroep van de andere echtgenoot.

Artikel 216. — Het gebruik van de naam in de beroeps- of handelsbetrekkingen.

Artikel 217. — De procedure in geval van beroep op grond van de artikelen 213 (echtelijke verblijfplaats) en 215 (uitoefening van een bedrijf).

Artikel 218. — De bijdrage van de echtgenoten tot de lasten van de huishouding.

Artikel 219. — De procedure in geval van niet-naleving van de verplichtingen opgelegd bij artikel 218.

Article 220. — La contribution aux charges du ménage de l'époux absent, interdit ou dans l'impossibilité de manifester sa volonté.

Article 221. — Les mesures urgentes et provisoires que peut prendre le Président du Tribunal si l'un des époux manque gravement à ses devoirs.

Article 222 | Article 223 | Article 224 | Article 225
La procédure d'intervention du Pré-sident du Tribunal.

Article 226. — Les convocations et notifications dont est chargé soit le greffier du Juge de Paix, soit le greffier du Pré-sident du Tribunal.

Nous examinerons les dispositions de l'article premier dans l'ordre et avec la numérotation que vous propose votre Commission de la Justice.

Article 212 du projet de la Commission.

« Les époux ont pour devoir d'habiter ensemble; ils se doivent mutuellement fidélité, secours, assistance. »

C'est le prescrit de l'article 212 actuel, complété par une disposition relative aux devoirs de cohabitation. Cette obligation réciproque devait être mentionnée, en raison de la suppression de l'actuel article 214a qui stipule :

« La femme est obligée d'habiter avec le mari et de le suivre partout où il juge à propos de résider; le mari est obligé de la recevoir. »

L'actuel article 213a : « le mari doit protection à sa femme, la femme obéissance à son mari » a été purement et simplement abrogé.

Cela signifie la suppression de la puissance maritale, objet essentiel du projet.

Article 213 du projet de la Commission.

L'article 213 nouveau est relatif à la résidence conjugale. Cette disposition et celle connexe qui, sous l'article 3 du projet amendé, modifie l'article 108 du Code apportent certains changements importants au droit actuellement en vigueur.

I. — L'objet essentiel de l'article 213 nouveau est de prévoir que le lieu où s'accomplira à l'avenir le devoir de cohabitation des époux ne sera plus déterminé par le seul mari mais sera fixé en principe du commun accord des époux.

Artikel 220. — De bijdrage tot de gezinslasten van de echtgenoot die afwezig of onbekwaamverklaard is of in de onmogelijkheid verkeert zijn wil te kennen te geven.

Artikel 221. — De dringende en voorlopige maatregelen welke de Voorzitter van de Rechtbank kan nemen indien een van de echtgenoten ernstig aan zijn plichten te kort komt.

Artikel 222 | Artikel 223 | Artikel 224 | Artikel 225
De procedure bij optreden van de Voorzitter der Rechtbank.

Artikel 226. — De oproepingen en kennisgevingen waarmee hetzij de griffier van de vrederechter, hetzij de griffier van de Voorzitter van de Rechtbank belast is.

Wij zullen de bepalingen van artikel één onderzoeken in de orde en volgens de nummering door uw Commissie van Justitie voorgesteld.

Artikel 212 van het ontwerp van de Commissie.

« Echtgenoten hebben de plicht samen te wonen; zij zijn elkaar getrouwheid, hulp en bijstand verschuldigd. »

Dit zijn de voorschriften van het huidige artikel 212 aangevuld met een bepaling betreffende de plicht tot samenwonen. Deze wederzijdse verplichting moet vermeld worden, ingevolge de opheffing van het huidige artikel 214a dat luidt als volgt :

« De vrouw is verplicht met de man samen te wonen en hem overal te volgen waar hij dienstig oordeelt zijn verblijf te houden; de man is verplicht zijn vrouw bij zich te ontvangen ».

Het huidige artikel 213a : « De man is aan zijn vrouw bescherming, de vrouw aan haar man gehoorzaamheid verschuldigd », wordt zonder meer opgeheven.

Dit betekent de afschaffing van het gezag van de man, het hoofddoel van het ontwerp.

Artikel 213 van het ontwerp van de Commissie.

Het nieuwe artikel 213 betreft de echtelijke verblijfplaats. Deze bepaling en de daarmee samenhangende bepaling die onder artikel 3 van het geamendeerde ontwerp artikel 108 van het Wetboek wijzigt, brengen belangrijke veranderingen aan in het thans geldende recht.

I. — Het wezenlijke doel van het nieuwe artikel 213 is te bepalen dat de plaats waar de plicht van de echtgenoten om samen te wonen voortaan zal worden volbracht, niet meer zal worden vastgesteld door de man alleen, maar, in principe althans, in gemeen overleg tussen de echtgenoten.

Si ceux-ci ne peuvent s'entendre, le choix appartient au mari. Cependant, la femme a un droit de recours devant le tribunal de première instance si des motifs légitimes commandent le choix d'une autre résidence conjugale.

Ces motifs légitimes peuvent avoir trait aux intérêts moraux ou matériels, soit de l'un des époux, soit de tous les deux, soit des enfants.

Il est à remarquer que le recours au Tribunal, prévu à l'article 213 concerne uniquement la fixation de la *résidence conjugale*, soit de l'endroit où les époux vivront ensemble et où ils élèveront leurs enfants.

Votre Commission estime que le projet ne porte nullement atteinte au droit reconnu aujourd'hui à la femme par la doctrine et la jurisprudence, de solliciter une *résidence séparée* pour raisons sérieuses et dûment justifiées.

Il en est ainsi :

- a) lorsque le mari ne lui offre pas une habitation convenable et décente;
- b) lorsque par le fait de la cohabitation, la sécurité ou la dignité de la femme sont mises en péril.

Comme le fait justement remarquer le Conseil d'Etat, la suspension du devoir de cohabitation, pour motifs dûment justifiés, au profit de la femme, autorise celle-ci à réclamer une pension alimentaire et, *a fortiori*, à se prévaloir de l'article 214b actuel dont les dispositions se retrouvent sous l'article 218 du projet de la Commission.

Ce droit doit être maintenu car, non seulement il répond aux conceptions modernes de la société conjugale, mais encore parce qu'il répond à la préoccupation de ne pas contraindre la femme à demander le divorce ou la séparation de corps; en réservant la possibilité d'une séparation de fait provisoire, l'éventualité d'une réconciliation des époux se trouve ménagée, ainsi que le fait remarquer le Conseil d'Etat.

Votre Commission estime qu'en raison des dispositions nouvelles, la jurisprudence sera naturellement amenée à étendre aux deux conjoints ce droit d'avoir une résidence séparée dans des cas exceptionnels.

Votre Commission propose de supprimer les mots « chef de famille » qui figurent dans le texte sans aucune utilité. Ces termes n'ajoutent rien au rôle prééminent conféré expressément au mari dans le choix de la résidence conjugale. De plus, par leur généralité, ils risqueraient de créer des équivoques.

S'il faut conférer au mari le titre de chef de famille, il faudrait mettre cette disposition ailleurs et déterminer exactement le sens et la portée de cet attribut.

L'alinéa 2 de l'article 213 stipule que si le mari est absent, interdit ou dans l'impossibilité de manifester sa volonté, la résidence conjugale est fixée par la femme.

Kunnen zij het niet eens worden, dan kiest de man. Echter heeft de vrouw het recht zich tot de Rechtbank van eerste aanleg te wenden, indien er wettige redenen zijn voor de keuze van een andere echtelijke verblijfplaats.

Deze wettige redenen kunnen betrekking hebben op de zedelijke of stoffelijke belangen *hetzij* van één echtgenoot, *hetzij* van beide, *hetzij* van de kinderen.

Op te merken valt dat het beroep op de rechtbank waarin artikel 213 voorziet, uitsluitend de bepaling van de *echtelijke verblijfplaats* betreft, dit is de plaats waar de echtgenoten samen zullen leven en hun kinderen grootbrengen.

Uw Commissie is van oordeel dat het ontwerp geen afbreuk doet aan het recht, dat rechtsleer en rechtspraak thans aan de vrouw toekennen, om ernstige en behoorlijk verantwoorde redenen een *afzonderlijke verblijfplaats* aan te vragen.

Dit is het geval :

- a) wanneer de man haar geen fatsoenlijke en behoorlijke woning verschafft;
- b) wanneer het samenwonen de veiligheid of de waardigheid van de vrouw in gevaar brengt.

Zoals de Raad van State terecht opmerkt, kan de vrouw, wanneer de plicht tot samenwonen om behoorlijk gewettigde redenen te haren gunste is opgeschort, onderhoud vorderen en *a fortiori* zich op het huidige artikel 214b beroepen, waarvan de bepalingen onder artikel 218 van het ontwerp van de Commissie te vinden zijn.

Dit recht moet behouden blijven, omdat het niet alleen te gemoet komt aan de moderne opvattingen inzake echtelijke gemeenschap, maar ook omdat de vrouw liefst niet moet verplicht worden echtscheiding of scheiding van tafel en bed aan te vragen; de mogelijkheid van voorlopige feitelijke scheiding laat de kans op verzoening van de echtgenoten bestaan, zoals de Raad van State opmerkt.

Uw Commissie is van oordeel dat de rechtspraak, ingevolge de nieuwe bepalingen, er vanzelf toe zal worden gebracht het recht om een afzonderlijke verblijfplaats te hebben in uitzonderings gevallen tot de twee echtgenoten uit te breiden.

Uw Commissie stelt voor in de tekst het woord « gezinshoofd » te doen vervallen, daar het nutteloos is. Dit woord geeft niet meer belang aan de voor-aanstaande rol welke uitdrukkelijk wordt toebedeeld aan de man, bij de keuze van de echtelijke verblijfplaats. Door zijn algemeenheid is het bovendien dubbelzinnig.

Wil men aan de man de titel van gezinshoofd verlenen, dan moet die bepaling elders staan en moet men duidelijk de betekenis en de strekking er van omschrijven.

Lid 2 van artikel 213 bepaalt : « Is de man afwezig, onbekwaam verklaard of in de onmogelijkheid zijn wil te kennen te geven, dan wordt de echtelijke verblijfplaats door de vrouw vastgesteld ».

Cette disposition se comprend aisément et se passe de tout commentaire.

II. --- Pour désigner le lieu où doit normalement s'accomplir le devoir de cohabitation des époux et où est fixé le foyer familial, votre Commission, comme le Gouvernement, préfère l'expression « résidence conjugale » à celle de domicile conjugal figurant actuellement à l'article 214b du Code civil. Elle lui paraît plus conforme à la distinction que la jurisprudence et la doctrine ont établie entre les notions de domicile, principal établissement, habitation, résidence.

La résidence est une notion de fait.

C'est le lieu où une personne fixe son habitation effective pendant une certaine durée, « que ce lieu soit ou non le centre des affaires » (Novelles, Domicile, 10).

Ainsi, les séjours à l'hôtel, ou chez des amis, ou chez des parents, ne sont pas des résidences. Ces séjours peuvent devenir des résidences s'ils se prolongent pendant une certaine durée, sinon ce sont de simples séjours occasionnels.

Le critère de la résidence est l'*habitation d'une certaine durée*.

On peut avoir plusieurs résidences.

Dans un but d'enregistrement de la population, on a été amené à rechercher celle des résidences à laquelle le citoyen se rattache de la façon la plus apparente et la plus certaine; c'est la *résidence habituelle*, ainsi définie par les instructions générales sur la tenue des registres de la population (1er juillet 1948, art. 4bis) : « La résidence habituelle est le centre de réunion du ménage lorsque celui-ci se compose de plusieurs personnes ou le lieu où vit isolément une personne constituant à elle seule un ménage. »

Le critère de la résidence habituelle est le *lieu fixe du foyer* (les foyers mobiles, tels les roulettes et bateaux, ne sont pas des résidences habituelles, les habitants de ces demeures ambulantes conservent leur résidence habituelle là où ils ont eu leur dernier foyer fixe).

En principe, on ne peut avoir qu'une seule résidence habituelle et une seule inscription dans les registres de la population (exceptionnellement et dans des conditions strictes, on peut avoir une seconde résidence habituelle).

Tout changement de résidence habituelle doit être déclaré et est contrôlé. Un changement de résidence non déclaré peut entraîner une radiation d'office.

La résidence habituelle détermine les domiciles politiques (électoral, de milice, d'assistance).

Le *domicile civil* au contraire est au lieu du *principal établissement* (Code civil, art. 102).

Un établissement est un lieu où une personne se trouve (résidence, résidence habituelle, bureau, commerce, fonctions, etc.).

On peut avoir plusieurs établissements.

Dit is begrijpelijk en behoeft geen commentaar.

II. — Ter benoeming van de plaats waar de echtelijke plicht tot samenwonen normaal moet worden volbracht en waar het gezin tehuis is, heeft uw Commissie zoals de Regering de uitdrukking « echtelijke verblijfplaats » verkozen en niet de woorden « echtelijke woonplaats », die thans in artikel 214b van het Burgerlijk Wetboek voorkomen. Naar haar oordeel stemt die uitdrukking beter overeen met het onderscheid dat de rechtspraak en de rechtsleer maken tussen de begrippen woonplaats, hoofdverblijf, woning en verblijfplaats.

De *verblijfplaats* is een feitelijk begrip.

Het is de plaats waar een persoon zich metterwoon vestigt voor een bepaalde tijd, ongeacht of die plaats al dan niet het zakencentrum is. (Novelles, Domicile, 10.)

Een verblijf in een hotel of bij vrienden of bij familieleden is geen verblijfplaats. Dergelijke verblijven kunnen verblijfplaatsen worden, indien zij een tijdlang duren, zoniet zijn het eenvoudig toevallige verblijven.

De *norm voor de verblijfplaats* is *bewoning gedurende een zekere tijd*.

Men kan verscheidene verblijfplaatsen hebben.

Met het doel de bevolking in te schrijven, heeft men de verblijfplaats willen bepalen waaraan de burger zich het duidelijkst en met de meeste zekerheid verbindt; dit is de *gewone verblijfplaats*, waarvan de algemene onderrichtingen betreffende het houden der bevolkingsregisters (1 Juli 1948, art. 4bis) de volgende begripsbepaling geeft : « De gewone verblijfplaats is het verenigingscentrum van het gezin,wanneer dit uit verscheidene personen is samengesteld, of de plaats waar een persoon, die op zichzelf een gezin vormt, alleenstaand leeft. »

De *maatstaf van de gewone verblijfplaats* is de *vaste plaats van het tehuis* (de mobiele tehuizen zoals de woonwagens en de schepen zijn geen gewone verblijfplaatsen; de bewoners van deze ambulante tehuizen behouden hun gewone verblijfplaats daar waar hun laatste vast tehuis is).

In principe kan men slechts een enkele gewone verblijfplaats hebben en slechts op één plaats in de bevolkingsregisters zijn ingeschreven (bij uitzondering kan men onder strikte voorwaarden een tweede gewone verblijfplaats hebben).

Elke verandering van gewone verblijfplaats moet aangegeven worden en wordt gecontroleerd. Een niet aangegeven verandering van verblijfplaats kan tot schrapping van ambtswege leiden.

De gewone verblijfplaats bepaalt de politieke woonplaatsen (kieswoonplaats, militiewoonplaats, onderstandswoonplaats).

De *burgerlijke woonplaats* daarentegen is in de plaats van het *hoofdverblijf* (Burgerlijk Wetboek, art. 102).

Een verblijf is een plaats waar iemand zich bevindt (verblijfplaats, gewone verblijfplaats, kantoor, handel, ambt, enz.).

Men kan verscheidene verblijven hebben.

Le domicile est le *principal* de ces établissements.

En conséquence, personne ne peut avoir plusieurs domiciles et toute personne a un domicile.

Quel est le principal établissement ?

Il est facile à déterminer, dans les cas où la loi fixe un domicile légal dans l'intérêt des tiers. Tel pour :

1° les fonctionnaires inamovibles, qui sont tenus de se trouver là où ils exercent leurs fonctions (art. 107 Code civil);

2° les mineurs et interdits, domiciliés chez la personne qui les représente dans les actes civils (art. 108 Code civil);

3° les femmes mariées, domiciliées chez leur mari (art. 108 Code civil);

4° les gens de service qui demeurent dans la maison du maître.

Dans les cas où il n'y a pas de domicile légal, le principal établissement est plus difficile à déterminer.

L'article 103 du Code civil stipule que :

« le changement de domicile s'opérera par le fait d'une habitation réelle dans un autre lieu, joint à l'intention d'y fixer son principal établissement. »

L'article 104 du Code civil précise :

« La preuve de l'intention résultera d'une déclaration expresse, faite tant à la municipalité du lieu que l'on quittera qu'à celle du lieu où on aura transféré son domicile. »

Enfin l'article 105 du Code civil ajoute :

« A défaut de déclaration expresse, la preuve de l'intention dépendra des circonstances. »

En fait, la jurisprudence attribue pour la détermination du principal établissement et par suite du domicile moins d'importance à la déclaration d'intention qu'aux conditions de vie et d'activité propres à chaque individu.

Quoi qu'il en soit, il doit être entendu qu'en adoptant l'expression de résidence conjugale, la Commission n'a rien changé au mode de détermination du principal établissement et partant du domicile civil.

La détermination de la résidence conjugale ne présentera pas la même difficulté; elle sera fixée à la résidence habituelle des époux, là où ils ont établi le foyer familial, le centre de la vie et de l'éducation des enfants.

III. — Par contre, il a paru indispensable de tirer les conséquences qui s'imposent des possibilités accrues données aux femmes mariées d'exercer une profession pouvant leur conférer en fait un principal établissement hors de la commune du

De woonplaats is *het voornaamste* van deze verblijven.

Derhalve kan niemand meer dan één woonplaats hebben, en heeft iedereen een woonplaats.

Wat is het hoofdverblijf ?

Het is gemakkelijk te bepalen in gevallen waarin de wet in het belang van derden een wettelijke woonplaats vaststelt, zoals voor :

1° de onafzetbare ambtenaren, die gehouden zijn zich te bevinden waar zij hun ambt uitoefenen (art. 107, Burgerlijk Wetboek);

2° de minderjarigen en de onbekwaamverklaarden, die gedomicilieerd zijn bij degene die ze in de burgerlijke handelingen vertegenwoordigt (art. 108, Burgerlijk Wetboek);

3° de gehuwde vrouwen, die gedomicilieerd zijn bij haar man (art. 108, Burgerlijk Wetboek);

4° de dienstboden die in het huis van hun meester wonen.

Wanneer iemand geen wettelijke woonplaats heeft, is zijn hoofdverblijf moeilijker te bepalen.

Artikel 103 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt :

« De verandering van woonplaats wordt teweeggebracht door de daad van het werkelijk wonen in een andere plaats, gevoegd bij het voornehmen om aldaar zijn hoofdverblijf te vestigen ».

Artikel 104 van het Burgerlijk Wetboek luidt :

« Het bewijs van het voornement blijkt uit een uitdrukkelijke verklaring, gedaan zowel bij het gemeentebestuur van de plaats die men verlaat, als bij dat van de plaats waar men zijn woonplaats heeft overgebracht. »

Ten slotte voegt artikel 105 van het Burgerlijk Wetboek daaraan toe :

« Bij gebreke van een uitdrukkelijke verklaring, blijkt het bewijs van het voornement uit de omstandigheden. »

Feitelijk hecht de rechtspraak, ter bepaling van het hoofdverblijf en derhalve van de woonplaats, minder belang aan de verklaring omtrent het voornement dan aan de levenswijze en de activiteit van ieder afzonderlijk individu.

Hoe dit ook zij, het is wel verstaan dat uw Commissie, toen zij de uitdrukking « echtelijke verblijfplaats » heeft aangenomen, niets heeft veranderd in de wijze waarop het hoofdverblijf en dus ook de burgerlijke woonplaats worden bepaald.

De bepaling van de echtelijke verblijfplaats zal niet dezelfde moeilijkheden opleveren; zij zal worden gevestigd in de gewone verblijfplaats van de echtgenoten, daar waar zij hun haardstede, het centrum van hun leven en van de opvoeding van de kinderen hebben gevestigd.

III. — Echter moesten wel de besluiten worden getrokken uit de verruimde mogelijkheden die aan de gehuwde vrouwen worden geboden om een beroep uit te oefenen, op grond waarvan zij feitelijk een hoofdverblijf kunnen hebben buiten de gemeente

domicile du mari ou de celle où aura été fixée la résidence conjugale.

Le projet du Gouvernement ne modifiait pas l'article 108 du Code civil, de telle sorte que le domicile de la femme et des enfants suivait toujours le domicile du mari.

(Art. 108 : « La femme mariée n'a point d'autre domicile que celui de son mari. Le mineur non émancipé aura son domicile chez ses père et mère ou tuteur; le majeur interdit aura le sien chez son curateur ».)

Le Conseil d'Etat a fait remarquer (Doc. Sénat, n° 69, page 37, al. 9) que la notion nouvelle de « résidence conjugale » n'apparaissait guère compatible avec les règles inscrites à l'article 108 du Code civil.

Votre Commission partage cette opinion mais en a conclu qu'il fallait modifier l'art. 108.

En effet, l'article 108, alinéa 1er, est la conséquence logique du principe fondamental inscrit dans l'actuel article 214^a du Code civil et selon lequel la femme est obligée d'habiter avec le mari et de le suivre partout où il juge à propos de résider.

a) il convient tout d'abord d'admettre que la règle de l'article 214^a supprimée, l'article 108, alinéa 1er, ne se justifie plus car, si la résidence commune est indispensable, le domicile unique pour les deux époux n'est nullement une nécessité.

En outre, le caractère légal de cette obligation peut être nuisible aux intérêts de l'un et l'autre des conjoints.

En voici un exemple : le mari exerçant les fonctions de notaire à son principal établissement et, par conséquent, doit avoir son domicile dans la ville de A. La femme, avec le plein accord de son mari, est appelée à exercer les fonctions de bourgmestre de la commune de B où précisément résident les époux.

En vertu de l'article 65 de la loi électorale communale et de l'alinéa 2 de l'article 2 de la loi communale, c'est dans la commune de B qu'elle doit avoir son domicile. Mais l'article 108, alinéa 1er, s'y oppose.

Si cette disposition était maintenue, ou bien le mari devrait abandonner son étude, ou bien la femme devrait renoncer à son mayorat.

Bien d'autres cas pourraient être cités; celui de deux époux magistrats dans deux cantons ou arrondissements différents et par conséquent obligée d'avoir des domiciles différents (articles 211 et 212, loi du 18 juin 1869 sur l'organisation judiciaire); celui d'une femme magistrat dans un canton ou arrondissement et dont le mari est inscrit au barreau d'une autre ville, etc...

Aussi votre Commission a-t-elle estimé que rien ne s'opposait à ce que chacun des époux put avoir un principal établissement distinct de celui de l'autre conjoint et, par conséquent, un domicile propre.

waar de woonplaats van de man of de echtelijke verblijfplaats is gevestigd.

Het ontwerp van de Regering wijzigt niets in artikel 108 van het Burgerlijk Wetboek, zodat de woonplaats van de vrouw en van de kinderen steeds de woonplaats van de man zal zijn.

(Art. 108 : « De gehuwde vrouw heeft geen andere woonplaats dan die van haar man. De niet ontvoogde minderjarige heeft zijn woonplaats bij zijn vader en moeder of voogd; de meerderjarige persoon die ontzet is, heeft zijn woonplaats bij zijn curator. »)

De Raad van State heeft opgemerkt (Gedr. St. Senaat, nr 69, blz. 37, 9^e alinea) dat het nieuwe begrip « echtelijke verblijfplaats » nauwelijks bestaanbaar blijkt met de regelen van artikel 108 van het Burgerlijk Wetboek.

Uw Commissie is het hiermede eens, maar besluit er uit dat men artikel 108 had moeten wijzigen.

Artikel 108, eerste lid, is immers het logische gevolg van het beginsel, dat neergelegd is in het huidige artikel 214^a van het Burgerlijk Wetboek, en volgens hetwelk de vrouw verplicht is met de man samen te wonen en hem overal te volgen waar hij dienstig oordeelt zijn verblijf te houden.

a) allereerst moet worden aangenomen dat,wanneer de regel van artikel 214^a eenmaal is opgeheven, ook artikel 108, eerste lid, niet meer te rechtvaardigen is want, hoewel de gemeenschappelijke verblijfplaats onontbeerlijk blijft is de enige woonplaats voor beide echtgenoten toch geen noodzakelijkheid.

Bovendien kan het wettelijke karakter van deze verplichting de belangen zowel van de ene echtgenoot als van de andere schaden.

Een voorbeeld : de man oefent het ambt van notaris uit, heeft zijn hoofdverblijf en dus ook zijn woonplaats in de stad A. De vrouw wordt, met volle toestemming van de man, aangewezen voor het ambt van burgemeester in de gemeente B waar de echtgenoten ook verblijf houden.

Krachtens artikel 65 van de Gemeentekieswet en artikel 2, lid 2, van de Gemeentewet moet zij haar woonplaats hebben in de gemeente B. Maar krachtens artikel 108, eerste lid, kan dit niet.

Wordt deze bepaling gehandhaafd, dan moet ofwel de man zijn studie opgeven ofwel de vrouw van het burgemeesterschap afzien.

Er zouden nog veel andere voorbeelden kunnen worden gegeven; dat van twee echtgenoten die beide magistraat zijn in verschillende kantons of arrondissementen en die derhalve verplicht zijn verschillende woonplaatsen te hebben (artikelen 211 en 212 van de wet van 18 Juni 1869 op de rechterlijke inrichting); dat van een vrouw die magistraat is in een bepaald kanton of arrondissement en wier man ingeschreven is bij de balie van een andere stad, enz.

Uw Commissie zag dan ook geen bezwaar in het feit dat ieder echtgenoot een afzonderlijk hoofdverblijf en derhalve een eigen woonplaats kan hebben.

Votre Commission vous propose donc de supprimer la première phrase de l'article 108. Cela fait l'objet de l'article 3 du projet de loi.

Cette suggestion s'inspire du projet de modification du Code civil français; elle est de plus conforme à la loi hollandaise du 14 juin 1956.

Les époux soumis à l'obligation de résidence commune pourront donc avoir des domiciles séparés, fixés conformément à l'article 102 du Code civil.

Ceci dit, on ne peut se dissimuler que pareilles situations peuvent être une source de complications. Il serait donc désirable que soient revues les dispositions légales et administratives imposant des conditions de résidence pour l'exercice de certaines fonctions.

En raison des facilités actuelles de communication, ces conditions de résidence ne sont plus aussi nécessaires que jadis et devraient en tous cas être appliquées avec une certaine souplesse.

Comme à présent, c'est à son domicile légal que le mari ou la femme recevra les significations qui doivent lui être faites.

Peut-être l'expérience démontrera-t-elle qu'une signification destinée aux époux doit être permise aussi à leur résidence conjugale. Votre Commission souhaite que la question soit suivie de près par le Ministre de la Justice.

Quand les époux auront des domiciles séparés, les significations qui devront leur être adressées à tous deux, seront faites à chacun de leur domicile. La compétence « ratione loci » attribuée au tribunal du domicile du défendeur s'étendra le cas échéant aux tribunaux des deux domiciles des époux. Le demandeur aura alors le choix entre deux tribunaux.

Remarquons que, dans la plupart des cas, les époux auront le même domicile et que ce domicile se confondra avec la résidence conjugale.

C'est à la résidence conjugale que s'exécutera normalement le devoir de cohabitation des époux. Cependant, mari et femme conservent tous deux le droit d'être reçus dans toute habitation de leur conjoint, fût-elle occasionnelle.

Actuellement le mari est tenu de recevoir son épouse partout où il réside. Ce devoir va devenir réciproque.

Remarquons enfin que le délit d'entretien de concubine, prévu à l'article 389 du Code pénal, pourra être constaté comme à présent dans tout endroit où le mari peut être considéré comme chez lui.

Votre Commission n'a nullement entendu restreindre l'interprétation très large donnée par la jurisprudence aux mots « maison conjugale » de l'article 389 du Code pénal.

b) Il convient de régler aussi le domicile des enfants. Aussi votre Commission vous propose-t-elle de remplacer la suite de l'article 108 par les mots suivants : « Le mineur non émancipé aura son

Derhalve stelt zij voor, de eerste volzin van artikel 108 te doen vervallen. Dit is de bedoeling van artikel 3 van het wetsontwerp.

Dit voorstel is geïnspireerd op het ontwerp tot wijziging van het Franse Burgerlijk Wetboek; het stemt bovendien overeen met de Nederlandse wet van 14 Juni 1956.

De echtgenoten, die verplicht zijn een gemeenschappelijke verblijfplaats te hebben, kunnen dus een afzonderlijke woonplaats bezitten die bepaald wordt overeenkomstig artikel 102 van het Burgerlijk Wetboek.

Dit gezegd zijnde, kan men zich moeilijk ontveinen dat zulke toestanden heel wat verwarring zullen stichten. Het ware dus gewenst de wettelijke en administratieve bepalingen, die voor de uitvoering van bepaalde ambten eisen inzake verblijfplaats stellen, te herzien.

Daar de verbindingen thans veel gemakkelijker zijn, blijken ook die eisen inzake verblijfplaats, niet meer zo noodzakelijk te zijn als vroeger en zouden zij alleszins met een zekere soepelheid toegepast moeten worden.

Evenals thans zullen de betekenissen die aan de man of de vrouw moeten worden gedaan, aan hun wettelijke woonplaats geschieden.

Misschien zal de ervaring uitwijzen dat een betekenis, die voor de echtgenoten is bestemd, ook aan echtelijke verblijfplaats moet kunnen geschieden. Uw Commissie wenst dat de Minister van Justitie deze aangelegenheid van nabij zou volgen.

Zo de echtgenoten een afzonderlijke woonplaats hebben, moeten de betekenissen die aan beiden dienen te geschieden, gebeuren aan ieders woonplaats. De bevoegdheid « ratione loci » van de rechtbank van de woonplaats van de verweerde zal zich eventueel uitstrekken tot de rechtbanken van de beide woonplaatsen van de echtgenoten. De eiser zal dan tussen twee rechtbanken kunnen kiezen.

Op te merken valt dat de echtgenoten meestal dezelfde woonplaats zullen hebben en dat deze woonplaats zal samenvallen met de echtelijke verblijfplaats.

In de echtelijke verblijfplaats zal normaal de plicht van de echtgenoten om samen te wonen worden volbracht. Echter zullen de man en de vrouw beiden het recht hebben ontvangen te worden in iedere, zij het ook toevallige, woning van hun echtgenoot.

Nu is de man gehouden zijn echtgenote te ontvangen overal waar hij verblijf houdt. Deze plicht zal voortaan een wederkerig karakter dragen.

Ten slotte zij opgemerkt dat het onderhoud van een bijzit, dat krachtens artikel 389 van het Strafwetboek een wanbedrijf is, evenals thans zal kunnen worden vastgesteld in iedere plaats waar de man kan worden geacht thuis te zijn.

Het is in het geheel niet de bedoeling van uw Commissie de zeer ruime interpretatie die de rechtspraak aan de woorden « echtelijk huis » in artikel 389 van het Strafwetboek geeft, in te perken.

b) Ook de woonplaats van de kinderen moet worden geregeld. In dit verband stelt uw Commissie U voor, het overige gedeelte van artikel 108 te vervangen als volgt : « De niet-ontvoogde minderjarige

domicile chez celui de ses père et mère administrateur légal ou chez son tuteur; le majeur interdit aura le sien chez son tuteur. » (Voir art. 3 du projet).

En d'autres termes, sous l'empire des dispositions actuelles relatives à la puissance paternelle et du vivant des époux, le mineur aura son domicile chez son père, à moins que la garde de cet enfant et l'administration légale de ses biens n'ait été confiée à la mère par une décision judiciaire.

Votre Commission s'est demandé si l'enfant non émancipé devait avoir son domicile chez celui de ses parents qui en a la garde, suivant le système français, ou chez celui de ses parents qui administre ses biens, suivant le système hollandais.

En effet, suivant la jurisprudence, la garde de l'enfant peut être confiée à la mère tandis que le père conserve l'administration des biens du mineur.

Votre Commission a estimé que le domicile avait surtout de l'importance pour les intérêts matériels de l'enfant; en cas de procès, c'est au domicile que doivent être faites les significations judiciaires et il faut que l'administrateur légal les reçoive sans perte de temps.

C'est pour cette raison que votre Commission a décidé d'adopter le système hollandais et de lier le domicile de l'enfant non émancipé au domicile de celui de ses parents qui administre ses biens.

Votre Commission a remplacé le mot « curateur » figurant *in fine* de l'article 108 actuel par le mot « tuteur ». C'est, en effet, à tort que cet article portait que le majeur interdit aura son domicile chez son curateur (art. 505 du Code civil et art. 895 du Code de Procédure civile).

Article 214 du projet de la Commission (art. 224 du projet du Gouvernement).

Le projet ayant pour objet de supprimer l'incapacité juridique de la femme mariée, il est naturel qu'une disposition l'exprime clairement.

La simple abrogation des articles actuels 215 à 222 inclus, 225 et 226 relatifs à l'autorisation maritale, ne serait pas suffisante pour indiquer nettement ce changement essentiel de notre législation. C'est pourquoi l'article 214 (224 du projet du Gouvernement) stipule expressément que « le mariage ne modifie pas la capacité civile des conjoints ».

Ils demeureront donc en principe tous deux pleinement capables, s'ils l'étaient avant le mariage.

Si cette disposition ne modifie en rien le statut actuel du mari, il change complètement le statut de la femme mariée, qui, d'incapable juridique, devient pleinement capable au regard de la loi.

Deux exceptions sont cependant prévues à la règle générale : « Sauf, précise le texte, en cas d'application de l'article 476 du Code civil et sous

heeft zijn woonplaats bij degene van zijn ouders die de wettelijk beheerde is of bij zijn voogd; een onbekwaamverklaard meerderjarige bij zijn voogd » (Zie artikel 3 van het ontwerp).

Met andere woorden, de minderjarige zal overeenkomstig de huidige bepalingen betreffende de ouderlijke macht en zolang de echtgenoten in leven zijn, zijn woonplaats hebben bij zijn vader, tenzij het toezicht over dit kind en het wettelijke beheer over zijn goederen bij rechterlijke beslissing aan de moeder is toevertrouwd.

Uw Commissie heeft zich afgevraagd of het niet ontvoogde kind zijn woonplaats diende te hebben bij de ouder aan wie het toezicht is opgedragen, zoals in het Franse recht, of bij de ouder die zijn goederen beheert, zoals in het Nederlandse recht.

Volgens de rechtspraak kan het toezicht over het kind immers worden opgedragen aan de moeder, terwijl de vader het beheer over de goederen van de minderjarige blijft voeren.

Uw Commissie heeft aangenomen dat de woonplaats vooral van betekenis is voor de stoffelijke belangen van het kind; is er een rechtsgeving aan de gang dan moeten de gerechtelijke betekeningen geschieden aan de woonplaats en moet de wettelijke beheerde ze zonder tijdverlies kunnen ontvangen.

Daarom heeft uw Commissie besloten het Nederlandse stelsel over te nemen en de woonplaats van het niet ontvoogde kind te verbinden aan de woonplaats van de ouder die het beheer voert over zijn goederen.

Uw Commissie heeft het woord « curator » *in fine* van het huidige artikel 108, vervangen door « voogd ». Dit artikel bepaalde immers ten onrechte dat de onbekwaamverklaarde meerderjarige zijn woonplaats bij zijn curator heeft (zie art. 505 van het Burgerlijk Wetboek en artikel 895 van het Wetboek van Burgerlijke rechtspleging).

Artikel 214 van het ontwerp van de Commissie (art. 224 van het Regeringsontwerp).

Aangezien het ontwerp ten doel heeft de handelingsbekwaamheid van de gehuwde vrouw op te heffen, is het natuurlijk dat dit duidelijk in een bepaling wordt gezegd.

De afschaffing, zonder meer, van de huidige artikelen 215 tot en met 222, 225 en 226 betreffende de machting door de man, zou onvoldoende zijn om die essentiële wijziging in onze wetgeving duidelijk aan te geven. Daarom bepaalt artikel 214 (224 van het Regeringsontwerp) uitdrukkelijk dat het huwelijk de burgerlijke bekwaamheid van de echtgenoten niet wijzigt.

Beiden zullen dus, in principe, ten volle bekwaam blijven indien zij het vóór het huwelijk waren.

Deze bepaling wijzigt niets in de huidige rechtsstoestand van de man, maar brengt wel een totale ommekeer in de rechtsstoestand van de gehuwde vrouw die vroeger handelingsbekwaam was en nu ten volle bekwaam wordt ten aanzien van de wet.

Er zijn evenwel twee uitzonderingen op de algemene regel : « Behalve in geval van toepassing van artikel 476 van het Burgerlijk Wetboek en onder

réserve des pouvoirs attribués aux époux au Titre V du Livre III du Code civil ».

Il a paru utile de spécifier que la capacité juridique des époux pouvait être limitée soit par leur état de minorité, soit par les dispositions de leur contrat de mariage.

L'article 476 déclare que « le mineur est émancipé de plein droit par le mariage ». Il ne jouit cependant pas d'une pleine capacité juridique et doit être assisté d'un curateur pour de nombreux actes.

Nous verrons plus loin que l'article 2 du projet complète cette disposition en spécifiant que :

« Chacun des époux est de droit curateur de son conjoint *mineur*. Si l'un et l'autre sont mineurs, la curatelle est organisée conformément à l'article 480 ».

En outre, en dépit de l'article 214, la femme mariée sous un régime de communauté sera privée de l'administration de ses biens et de leur disposition, tant que demeurera en vigueur l'article 1428 du Code civil.

Beaucoup d'autres exemples de limitation de capacité résultant du Titre V du Livre III du Code civil pourraient encore être cités.

Enfin, tant que le régime des biens des époux n'aura pas été modifié, la femme mariée devra normalement jouir du mandat tacite que lui reconnaissent la doctrine et la jurisprudence pour les besoins du ménage.

Votre Commission vous propose d'approuver tel quel le texte de l'article 214.

Article 215 du projet de la Commission (art. 225 du projet du Gouvernement).

Le projet du Gouvernement expose, dans ses développements, que les époux sont libres d'exercer la profession, l'industrie ou le commerce de leur choix et que, contrairement à la législation actuelle, la femme ne sera plus tenue d'être habilitée par une autorisation maritale ou de justice.

Le projet du Gouvernement se contente d'abroger les articles 223 à 223d du Code Civil, qui traitent de ces autorisations.

Votre Commission estime qu'il y a lieu d'indiquer cette modification importante de notre législation en termes exprès et qu'on ne peut se borner à le faire tacitement par une simple abrogation des articles prévoyant une autorisation. Aussi vous propose-t-elle de déclarer : « Chaque époux a le droit d'exercer une profession, une industrie ou un commerce sans le consentement du conjoint ».

Il est à remarquer que le projet réserve à chacun des époux un droit d'opposition devant le Tribunal de première instance, dans un souci de protection de la famille dont les intérêts moraux et matériels pourraient être compromis par l'exercice de telle ou telle activité professionnelle.

voorbehoud van de bevoegdheden aan de echtgenoten toegekend door Titel V van Boek III van het Burgerlijk Wetboek. » zegt de tekst.

Het is nuttig gebleken te verduidelijken dat de handelingsbekwaamheid van de echtgenoten kan worden beperkt, hetzij door hun staat van minderjarige, hetzij door de bepalingen van hun huwelijksscontract.

Artikel 476 bepaalt : « De minderjarige wordt van rechtswege door het huwelijk ontvoogd ». Hij beschikt evenwel niet over een volledige handelingsbekwaamheid en moet voor talrijke handelingen door een curator bijgestaan worden.

Verder zullen wij zien dat artikel 2 van het ontwerp die bepaling aanvult als volgt :

« Ieder van de echtgenoten is van rechtswege curator over zijn minderjarige echtgenoot. Zijn beiden minderjarig, dan wordt de curatele geregeld overeenkomstig artikel 480. »

Bovendien zal de onder een stelsel van gemeenschap gehuwde vrouw, ondanks artikel 214, van het beheer en de beschikking over haar goederen beroofd zijn, zolang artikel 1428 van het Burgerlijk Wetboek van kracht blijft.

Talrijke andere voorbeelden van beperking van de bekwaamheid voortvloeiende uit Titel V van Boek III van het Burgerlijk Wetboek zouden nog genoemd kunnen worden.

Zolang tenslotte het huwelijksgoederenstelsel van de echtgenoten niet gewijzigd is, zal de gehuwde vrouw normaal over het stilzwijgend mandaat beschikken dat haar, volgens de rechtsleer en de rechtspraak, ten behoeve van de huishouding wordt verleend.

Uw Commissie stelt voor de aldus gewijzigde tekst van artikel 214 aan te nemen.

Artikel 215 van het ontwerp van de Commissie (artikel 225 van het Regeringsontwerp).

In de memorie van toelichting van het Regeringsontwerp lezen wij dat de echtgenoten vrij zijn het beroep, het nijverheids- of het handelsbedrijf dat zij verkiezen uit te oefenen en dat, in tegenstelling met de huidige wetgeving, de vrouw geen machting van de man of van de rechter meer moet verkrijgen.

Het ontwerp van de Regering bepaalt zich bij de ophulling van de huidige artikelen 223 tot 223d van het Burgerlijk Wetboek waarin sprake is van deze machtingen.

Uw Commissie is van oordeel dat deze belangrijke wijziging in onze wetgeving uitdrukkelijk moet geschieden en dat het niet voldoende is dit stilzwijgend te doen door de artikelen die een machting voorschrijven, eenvoudig op te heffen. Zij stelt dan ook voor te zeggen : « Iedere echtgenoot heeft het recht een beroep, een nijverheids- of een handelsbedrijf uit te oefenen zonder de toestemming van de andere echtgenoot. »

Voorts verleent het ontwerp aan iedere echtgenoot het recht om zich voor de Rechtbank van eerste aanleg daartegen te verzetten ter bescherming van het gezin, waarvan de zedelijke of stoffelijke belangen door de uitoefening van het een of ander bedrijf in het gedrang zouden kunnen komen.

Certains juristes ont manifesté des craintes au sujet de ce droit d'opposition. Ils y voient non seulement la possibilité d'abus, mais encore la création d'un état d'incertitude pour les tiers. Ceux-ci, font-ils remarquer, auront tendance, avant d'engager un époux, par exemple comme ouvrier ou comme employé, d'exiger le consentement de son conjoint, afin de se mettre à l'abri des surprises d'une procédure; ou encore, les employeurs, pour être tranquilles, choisiront de préférence des célibataires, des veufs ou des divorcés.

Votre Commission a été attentive à cette critique. Mais elle ne l'a pas jugée suffisamment grave pour abandonner le principe du recours.

Certes, il est important de décourager les oppositions abusives. Aussi votre Commission prévoit-elle, comme le Gouvernement, que le préjudice doit être sérieux pour qu'une interdiction puisse être prononcée par le Tribunal.

L'époux qui introduirait un recours dans le seul but de brimer son conjoint, s'exposerait à des frais inutiles et peut-être même aux sanctions qui frappent les procès téméraires et vexatoires.

Les cas d'opposition seront donc vraisemblablement rares.

Votre Commission ne craint pas non plus que le droit d'opposition ne crée une incertitude dont les tiers pourraient s'inquiéter. Actuellement, les employeurs n'hésitent pas à engager une femme mariée, comme ouvrière ou comme employée, sans avoir obtenu au préalable l'autorisation expresse de son mari. Et cependant, le danger d'un refus ou d'un retrait d'autorisation maritale est bien plus grand à présent que ne pourrait l'être dans l'avenir le danger d'une opposition.

En tous cas, il a paru à votre Commission que des inconvénients graves pourraient résulter d'une liberté totale. Ainsi, la carrière d'un fonctionnaire ou d'un magistrat, homme ou femme, pourrait être brisée s'il prenait à son conjoint la fantaisie de se livrer à une activité dégradante ou immorale.

Il faut donc maintenir la possibilité d'un recours, mais le limiter de deux manières : tout d'abord en exigeant un préjudice sérieux.

Aussi, votre Commission vous propose-t-elle de modifier comme suit le premier alinéa du texte du Gouvernement : « Toutefois, si le conjoint estime que cette activité est de nature à porter un préjudice sérieux à ses intérêts moraux ou matériels, ou à ceux des enfants mineurs, il a un droit de recours devant le Tribunal de première instance. »

La deuxième limitation est contenue dans l'alinéa 2 du texte du Gouvernement, qui prévoit des exceptions au droit d'opposition.

L'alinéa 1 ne serait pas applicable « après nomination, ni aux fonctions dont les titulaires sont nommés par le Roi, à celles d'échevin, de secrétaire communal, ni à la profession d'avocat après admission au tableau de l'Ordre ».

Sommige juristen hebben bezwaar tegen dit recht van verzet. Zij denken hierbij niet alleen aan mogelijke misbruiken maar ook aan de onzekerheid die daaruit voor derden kan voortvloeien. Deze derden, merken zij op, zullen vooraleer zij een echtgenoot bijvoorbeeld als werkman of bediende aanwerven, geneigd zijn de toestemming van de andere echtgenoot te eisen om zich veilig te stellen tegen een eventuele procedure; ofwel zullen de werkgevers, om gerust te zijn, bij voorkeur een beroep doen op ongehuwden, weduwnaars of gescheiden personen.

Uw Commissie heeft deze bezwaren aandachtig onderzocht, maar geoordeeld is dat zij niet ernstig genoeg zijn om het beginsel van het beroep te laten varen.

Wel is waar is het van belang onrechtmatig verzet tegen te gaan. Uw Commissie bepaalt dan ook, zoals de Regering, dat het nadeel ernstig moet zijn eer de rechtbank verbod kan opleggen.

Degene die beroep zou instellen, alleen om zijn echtgenoot te tergen, zou zich aan nutteloze kosten blootstellen en misschien zelfs de straffen oplopen die op de roekeloze en tergende processen staan.

De gevallen van verzet zullen dus waarschijnlijk zeer zeldzaam zijn.

Aan de andere kant dreigt Uw Commissie ook niet dat het recht van verzet onzekerheid zal scheppen voor derden. Thans aarzelen de werkgevers niet om gehuwde vrouwen als arbeidster of bediende aan te werven zonder vooraf de uitdrukkelijke machting van hun man te hebben verkregen, en toch is de kans dat de man de machting weigert of intrekt thans veel groter dan de kans dat hij verzet zal doen.

Toch was uw Commissie van oordeel dat aan een totale vrijheid al te ernstige bezwaren verbonden zijn. Aldus zou de loopbaan van een ambtenaar of een magistraat, hetzij man of vrouw, gebroken kunnen worden indien zijn echtgenoot het zich in het hoofd haalde een vernederende of onzedelijke activiteit uit te oefenen.

Derhalve moet er beroep openstaan, hoewel dit aan twee kanten moet worden beperkt; allereerst dient men een ernstig nadeel eisen.

Uw Commissie stelt dan ook voor het eerste lid van de regeringstekst te doen luiden als volgt :

« Indien de andere echtgenoot evenwel meent dat hieraan een ernstig nadeel verbonden is voor zijn zedelijke of stoffelijke belangen of voor die van de minderjarige kinderen, heeft hij het recht zich tot de rechtbank van eerste aanleg te wenden. »

De tweede beperking is vervat in het tweede lid van de Regeringstekst, dat in uitzonderingen op het recht van verzet voorziet.

Het eerste lid zou niet toepasselijk zijn « na benoeming, noch op de ambten waarvan de titularen door de Koning worden benoemd, noch op het ambt van schepen of dat van gemeente-secretaris, noch op het beroep van advocaat na de opneming in de tabel van de Orde. »

Votre Commission estime qu'on ne peut accorder un privilège aux avocats sans l'étendre aux médecins, pharmaciens, réviseurs d'entreprises groupés eux aussi en un « Ordre » qui les soumet à un contrôle et à une discipline propre; il lui paraît, en outre, qu'on ne peut arbitrairement diviser les professions, en paraissant conférer à certaines d'entre elles une dignité justifiant un régime particulier. Elle vous propose donc de ne faire exception que pour l'exercice des fonctions ou des mandats publics, exercice qui ne pourrait être entravé sans porter atteinte aux droits politiques des époux.

Votre Commission n'a pas retenu le critère d'honorabilité en raison des trop nombreuses exceptions que cela impliquerait; mais elle a voulu sauvegarder le principe constitutionnel du libre accès aux fonctions publiques et aux fonctions ou mandats d'ordre politique.

Elle a libellé comme suit l'alinéa 2 de l'article 215 : « La disposition de l'alinéa précédent n'est pas applicable à l'exercice des fonctions et mandats publics ».

Tout comme le constituant a voulu (art. 6) « exclure toute ingérence étrangère dans l'exercice des fonctions publiques » (ERRERA, Traité de droit public, § 40), votre Commission a entendu empêcher que « l'ingérence d'un conjoint » puisse, par la voie d'un recours judiciaire, tenir en suspens le pouvoir de nomination ou d'élection des autorités ou assemblées constituées, ou entraver l'exercice d'une fonction ou d'un mandat public.

L'expression « exercice d'une fonction publique » doit être prise dans son sens traditionnel en droit public.

Ces mots visent naturellement les fonctions à la nomination du Roi. Les autres fonctions, notamment dans les services de l'ordre judiciaire, du Parlement, de la Cour des Comptes, de l'armée, de la gendarmerie, des provinces et communes, du corps enseignant, ne tomberont sous l'application de l'article 215 que si elles peuvent être assimilées aux emplois visés au littera *a*) de l'article 3 de l'arrêté royal du 2 octobre 1937 relatif au statut des agents de l'Etat. Il s'agit des fonctions dites de première catégorie.

Par mandats publics, on entend tous les mandats d'ordre politique, ceux de conseiller communal, d'échevin, de conseiller provincial, de député permanent, de membre de la Chambre des Représentants et du Sénat.

Le troisième alinéa de l'article 225 du projet du Gouvernement prévoit que « si la profession, l'industrie ou le commerce n'est pas encore exercé au jour de l'opposition, le conjoint ne peut en commencer l'exercice avant qu'il ait été statué sur l'opposition ».

Ainsi, deux éventualités peuvent se présenter :

1° l'exercice de l'activité professionnelle avait commencé lorsque l'opposition a été signifiée; cet

Naar het oordeel van uw Commissie mag aan de advocaten geen voorrecht worden verleend zonder dit ook toe te kennen aan de dokters, de apothekers, de ondernemingsrevisoren, die evenals zij in een « Orde » zijn verenigd en aan contrôlé en een eigen discipline zijn onderworpen; bovendien mag men, haars inziens, geen willekeurig onderscheid tussen de beroepen maken, door aan sommige van hen schijnbaar zulk een waardigheid te verlenen dat een bijzondere regeling gerechtvaardigd is. Zij stelt derhalve voor slechts uitzondering te maken voor de openbare ambten of mandaten waarvan de uitvoering niet verhinderd zou kunnen worden zonder afbreuk te doen aan de politieke rechten van de echtgenoten.

Uw Commissie heeft de achtenswaardigheid niet in aanmerking genomen omdat dan al te veel uitzonderingen zouden moeten worden gemaakt, maar zij heeft het grondwettelijk beginsel van de vrije toegang tot de openbare ambten en de politieke betrekkingen en mandaten willen vrijwaren.

Derhalve heeft zij het tweede lid van artikel 215 doen luiden als volgt : « De bepaling van het voorgaande lid is niet van toepassing op de uitvoering van openbare ambten en mandaten. »

Zoals de grondwetgever (art. 6) « elke vreemde inmenging in de uitvoering van de openbare ambten heeft willen voorkomen » (ERRERA, « Traité de droit public », § 40), zo wil ook uw Commissie beletten dat de « inmenging van de echtgenoot », door het instellen van een beroep bij de rechtbank, het recht van benoeming of verkiezing van de gevestigde overheden of vergaderingen zou schorsen of de uitvoering van een openbare functie of mandaat verhinderen.

De uitdrukking « uitvoering van een openbaar ambt » moet in de traditionele betekenis van het publiek recht worden verstaan.

Die woorden beogen natuurlijk de ambten waarvoor de Koning het benoemingsrecht heeft. De andere ambten, met name in de diensten van de rechterlijke macht, van het Parlement, van het Rekenhof, van het leger, van de rijkswacht, van de provincies en gemeenten, van het onderwijs, vallen slechts onder artikel 215 indien zij gelijkgesteld kunnen worden met de ambten bedoeld bij littera *a*) van artikel 3 van het koninklijk besluit van 2 October 1937 betreffende het statuut van het Rijkspersoneel. Het gaat hier om de ambten van de eerste categorie.

Onder openbare mandaten verstaat men alle mandaten van politieke aard, die van gemeenteraadslid, schepen, provincieraadslid, bestendig afgevaardigde, volksvertegenwoordiger en senator.

Het derde lid van artikel 225 van het Regeringsontwerp bepaalt : « Wordt het beroep, het rijverheids- of het handelsbedrijf nog niet uitgeoefend op de dag van het verzet, dan mag de andere echtgenoot het niet beginnen uit te oefenen vooraleer over het verzet uitspraak werd gedaan ».

Twee mogelijkheden kunnen zich voordoen :

1° de uitvoering van het bedrijf is reeds begonnen wanneer het verzet wordt betekend; de uit-

exercice ne sera pas interrompu par la procédure; seul le jugement du Tribunal accueillant le recours y mettra fin, le cas échéant ;

2º l'activité professionnelle n'avait pas commencé lors de la signification de l'opposition; le conjoint devra, en ce cas, attendre la décision du Tribunal.

Votre Commission a approuvé en son principe, le troisième alinéa de l'article 225 du projet; elle a pensé que si l'activité professionnelle n'avait pas commencé, le recours devait être suspensif. Cependant pour prévenir les abus, elle a jugé qu'il fallait permettre au Président du Tribunal statuant en référé, d'autoriser provisoirement l'exercice de la profession, de l'industrie ou du commerce litigieux jusqu'au moment où il serait statué à titre définitif par le Tribunal lui-même.

Cette disposition donne aux deux époux une garantie contre un recours qui, dès le premier examen, apparaîtrait comme mal fondé.

La liberté des conjoints ne peut être paralysée sans raison grave et il est bon de décourager les oppositions vexatoires.

Il est à remarquer que, seul l'exercice d'une profession, d'une industrie ou d'un commerce peut être menacé par l'article 215 et non la validité d'une convention, conclue entre le conjoint et un tiers. Telles, par exemple, la cession d'un fonds de commerce ou la vente d'une voiture ou d'un immeuble, en vue de l'exercice d'une activité déterminée.

L'article 216 (art. 213 du projet du Gouvernement) a trait à l'usage du nom du conjoint dans les relations professionnelles et commerciales. Il reproduit textuellement la disposition de l'actuel article 213b. Aucune innovation n'est proposée à ce sujet.

L'article 217 (article 226 du projet du Gouvernement) règle la procédure à suivre en cas de recours prévus par les articles 213 (résidence conjugale) et 215 (exercice d'une profession).

Votre Commission a apporté des modifications de forme au texte du projet du Gouvernement. De plus, elle a estimé qu'il fallait faire figurer dans un deuxième alinéa la disposition relative aux convocations faites par le greffier aux époux, et éventuellement aux témoins, et dans un troisième alinéa, la disposition relative au prononcé du jugement. Enfin, elle a estimé nécessaire de prévoir un droit d'appel en raison des intérêts considérables qui peuvent être en jeu. Cependant, pour des raisons évidentes, le délai d'appel devra être très court. Quinze jours suffiront.

Votre Commission n'a en rien modifié le dernier alinéa de l'article 226 du projet du Gouvernement qui a trait aux jugements comportant défense de l'exercice d'une activité nécessitant une inscription au registre du commerce. Cet alinéa devient l'alinéa 6 de l'article 217.

oefening zal niet door de procedure worden onderbroken; alleen een vonnis van de rechbank, waarbij het beroep wordt ingewilligd, zal er eveneueel een einde aan maken.

2º het bedrijf was nog niet begonnen bij de betekenis van het verzet; in dit geval zal de echtgenoot de beslissing van de rechbank moeten afwachten.

Uw Commissie heeft het beginsel, dat gehuldigd wordt in het derde lid van artikel 225 van het ontwerp, goedgekeurd; zij was van mening dat ingeval het bedrijf nog niet begonnen is, het beroep schorsende kracht moet hebben. Om misbruiken te voorkomen, heeft zij evenwel geoordeeld dat de voorzitter van de rechbank in kort geding de uitoefening van het beroep, het nijverheids- of het handelsbedrijf voorlopig kan toelaten tot wanneer de rechbank zelf definitief beslist.

Deze bepaling geeft aan beide echtgenoten een waarborg tegen een verzet dat, reeds bij een eerste onderzoek, als ongegrond zou voorkomen.

De vrijheid van de echtgenoten mag niet zonder ernstige reden belemmerd worden en het past elk tergend verzet te ontmoedigen.

Aan te stippen valt dat alleen de uitoefening van een beroep, van een nijverheids- of een handelsbedrijf door artikel 215 kan worden bedreigd en niet de geldigheid van een overeenkomst afgesloten tussen de echtgenoot en een derde, bijvoorbeeld de overdracht van een handelszaak, de verkoop van een auto of een onroerend goed met het oog op de uitoefening van een bepaald bedrijf.

Artikel 216 (art. 213 van het Regeringsontwerp) heeft betrekking op het gebruik van de naam van de andere echtgenoot in de beroeps- of handelsbetrekkingen. Het neemt woordelijk de bepaling van het huidige artikel 213b over. Op dit punt wordt niets nieuws voorgesteld.

Artikel 217 (art. 226 van het Regeringsontwerp) regelt de procedure welke moet worden gevuld in geval beroep wordt ingesteld op grond van de artikelen 213 (echtelijke verblijfplaats) en 215 (uitoefening van een bedrijf).

Uw Commissie heeft vormwijzigingen aangebracht in de tekst van het Regeringsontwerp. Verder heeft zij het nodig geacht in een tweede lid de bepaling op te nemen betreffende de oproepingen, door de griffier tot de echtgenoten en eventueel tot de getuigen gericht, en in een derde lid de bepaling betreffende de uitspraak van het vonnis. Tenslotte was zij van oordeel dat een recht van hoger beroep moet worden gelaten aangezien er grote belangen op het spel kunnen staan. Het spreekt vanzelf dat de termijn van hoger beroep zeer kort zal moeten zijn. Vijftien dagen is voldoende.

Uw Commissie heeft niets gewijzigd in het laatste lid van artikel 226 van het Regeringsontwerp, dat verband houdt met de vonnissen waarbij verbod wordt opgelegd een bedrijf uit te oefenen waarvoor inschrijving in het handelsregister is vereist. Dit lid wordt lid 6 van artikel 217.

Article 218 (art. 215 du projet du Gouvernement).

L'article 218 se rapporte à la contribution des époux aux charges du ménage.

L'alinéa 1er est la reproduction de l'alinéa 1er de l'article 214b actuel.

L'alinéa 2 apporte différentes améliorations à la législation en vigueur :

1° l'expression actuelle « dernier domicile conjugal » qui signifie en réalité « dernier domicile commun » donne lieu à des contestations de compétence.

Le projet du Gouvernement lui substitue les termes « dernière résidence conjugale » qui indiquent clairement que la compétence est déterminée par la dernière habitation commune des époux et non pas nécessairement par le dernier domicile du mari (art. 108).

2° les mots « les créances » du texte actuel, ont été remplacés par « toutes autres sommes qui lui sont dues par des tiers » et, aux mots « les revenus de celui-ci », il a été ajouté « ou ceux qu'il administre en vertu du régime matrimonial ».

Ces modifications ont pour but de préciser que la perception autorisée par le Juge de Paix peut porter sur des capitaux dus aux conjoints par des tiers, comme sur les revenus de la communauté ou de l'époux demandeur lui-même dans l'hypothèse où ces revenus sont administrés par l'autre époux.

L'on a fait valoir (voir notamment DE PAGE, Traité élémentaire de Droit civil belge, T. Ier, n° 706ter) que l'autorisation donnée à l'un des époux de percevoir les capitaux dus par des tiers pourrait être une source d'inconvénients graves, par exemple pour le conjoint commerçant.

Ce danger ne paraît toutefois pas tel qu'il faille abandonner les avantages réels que la perception des capitaux peut offrir.

Le juge, en effet, est libre d'autoriser ou de ne pas autoriser la perception et il détermine la quotité perceptible; il est d'ailleurs limité dans son appréciation par les nécessités du ménage. Au surplus, le conjoint appelé devant lui, pourra faire valoir les besoins éventuels de son commerce et obtenir une décision suffisamment nuancée pour sauvegarder les divers intérêts en présence.

3° par ailleurs la pratique a révélé qu'il était très souvent impossible pour le juge d'être exactement renseigné sur l'importance des ressources des époux; c'est pour obvier à cette difficulté que l'alinéa 3 met à la disposition du juge des moyens d'information; grâce à eux, il peut exiger des époux comme des tiers tous renseignements utiles.

Tout en approuvant les modifications proposées par le projet du Gouvernement, aux dispositions actuellement en vigueur concernant le conjoint qui

Artikel 218 (artikel 215 van het Regeringsontwerp).

Artikel 218 betreft de bijdrage van de echtgenoten in de lasten van de huishouding.

Het eerste lid is de weergave van lid 1 van het huidig artikel 214b.

Het tweede lid brengt verschillende verbeteringen in de huidige wetgeving aan :

1° de huidige uitdrukking « laatste echtelijke woonplaats », die in werkelijkheid de « laatste gemeenschappelijke woonplaats » betekent, geeft aanleiding tot betwistingen inzake bevoegdheid.

Het ontwerp van de Regering vervangt die woorden door de uitdrukking « laatste echtelijke verblijfplaats », waaruit duidelijk blijkt dat de bevoegdheid wordt bepaald door de laatste gemeenschappelijke woning van de echtgenoten en niet noodzakelijkerwijs door de laatste woonplaats van de man (art. 108).

2° de woorden « de schuldborderingen » van de huidige tekst zijn vervangen door « al de hem door derden verschuldigde bedragen » en aan de woorden « diens inkomsten » werd toegevoegd « of deze welke hij krachtens de huwelijks voorwaarden beheert ».

Deze wijzigingen hebben tot doel nader te bepalen dat het in ontvangst nemen waartoe de vrederechter machtig verleent kan slaan op de kapitalen die aan de echtgenoten door derden verschuldigd zijn, evenals op de inkomsten van de gemeenschap of van de eisende echtgenoot zelf, ingeval die inkomsten door de andere echtgenoot worden beheerd.

Men heeft opgemerkt (zie onder meer DE PAGE, « Traité élémentaire de Droit civil belge », D I, n° 706ter) dat de aan een van de echtgenoten verleende machtiging om de door derden verschuldigde kapitalen in ontvangst te nemen, ernstige bezwaren kan opleveren, bij voorbeeld wanneer de andere echtgenoot koopman is.

Dit bezwaar schijnt echter niet van die aard te zijn dat men de werkelijke voordelen van het in ontvangst nemen van de kapitalen dient prijs te geven.

Het staat de rechter immers vrij tot het in ontvangst nemen al dan niet machtiging te verlenen, terwijl hij ook het invorderbaar gedeelte bepaalt; aan de andere kant is hij in zijn beoordeling beperkt door de behoeften van de huishouding. Bovendien kan de opgeroepen echtgenoot de eventuele behoeften van zijn handel doen gelden en een beschikking bekomen die genuanceerd genoeg is om de verschillende belangen te vrijwaren;

3° Voorts is uit de praktijk gebleken dat het voor de rechter zeer dikwijls onmogelijk is zich een juist beeld te vormen van het beloop der inkomsten van de echtgenoten; om dit te verhelpen verleent het derde lid aan de rechter informatiemiddelen op grond waarvan hij kan eisen dat zowel de echtgenoten als de derden hem alle dienstige inlichtingen verstrekken.

Uw Commissie hecht haar goedkeuring aan de wijzigingen die het Regeringsontwerp voorstelt in de huidige bepalingen betreffende de echtgenoot

ne contribue pas spontanément aux charges du ménage, votre Commission vous suggère des amendements au texte; ils ont trait à la *communication de renseignements par des tiers*:

1° Votre Commission a estimé préférable de ne pas exiger l'appel *préalable* des tiers qui ne cherchent pas à se dérober à leur obligations et de spécifier que les renseignements à fournir sont communiqués au juge par écrit.

Elle vous propose de rédiger l'alinéa 3 comme suit : « Le juge peut ordonner aux époux, et même aux tiers, la communication de renseignements ou la représentation des livres de commerce ou pièces comptables de nature à établir le montant des revenus, créances et produits du travail des parties; les renseignements à fournir par les tiers sont communiqués au juge par écrit ».

2° Votre Commission a estimé que si le tiers à qui communication de renseignements a été enjointe, n'obtempère pas à cet ordre ou n'y obéissait qu'incomplètement, sa comparution personnelle devrait être ordonnée.

De plus, au lieu du membre de phrase peu explicite et prévoyant une simple sanction civile, libellé comme suit : « *et pour ceux-ci à peine de dommages-intérêts* », elle vous propose les trois nouveaux alinéas que voici, qui précisent la procédure à suivre et la pénalité à infliger le cas échéant :

« S'il n'est pas donné suite par le tiers aux réquisitions du juge, dans le délai qu'il détermine, ou si les renseignements donnés apparaissent incomplets ou inexacts, le juge peut, par jugement motivé, ordonner que le tiers *comparaîsse en personne à la date qu'il fixera*. Une copie certifiée conforme de l'ordonnance est jointe à la convocation du tiers.

» Le tiers cité et défaillant ou se refusant à fournir les renseignements demandés, est passible des sanctions prévues aux articles 263 et suivants du Code de Procédure civile.

» La *convocation* du tiers, à peine de nullité, reproduira le texte de l'alinéa précédent. »

Les condamnations prévues aux articles 263 et suivants du Code de Procédure civile, seront prononcées par le juge de paix.

Ajoutons que si les tiers fournissent des renseignements inexacts, ils pourront en outre faire l'objet de poursuites pénales du chef de faux.

Les tiers visés à l'alinéa 3 peuvent être des fonctionnaires de l'administration des Contributions. M. le Ministre des Finances, par voie de circulaire, a attiré l'attention des fonctionnaires de son administration sur le fait qu'ils sont tenus, s'il y a ordonnance du juge, de communiquer tous les renseignements en leur possession. Il a cependant paru prudent, à votre Commission, de prévoir expres-

die niet spontaan in de lasten van de huishouding bijdraagt, maar suggereert niettemin de tekst te amenderen waar hij over *de mededeling van inlichtingen door derden* handelt :

1° Uw Commissie is van oordeel dat het beter is niet te eisen dat de derden, die zich niet aan hun verplichtingen zoeken te onttrekken, *vooraf* worden opgeroepen, en nader te bepalen dat de te verstrekken inlichtingen aan de rechter schriftelijk worden medegedeeld.

Zij stelt voor, het derde lid te doen luiden als volgt : « De rechter kan de echtgenoten en zelfs derden bevelen hem inlichtingen te verstrekken, dan wel koöpmansboeken of comptable stukken over te leggen waaruit het bedrag van de inkomsten, schuldborderingen en opbrengsten van de arbeid van partijen kan blijken; de door derden te verstrekken inlichtingen worden aan de rechter schriftelijk medegedeeld ».

2° Uw Commissie is van oordeel dat, zo de derde, die opdracht kreeg om inlichtingen mede te delen, zich niet naar dit bevel voegt of er slechts onvolledig gevolg aan geeft, zijn persoonlijke verschijning moet worden bevolen.

Bovendien stelt zij U voor, het vrij algemeen gestelde zinsdeel, waarbij in een eenvoudige burgerlijke sanctie wordt voorzien, en dat luidt « *en voor deze laatsten op straf van schadevergoeding* » te vervangen door de navolgende drie nieuwe ledet, die de te volgen procedure en de eventueel toe te passen straf nauwkeurig bepalen :

« Geeft de derde aan de vorderingen van de rechter binnen de door deze gestelde termijn geen gevolg of blijken de verstekte inlichtingen onvolledig of onjuist te zijn, dan kan de rechter bij met redenen omkleed vonnis bevelen dat de derde *in persoon zal verschijnen op de datum die hij bepaalt*. Een voor eensluidend verklaard afschrift van de beschikking wordt bij de oproepingsbrief van de derde gevoegd.

» Een gedaagde derde die niet verschijnt of weigert de gevraagde inlichtingen te verstrekken, is strafbaar met de straffen gesteld in artikel 263 en volgende van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering.

» In de oproepingsbrief van de derde, moet, op straffe van nietigheid, de tekst van het voorgaande lid voorkomen. »

De verordelingen, waarin de artikelen 263 vv. van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering voorzien, worden uitgesproken door de vrederechter.

Verstrekken de derden onjuiste inlichtingen, dan kunnen zij bovendien strafrechtelijk worden vervolgd wegens valsheid.

De in het derde lid bedoelde derden kunnen ambtenaren zijn van het Bestuur der Belastingen. De Minister van Financiën heeft, bij omtzendbrief, de aandacht van de ambtenaren van zijn departement er op gevestigd dat zij in geval van rechterlijk beschikking gehouden zijn al de inlichtingen waarover zij beschikken, mede te delen. Uw Commissie heeft het echter voorzichtig geacht het geval,

sément le cas de renseignements à fournir par cette administration et d'écarter l'argument du secret professionnel invoqué actuellement pour les refuser.

Votre Commission propose de rédiger comme suit le 7me alinéa :

« Lorsque le juge ordonnera à l'Administration des Contributions directes de fournir des renseignements qu'elle possède sur le montant des revenus, créances et produits du travail des époux ou de l'un d'eux, le secret imposé aux fonctionnaires de cette administration en vertu des lois relatives aux impôts sur les revenus, est levé. »

Le mot « tiers » se trouve à l'alinéa 2 et à l'alinéa 3 de l'article 218, aussi bien dans le texte du Gouvernement que dans celui de la Commission.

Il est à remarquer que les tiers visés ne sont pas nécessairement les mêmes personnes à l'alinéa 2 et à l'alinéa 3.

A l'alinéa 2, il s'agit d'une catégorie plus spéciale, à savoir les créanciers de l'époux débiteur au préjudice desquels l'autorisation de percevoir des fonds ne peut pas être accordée.

A l'alinéa 3, il s'agit de toute personne en possession de renseignements pouvant éclairer le juge de paix sur le montant des revenus, créances et produits du travail des parties, tels notamment le patron d'un des conjoints.

Article 219 du projet de la Commission (art. 216, 217, 218, 219, 220 et 221 du projet du Gouvernement) :

Votre Commission a approuvé sans réserve ces articles qui indiquent les règles de procédure applicables en matière de contribution des époux aux charges du ménage.

Ces dispositions reproduisent les articles 214c à 214h actuels sauf sur deux points :

1° le § 2 de l'article 219 (art. 217 du projet du Gouvernement) rend obligatoire la notification du jugement aux parties, par le greffier, même en cas de jugement contradictoire;

2° le § 5 de l'article 219 (art. 220 du projet du Gouvernement) complète d'une très heureuse manière l'article 214g actuel : il prévoit en effet que le jugement sera opposable non seulement aux tiers débiteurs actuels mais encore aux tiers qui deviendraient débiteurs ultérieurement.

Cela met fin aux manœuvres auxquelles le conjoint récalcitrant a trop souvent recours à présent ; elles consistent à changer de patron dès qu'un jugement a été rendu contre lui, ce qui empêche l'exécution de la décision judiciaire.

L'époux autorisé à percevoir de l'argent est obligé de recommencer toute la procédure et se heurte pour finir à la même manœuvre.

waarin dit departement inlichtingen heeft te verstrekken, uitdrukkelijk te vermelden en het op het beroepsgeheim berustend argument dat thans wordt ingeroepen om de inlichtingen te weigeren, te doen vervallen.

Uw Commissie stelt voor het zevende lid te doen luiden als volgt :

« Beveelt de rechter aan het Bestuur der Directe Belastingen hem gegevens te verstrekken die het bezit over het bedrag aan inkomsten, schuldvorderingen en opbrengsten van de arbeid van de echtgenoten of van een van hen, dan zijn de ambtenaren van dat Bestuur ontslagen van de geheimhouding welke hun is opgelegd krachtens de wetten betreffende de inkomstenbelastingen. »

In het tweede en het derde lid van artikel 218 staat, zowel in tekst van de Regering als in die van de Commissie, het woord « derden ».

Op te merken valt dat de derden die in het tweede lid en de derden die in het derde lid worden bedoeld niet noodzakelijk dezelfde personen zijn.

In het tweede lid gaat het om een speciale categorie, namelijk de schuldeisers van de echtgenoot, die niet mogen worden benadeeld door de machting om de geldsommen in ontvangst te nemen.

In het derde lid worden degenen bedoeld die inlichtingen bezitten, waardoor de vrederechter zich een beeld kan vormen van het bedrag aan inkomsten, schuldvorderingen en opbrengsten van de arbeid van partijen, zoals bij voorbeeld de werkgever van een der echtgenoten.

Artikel 219 van het ontwerp van de Commissie (artikelen 216, 217, 218, 219, 220 en 221 van het Regeringsontwerp) :

Uw Commissie heeft zonder voorbehoud deze artikelen goedgekeurd, die regelen stellen betreffende de procedure inzake de bijdrage van de echtgenoten in de lasten van de huishouding.

Van de huidige artikelen 214c tot 214h, die hier zijn overgenomen, wordt enkel op twee punten afgeweken, nl. :

1° bij § 2 van artikel 219 (artikel 217 van het Regeringsontwerp) wordt de kennisgeving van het vonnis aan partijen, door de griffier, verplicht gesteld zelfs in geval het vonnis op tegenspraak is gewezen;

2° bij § 5 van artikel 219 (artikel 220 van het Regeringsontwerp) wordt het huidige artikel 214g op een zeer gelukkige wijze aangevuld : deze § 5 bepaalt immers dat het vonnis kan worden tegen geworpen niet alleen aan de tegenwoordige derden-schuldenaars, doch ook aan derden die later schuldenaar mochten worden;

Hierdoor wordt een eind gemaakt aan de praktijken die de weerbarstige echtgenoot thans al te vaak aanwendt, nl. het veranderen van werknemer zodra een vonnis tegen hem is gewezen, wat de ten uitvoerlegging van de rechterlijke beslissing onmogelijk maakt.

De echtgenoot die gemachtigd is om het geld in ontvangst te nemen, ziet zich verplicht opnieuw de gehele procedure aan te vangen, en het spelletje begint opnieuw.

Le texte proposé rend impossible ce jeu déloyal.

L'article 220 (art. 222 du projet du Gouvernement) relatif à l'autorisation de percevoir les sommes dues par des tiers au conjoint absent, interdit ou dans l'impossibilité de manifester sa volonté, reproduit les dispositions de l'article 214*i* actuel, sauf sur un point : la dispense des formalités du timbre et de l'enregistrement sur la requête a été supprimée à la demande de M. le Ministre des Finances, afin de mettre les dispositions sur les droits et les devoirs respectifs des époux en harmonie avec le Code des Droits d'Hypothèque, d'Enregistrement et de Greffe, et le Code des Droits de Timbre.

Il en résulte que le droit de timbre de 20 francs et le droit fixe d'enregistrement de 70 francs sont exigibles.

Articles 221 à 226 (art. 223, §§ 1 à 7, du projet du Gouvernement).

Les articles 221 à 226 inclus sont relatifs aux mesures que peut prendre le président du tribunal de première instance lorsque l'un des époux manque gravement à ses devoirs.

Le texte du Gouvernement apporte d'importantes améliorations aux dispositions actuelles de l'article 214*j* du Code civil. Plusieurs d'entre elles sont d'ailleurs la consécration de la jurisprudence dominante de ces dernières années, comme le fait remarquer l'exposé des motifs.

Tout d'abord compétence est donnée au président du tribunal de première instance de la dernière résidence conjugale, au lieu du dernier domicile conjugal. Cette modification s'impose en raison des changements introduits dans notre législation par l'article 213 nouveau.

Ensuite, le texte permet expressément au président d'interdire l'aliénation des biens mobiliers ou immobiliers des époux, *communs ou non*, précision qui n'existe pas dans l'actuel article 214*j* mais qui est conforme à la jurisprudence de la Cour de Cassation (Cass. 30 janvier 1949, *Pas. I*, § 3).

Enfin, l'article 223 du projet du Gouvernement, tout au long de ses sept paragraphes, règle la procédure à suivre, ce que l'actuel article 214*j* omet regrettably de faire.

Votre Commission vous propose de faire figurer les dispositions des 7 paragraphes de l'article 223, sous les articles 221, 222, 223, 224, 225 et 226, qui terminent le chapitre VI du Titre V du L. 1er du Code civil.

Elle vous propose aussi divers amendements.

L'article 221 comporte 3 paragraphes. Le premier paragraphe précise les pouvoirs du président; le second est relatif au dépôt de la requête; le troisième à l'ordonnance rendue en vertu du paragraphe 1er.

De voorgestelde tekst maakt zulks onmogelijk.

Artikel 220 (art. 222 van het Regeringsontwerp) betreft de machtiging om sommen te ontvangen welke door derden verschuldigd zijn aan de echtgenoot die onbekwaam verklaard, afwezig of in de onmogelijkheid is zijn wil te kennen te geven. Van het huidige artikel 214*i*, dat hier is overgenomen, wordt slechts op één punt afgeweken : de vrijstelling van de formaliteiten van zegel en registratie is, op verzoek van de Minister van Financiën, opgeheven ten einde de bepalingen inzake de wederzijdse rechten en plichten van de echtgenoten te doen stroken met het Wetboek der registratie-, hypothec- en griffierechten en met het Wetboek der zegelrechten.

Het zegelrecht van 20 frank en het vast registratie-recht van 70 frank worden dus eisbaar.

Artikelen 221 tot 226 (art. 223, §§ 1 tot 7, van het Regeringsontwerp).

De artikelen 221 tot en met 226 handelen over de maatregelen die de voorzitter van de rechtkant van eerste aanleg kan nemen wanneer een van de echtgenoten grovelijk zijn plicht verzuimt.

De tekst van de Regering brengt gevoelige verbeteringen aan in de huidige bepalingen van artikel 214*j* van het Burgerlijk Wetboek. Verscheidene daarvan zijn trouwens de bekraftiging van de rechtspraak die de jongste jaren overheerst, zoals vermeld is in de memorie van toelichting.

In de eerste plaats wordt bevoegdheid verleend aan de voorzitter van de rechtkant van eerste aanleg van de laatste echtelijke verblijfplaats, en niet meer aan die van de laatste echtelijke woonplaats. Zulks is geboden om reden van de wijzigingen die bij artikel 213 nieuw in onze wetgeving zijn gebracht.

Verder staat de tekst aan de voorzitter uitdrukkelijk toe om de vervreemding van de *al dan niet gemeenschappelijke* roerende of onroerende goederen van de echtgenoten te verbieden, welke bepaling niet voorkomt in het huidige artikel 214*j*, doch strookt met de rechtspraak van het Hof van Verbreking (Verbreking 30 Januari 1949, *Pas. I*, § 3).

Ten slotte regelen de zeven paragrafen van artikel 223 van het Regeringsontwerp de te volgen procedure, hetgeen, spijtig genoeg, in het huidige artikel 214*j* niet geschied was.

Uw Commissie stelt U voor, de bepalingen van de zeven paragrafen van artikel 223 op te nemen onder de artikelen 221, 222, 223, 224, 225 en 226, welke het slot zijn van hoofdstuk VI van Titel V van Boek I van het Burgerlijk Wetboek.

Zij stelt U ook verscheidene amendementen voor.

Artikel 221 bestaat uit drie paragrafen. De § 1 omschrijft de bevoegdheid van de voorzitter; § 2 betreft de indiening van het verzoekschrift; § 3, de beschikking krachtens § 1.

Paragraphe premier.

L'exposé des motifs insiste sur les pouvoirs discrétionnaires du président qui prendra, dans l'intérêt de l'autre époux ou des enfants, les mesures urgentes appropriées à la situation. Remarquons que ces mesures demeurent essentiellement provisoires; elles gardent le caractère conservatoire que leur a donné la loi du 20 juillet 1932 et elles ne peuvent en rien préjudicier au fond.

Votre Commission vous propose d'amender le projet du Gouvernement afin de préciser les pouvoirs présidentiels.

Le texte devrait être libellé comme suit :

« Article 221, § 1er. — Si l'un des époux manque gravement à ses devoirs, le président du tribunal de première instance de la dernière résidence conjugale ordonne les mesures urgentes et provisoires qu'exige l'intérêt de l'autre époux et des enfants. Il peut, notamment, interdire à l'un des époux, pour la durée qu'il détermine, d'aliéner, d'hypothéquer ou de donner en gage des biens meubles ou immeubles, communs ou non, sans le concours de l'autre; il peut, dans les mêmes conditions, interdire le déplacement de meubles, sauf à spécifier ceux dont il attribuerait l'usage personnel à l'un ou à l'autre des époux.

» *Sont des actes d'aliénation, au sens du présent article, tous les actes visés à l'article 1er de la loi du 16 décembre 1851 et à l'article 8 de la loi du 10 février 1908.*

» Le président peut obliger l'époux détenteur des meubles à la suite d'une des mesures prévues par l'alinéa précédent, à donner caution ou à justifier de solvabilité suffisante. »

Pour éviter toute confusion sur le sens du terme « aliéner » qui figure à l'alinéa 1, la Commission a précisé à l'alinéa 2 ce qu'il faut entendre par acte d'aliénation, par une référence à l'article premier de la loi du 16 décembre 1851 et à l'article 8 de la loi du 10 février 1908.

Il s'agit de « tous actes entre vifs, à titre gratuit ou onéreux, translatifs ou déclaratifs de droits réels immobiliers autre que les priviléges et hypothèques, y compris les actes ayant pour objet les droits respectifs des propriétaires d'étages ou de partie d'étage dans un bâtiment construit ou à construire ... des actes de renonciation à ces droits et des baux excédant neuf années ou contenant quittance d'au moins trois années de loyer ». Loi du 16 décembre 1851, Article premier.

« ... Les actes et jugements faisant preuve d'une convention constitutive, translative, déclarative ou extinctive d'un droit réel, autre qu'un privilège,

Eerste paragraaf.

De memorie van toelichting legt de nadruk op de discretionaire bevoegdheid van de voorzitter die in het belang van de andere echtgenoot of van de kinderen, de dringende maatregelen zal nemen welke de toestand vereist. Opgemerkt zij dat die maatregelen in wezen voorlopig blijven; zij behouden het conservatoir karakter dat er bij de wet van 20 Juli 1932 aan gegeven is en laten de zaak zelf onverlet.

Uw Commissie stelt U voor, het Regeringsontwerp te amenderen en de bevoegdheid van de voorzitter nader te omschrijven.

De tekst zou moeten luiden als volgt :

« Artikel 221, § 1. — Wanneer een van de echtgenoten grovelijk zijn plicht verzuimt, beveelt de voorzitter van de rechthbank van eerste aanleg van de laatste echtelijke verblijfsplaats de dringende en voorlopige maatregelen die in het belang van de andere echtgenoot en van de kinderen geboden zijn. Hij kan onder meer aan een van de echtgenoten verbod opleggen om voor de tijd die hij bepaalt, de al dan niet gemeenschappelijke roerende of onroerende goederen zonder de medewerking van de andere echtgenoot te vervreemden, te hypothekeren of in pand te geven; hij kan, onder dezelfde voorwaarden, de verplaatsing van meubelen verbieden, behoudens aanwijzing van die welke hij aan een van beide echtgenoten toewijst voor zijn persoonlijk gebruik.

« Daden van vervreemding in de zin van dit artikel zijn alle daden bedoeld in artikel één van de wet van 16 December 1851 en in artikel 8 van de wet van 10 Februari 1908.

» De voorzitter kan de echtgenoot die ingevolge een van de *in het voorgaande lid* bedoelde maatregelen,houder is van meubelen, verplichten borg te stellen of van voldoende gegoedheid te doen blijken. »

Om te voorkomen dat het woord « vervreemden » in het eerste lid, verkeerd begrepen wordt, heeft de Commissie in het tweede lid nader omschreven wat onder daad van vervreemding verstaan wordt, door te verwijzen naar artikel 1 van de wet van 16 December 1851 en naar artikel 8 van de wet van 10 Februari 1908.

Het gaat hier om « alle akten onder de levenden ten kostelozen of bezwarenden titel, waarbij zakenlijke onroerende rechten, andere dan voorrechten en hypotheken, overgedragen of aangewezen worden, met inbegrip van de akten betreffende de respectieve rechten der eigenaars van verdiepingen of van delen van verdiepingen in een opgericht of op te richten gebouw ... de akten van afstand van die rechten en de huurovereenkomsten die negen jaar te boven gaan of die kwijting inhouden van minstens drie jaar huur ». (Wet van 16 December 1851, art. 1.)

« De akten en vonnissen die tot bewijs strekken van een overeenkomst tot vestiging, tot overdracht, tot verklaring of tot te niet gaan van een zakelijk

sur un navire construit ou en construction ... ». Loi du 10 février 1908, article 8.

Remarquons que l'interdiction d'aliéner ou d'hypothéquer ne fait pas obstacle à l'exercice des droits des créanciers hypothécaires, si ceux-ci ont engagé la procédure d'exécution avant la transcription.

Votre Commission a placé comme troisième alinéa du § 1er, le texte du § 6 de l'article 223 du projet du Gouvernement prévoyant que l'époux détenteur des meubles, à la suite de l'ordonnance du président, pourra être obligé de donner caution ou de justifier d'une solvabilité suffisante.

Cette garantie lui a paru très utile.

Il est à remarquer que l'époux requérant et son conjoint peuvent être tous deux soumis à cette obligation.

Caution et solvabilité sont laissés à l'appréciation du président du tribunal sans que s'appliquent nécessairement les dispositions du Titre XIV du Livre III du Code civil sur le cautionnement.

Paragraphe 2.

Le § 2 reproduit, sauf une modification de forme, l'alinéa 2 du § 1er de l'article 223.

Sur requête écrite, à laquelle sont jointes les pièces justificatives, s'il en est, les époux sont convoqués par le greffier, devant le Président qui statue dans les quinze jours de la date de la requête.

La procédure basée sur l'actuel article 214 *j*, est, en général, très rapide. Aussi, un délai de quinze jours a-t-il paru amplement suffisant pour qu'une décision, qui a un caractère essentiellement provisoire, soit rendue en une matière urgente.

Le ministère de l'avoué demeure facultatif comme sous le régime actuel.

Paragraphe 3.

Les trois premiers alinéas reproduisent les trois premiers alinéas du § 3 de l'article 223, sauf une modification de forme. Ils stipulent comment doit se faire la notification de l'ordonnance et sa transcription au greffe dans un registre tenu à cet effet.

La notification doit reproduire :

1° l'article 600 du Code de Procédure civile qui prévoit des poursuites pénales contre « ceux qui enlèveraient ou détourneraient des effets saisis ... »;

2° l'article 507bis du Code pénal, soit une disposition que le projet par son article 3, dont il sera question plus loin, vous propose d'introduire dans notre législation.

Des mesures spéciales sont prévues en cas d'interdiction d'aliéner les biens immobiliers. Elles sont contenues dans les trois derniers alinéas du § 3.

recht, dat geen voorrecht is, op een reeds gebouwd of in aanbouw zijnde zeeschip, ... » (Wet van 10 Februari 1908, art. 8).

Op te merken valt dat het verbod om te vervreemden of met hypothek te bezwaren de uitvoering van de rechten der hypotheekhouderende schuldeisers niet in de weg staat, indien deze de uitvoeringsprocedure vóór de overschrijving hebben ingesteld.

Uw Commissie heeft § 6 van artikel 223 van het ontwerp van de Regering, houdende dat de voorzitter de echtgenoot die houder is van het huisraad, kan verplichten borg te stellen of van voldoende gegoedheid te doen blijken, als derde lid van § 1 in haar tekst opgenomen.

Deze waarborg is, naar haar oordeel, zeer nuttig.

Opmerking verdient dat de eiser en zijn echtgenoot beiden aan deze verplichting onderworpen kunnen worden.

Borgstelling en gegoedheid zijn ter beoordeling van de voorzitter van de rechtbank, met dien verstande dat het bepaalde in Titel XIV, Boek III van het Burgerlijk Wetboek betreffende de borgtocht niet noodzakelijk van toepassing is.

Paragraaf 2.

In § 2 wordt, op een vormwijziging na, het tweede lid van § 1 van artikel 223 overgenomen.

Op schriftelijk verzoek, vergezeld van bewijsstukken, indien er zijn, worden de echtgenoten door de griffier bij de voorzitter geroepen, die uitspraak doet binnen vijftien dagen na de datum van het verzoekschrift.

De procedure ex artikel 214*j* verloopt over het algemeen zeer snel. Een termijn van vijftien dagen schijnt dan ook ruimschoots voldoende te zijn voor het nemen van een bij uitstek voorlopige beslissing in een spoedeisende aangelegenheid.

De medewerking van een pleitbezorger blijft onverplicht zoals thans.

Paragraaf 3.

Op een vormwijziging na, is de tekst van de eerste drie ledē dezelfde als die van de eerste drie ledē van § 3 van artikel 223. Hierbij wordt bepaald hoe van de beschikking moet worden kennis gegeven en hoe zij in een daartoe gehouden register moeten worden overgeschreven.

Op de kennisgeving moet voorkomen :

1° artikel 600 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, dat in strafrechtelijke vervolgingen voorziet tegen hen « die in beslag genomen zaken wegnemen of wegmaken ... ».

2° artikel 507bis van het Strafwetboek, d.i. een bepaling die het hierna behandelde artikel 3 van het ontwerp voorstelt in onze wetgeving op te nemen.

Bijzondere maatregelen worden genomen ingeval van verbod om de onroerende goederen te vervreemden. Deze maatregelen zijn bepaald in de laatste drie ledē van § 3.

Un extrait littéral de l'ordonnance est transmis par le greffier au Conservateur des Hypothèques compétent, pour être transcrit dans le registre à ce destiné.

L'ordonnance qui déclare la demande non-recevable ou non-fondée ne doit pas être transcrise.

Les deux derniers alinéas précisent la durée de la validité de la transcription et les conditions de sa radiation.

Afin de se conformer aux dispositions relatives aux commandements préalables à la saisie immobilière, votre Commission a fixé à six mois le temps de validité de la transcription, lorsque l'ordonnance n'assigne pas de durée à l'interdiction d'alineér.

L'effet de cette publicité est d'attirer l'attention des tiers sur l'obligation qu'ils ont de respecter la décision intervenue.

Cette obligation est sanctionnée à l'article 225 que nous examinerons plus loin.

Article 222 du projet de la Commission.

L'article 222 reproduit, avec des modifications, le § 2 de l'article 223 du projet du Gouvernement. Il a trait aux mesures de publicité dont l'époux qui requiert l'interdiction d'aliéner un immeuble et de l'hypothéquer peut entourer sa demande.

Il s'agit là d'une innovation importante.

Sous le régime actuel, seule la publicité de l'ordonnance est prévue. C'est celle-ci, et celle-ci seulement, qui, à présent, est transmise par extrait au greffe du Tribunal pour y être transcrise dans un registre spécial. Cette mesure insuffisante, est heureusement complétée dans le projet qui vous est soumis (alinéa 3 du § 3 de l'art. 221) par une transcription dans les registres du Conservateur des Hypothèques compétent.

Mais il se pourrait que le requérant eut intérêt à informer les tiers immédiatement, soit sans attendre l'ordonnance. C'est pourquoi, dans les cas d'urgence et lorsqu'il s'agit d'une demande d'interdiction d'aliéner ou d'hypothéquer des biens susceptibles d'hypothèques, le projet double la publicité de l'ordonnance par la publicité de la requête : celle-ci se fera par une transcription dans les registres du Conservateur des Hypothèques de l'arrondissement dans lequel tous les biens sont situés.

Acte ayant été dressé par le greffier du dépôt de la requête, une expédition pourra en être transmise au Conservateur des Hypothèques compétent, avec l'autorisation du Président.

Cette publicité n'est pas requise par la loi; elle est laissée à l'initiative du requérant et à l'appréciation du président du tribunal. L'autorisation de celui-ci ne doit pas avoir un caractère automatique.

De griffier doit à la demande du hypothekbewaarder een woordelijk uitbreksel van de beschikking te komen, om het in het daartoe bestemde register over te schrijven.

De beschikking die de eis onontvankelijk of ongegrond verklaart moet niet worden overgeschreven.

De laatste twee leden bepalen hoelang de overschrijving geldig is en onder welke voorwaarden zij geschreft wordt.

Ten einde in overeenstemming te blijven met de bepalingen betreffende de aan het onroerend beslag voorafgaande dwangbevelen, heeft uw Commissie, ingeval de beschikking geen termijn op het vervreemdingsverbod stelt, de geldigheidsduur van de overschrijving vastgesteld op zes maanden.

Deze openbaarheid zal de aandacht van de derden vestigen op de verplichting om de geveld beslissing na te leven.

Deze verplichting wordt gesanctionneerd bij artikel 225, dat hierna in behandeling komt.

Artikel 222 van het ontwerp van de Commissie.

Artikel 222 neemt § 2 van artikel 223 van het Regeringsontwerp in enigszins gewijzigde vorm over. Het betreft de maatregelen inzake openbaarheid waarmee de echtgenoot die het verbod om een onroerend goed te vervreemden of met hypothek te bezwaren, vordert zijn verzoek kan omringen.

Dit is een belangrijke nieuwe regeling.

De huidige regeling voorziet alleen in de openbaarheid van de beschikking. De beschikking en deze alleen, wordt thans bij uitbreksel aan de griffie van de rechtbank gezonden om aldaar te worden overgeschreven in een bijzonder register. Deze ontoereikende maatregel wordt thans door het u voorgelegde ontwerp (lid 3, § 3, art. 221) gelukkig aangevuld met een overschrijving in de registers van de bevoegde hypothekbewaarder.

Het kan nu ook gebeuren dat de eiser er belang bij heeft de derden onmiddellijk, dit is zonder de beschikking af te wachten, op de hoogte te brengen. In spoedeisende gevallen en wanneer het een eis betreft om het vervreemden of het met hypothek bezwaren van de voor hypothekstelling vatbare goederen te verbieden, wordt daarom door het ontwerp voorzien in een dubbele openbaarheid, nml. die van de beschikking en die van het verzoekschrift : deze komt tot stand door een overschrijving in de registers van de hypothekbewaarder van het arrondissement waar de goederen gelegen zijn.

Nadat de griffier akte heeft opgemaakt van de indiening van het verzoekschrift, kan een uitgifte daarvan vergezeld van de machtiging van de voorzitter, aan de bevoegde hypothekbewaarder worden gezonden.

De wet eist deze openbaarheid niet; zij wordt overgelaten aan het initiatief van de eiser en staat ter beoordeling van de voorzitter van de rechtbank. De door deze te verlenen machtiging volgt niet

Le président devra apprécier les motifs invoqués et spécialement l'urgence.

Le 3me alinéa de l'article 222 indique quand la transcription de la requête cesse de produire ses effets.

Si l'ordonnance déclare la demande non recevable ou non fondée, il appartiendra à l'époux contre lequel la mesure d'interdiction a été sollicitée de faire procéder à la radiation. Il lui suffira de produire l'ordonnance.

En raison des modifications apportées au texte par la Commission, le délai de validité de trois mois figurant dans le projet du Gouvernement devient superflu.

Il en est de même de la possibilité de renouvellement de la transcription de la requête.

Article 223 du projet de la Commission.

L'article 223 rend applicable aux radiations visées à l'alinéa 5 du § 3 de l'article 221 (ordonnance) et à l'alinéa 3 de l'article 222 (requête) les stipulations des articles 93 et 95 de la loi du 16 décembre 1851.

Cette disposition a été introduite dans le projet par votre Commission.

Article 224 du projet de la Commission.

L'article 224 reproduit avec quelques modifications le texte du § 5 de l'article 223 du projet du Gouvernement.

Parallèlement à la publicité organisée pour les biens susceptibles d'hypothèque, une garantie sous forme d'opposition est donnée à l'époux requérant, par l'article 224 lorsque la requête vise les meubles.

Le texte de la Commission précise que l'opposition, qui ne peut être faite que dans les cas d'absolue nécessité, par l'époux requérant entre les mains de son conjoint concerne l'interdiction d'aliéner des biens meubles nommément désignés.

Cette opposition est faite par exploit d'huissier et vaut interdiction d'aliénation ou de déplacement jusqu'à la date du prononcé de l'ordonnance statuant sur le mérite de la requête.

Article 225 du projet de la Commission (art. 223 § 4 du projet du Gouvernement).

L'article 225 prévoit une sanction sévère contre le conjoint et les tiers qui auront passé outre à la transcription d'une ordonnance ou d'une requête : « Sont nuls tous actes passés en violation d'une ordonnance ou d'une requête d'interdiction, après la transcription de cette ordonnance ou de cette requête et durant le délai de validité de celle-ci ».

automatisch. De voorzitter moet de aangevoerde redenen en vooral het spoedeisend karakter beoordelen.

Het derde lid van artikel 222 bepaalt wanneer de overschrijving van het verzoekschrift geen gevolgen meer heeft.

Verklaart de beschikking de eis onontvankelijk of ongegrond, dan dient de echtgenoot tegen wie de verbodsmaatregel is gevraagd, tot de doorhaling te doen overgaan. Het is voldoende dat hij de beschikking voorlegt.

Ingevolge de wijzigingen door de Commissie in de tekst aangebracht, wordt de geldigheidstermijn van drie maanden die in het Regeringsontwerp voorkomt, overbodig.

Hetzelfde geldt voor de mogelijkheid om de overschrijving van het verzoekschrift te hernieuwen.

Artikel 223 van het ontwerp van de Commissie.

Artikel 223 verklaart de bepalingen van de artikelen 93 en 95 van de wet van 16 December 1851, toepasselijk op de doorhalingen bedoeld in alinea 5 van § 3 van artikel 221 (beschikking) en alinea 3 van artikel 222 (verzoekschrift).

Deze bepaling is door uw Commissie in het ontwerp opgenomen.

Artikel 224 van het ontwerp van de Commissie.

Artikel 224 neemt, op enkele wijzigingen na, de tekst over van § 5 van artikel 223 van het Regeringsontwerp.

Samen met de openbaarheid ingesteld voor de goederen die gehypothekeerd kunnen worden, beschikt de eisende echtgenoot, wanneer het verzoekschrift betrekking heeft op de roerende goederen, over een waarborg welke hem in de vorm van een verzet door artikel 224 geboden wordt.

De tekst van de Commissie bepaalt verder dat het verzet van de eisende echtgenoot in handen van de andere echtgenoot, welk verzet slechts in de gevallen van volstrekte noodzakelijkheid kan geschieden, betrekking heeft op het verbod bij name genoemde roerende goederen te vervreemden.

Dit verzet wordt gedaan bij deurwaardsexploit en geldt als verbod van vervreemding of verplaatsing tot de datum van de uitspraak van de beschikking waarbij over de waarde van het verzoekschrift wordt beslist.

Artikel 225 van het ontwerp van de Commissie (art. 223, § 4 van het Regeringsontwerp).

Artikel 225 kondigt een strenge sanctie af tegen de echtgenoot en de derden die geen rekening hebben gehouden met de overschrijving van een beschikking of een verzoekschrift : « Nietig zijn alle akten verleden met schending van een verbodsbeschikking of -verzoekschrift, na de overschrijving van die beschikking of van dat verzoekschrift en gedurende de geldigheidstermijn daarvan ».

Après avoir longuement discuté, votre Commission s'est prononcé en faveur d'une nullité « erga omnes ». Ce système a l'avantage de créer une situation nette qui ne laisse place ni au doute ni à la discussion.

Article 226 du projet de la Commission.

L'article 226 précise et complète le texte du § 7 de l'article 223 du projet du Gouvernement concernant les convocations et notifications dont est chargé le greffier en vertu des dispositions de l'article premier.

Article 2.

L'article 2 du projet de la Commission reproduit à peu près textuellement l'article 2 du projet du Gouvernement.

L'article 476 du Code civil stipule que « le mineur est émancipé par son mariage ». L'article 480 ajoute que le conseil de famille donne un curateur au mineur émancipé.

Par dérogation au droit commun, le Gouvernement vous propose d'ajouter un deuxième alinéa ainsi libellé, à l'article 476 : « Chacun des époux est de droit curateur de son conjoint. Si l'un et l'autre sont mineurs la curatelle est organisée conformément à l'article 480 (du Code civil) ».

Votre Commission, par souci de précision, a ajouté le mot « mineur » après le mot « conjoint ».

Article 3.

L'actuel article 108 du Code civil est libellé comme suit : « La femme mariée n'a point d'autre domicile que celui de son mari. Le mineur non émancipé aura son domicile chez ses père et mère ou tuteur : le majeur interdit aura le sien chez son curateur ».

Votre Commission vous propose tout d'abord de supprimer la première phrase et ensuite de remplacer la deuxième phrase par les mots suivants :

« Le mineur non émancipé aura son domicile chez celui de ses père et mère administrateur légal ou chez son tuteur; le majeur interdit aura le sien chez son tuteur. »

Cette disposition, qui n'existe pas dans le projet du Gouvernement, vous est suggérée par votre Commission pour les raisons développées dans le rapport, pages 10 à 13, à propos de la résidence conjugale et du domicile des époux.

Article 4.

Le projet du Gouvernement vous propose, par son article 3 d'insérer dans le Code pénal un article 507bis, libellé comme suit :

Na een lange beraadslaging, heeft uw Commissie zich uitgesproken voor nietigheid « erga omnes ». Dit stelsel biedt het voordeel een klare toestand te scheppen, die elke twijfel of betwisting uit de weg ruimt.

Artikel 226 van het ontwerp van de Commissie.

Artikel 226 verduidelijkt de tekst van § 7 van artikel 223 van het Regeringsontwerp betreffende de oproepingen en kennisgevingen waarmee de griffier krachtens de bepalingen van artikel één belast is, en vult deze tekst aan.

Artikel 2.

Artikel 2 van het ontwerp van de Commissie neemt nagenoeg woordelijk artikel 2 van het Regeringsontwerp over.

Artikel 476 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat « de minderjarige van rechtswege door het huwelijk ontvoogd wordt ». Artikel 480 zegt verder dat de familieraad een curator aan de ontvoogde minderjarige toevoegt.

In afwijking van het gemeen recht, stelt de Regering voor, aan artikel 476 een tweede lid toe te voegen, luidende : « Ieder van de echtgenoten is van rechtswege curator over zijn echtgenoot. Zijn beiden minderjarig, dan wordt de curatele gereeld overeenkomstig artikel 480 (van het Burgerlijk Wetboek) ».

Duidelijkheidshalve heeft uw Commissie het woord « echtgenoot » doen voorafgaan door het woord « minderjarige ».

Artikel 3.

Het huidige artikel 108 van het Burgerlijk Wetboek luidt als volgt : « De gehuwde vrouw heeft geen andere woonplaats dan die van haar man. De niet ontvoogde minderjarige heeft zijn woonplaats bij zijn vader en moeder of voogd : de meerderjarige persoon die ontzet is, heeft zijn woonplaats bij zijn curator ».

Uw Commissie stelt voor, de eerste volzin te doen wegvalLEN en de tweede te vervangen als volgt : « Een niet ontvoogde minderjarige heeft zijn woonplaats bij degene van zijn ouders die wettelijk beheerder is of bij zijn voogd; een onbekwaamverklaarde meerderjarige heeft zijn woonplaats bij zijn voogd ».

Deze bepaling, die niet in het ontwerp van de Regering voorkomt, wordt door uw Commissie voorgesteld, om de redenen welke in het verslag op blz. 10 tot 13 worden aangegeven in verband met de echtelijke verblijfplaats en de woonplaats van de echtgenoten.

Artikel 4.

Artikel 3 van het Regeringsontwerp stelt voor in het Strafwetboek een artikel 507bis op te nemen, luidende :

« Seront punis d'un emprisonnement de huit jours à deux ans et d'une amende de vingt-six francs à cinq cents francs, l'époux à charge duquel est intervenue une mesure prévue à l'article 223 du Code civil et tous ceux qui, dans l'intérêt de cet époux, auront frauduleusement détruit, dégradé ou détourné des biens faisant l'objet de cette mesure. »

Votre Commission, tout en approuvant l'idée de sanctionner pénalement les décisions que prendra le président du tribunal sur base de l'article 221 nouveau du Code civil, a cru devoir préciser cette disposition et la limiter aux meubles. Elle vous propose d'adopter le texte suivant :

« La même disposition est applicable à l'époux ou à ceux qui dans son intérêt détruisent, dégradent ou détournent des meubles qui ont fait l'objet d'une mesure prévue aux articles 221, § 1er, et 224 du Code civil. »

Article 5.

Cet article, qui reprend avec quelques modifications l'article 4 du projet du Gouvernement, contient l'énumération de toutes les dispositions légales qui doivent être abrogées, modifiées ou remplacées, à la suite des principes nouveaux contenus dans les articles 212 à 226 du Code civil.

Article 6.

Le projet du Gouvernement ne contient aucune disposition transitoire, c'est-à-dire ayant pour objet d'adapter les situations existantes à la loi nouvelle. Votre Commission a estimé, elle aussi, que de telles dispositions n'étaient pas nécessaires.

Par contre, il lui a paru qu'il fallait prévoir des dispositions temporaires, c'est-à-dire des dispositions applicables tant que ne serait pas modifié le Titre V du Livre III du Code civil sur le contrat de mariage.

Lorsque le deuxième volet de la réforme de notre législation matrimoniale annoncée par le Gouvernement dans son exposé des motifs, aura été voté par le Parlement, ces dispositions pourront donc être supprimées.

La loi nouvelle reconnaît, en principe, à la femme mariée majeure une pleine capacité juridique. Mais le Titre V du Livre III du Code Civil, qui règle le régime des biens des époux, limite considérablement cette capacité.

Votre Commission estime que, sous peine d'aggraver la situation des épouses il faut donc réintroduire provisoirement, sous une forme un peu modifiée parfois, les dispositions des articles 216, 3°, 218, 219, 220, 222, 224^a à 224^f actuels du Code civil, soit celles qui permettent à la femme mariée :

« Met gevangenisstraf van acht dagen tot twee jaar en met geldboete van zesentwintig frank tot vijfhonderd frank worden gestraft de echtgenoot te wiens laste een in artikel 223 van het Burgerlijk Wetboek bepaalde maatregel is getroffen, en al degenen die in het belang van deze echtgenoot, goederen ten aanzien waarvan deze maatregel is uitgevaardigd bedrieglijk vernielen, beschadigen of wegmaken. »

Hoewel uw Commissie het goed vindt een strafsanctie te stellen op de beslissingen welke de voorzitter van de rechtbank op grond van het nieuwe artikel 221 van het Burgerlijk Wetboek zal nemen, heeft zij het noodzakelijk geacht die bepaling nader toe te lichten en tot de meubelen te beperken. Zij stelt de volgende tekst voor :

« Dezelfde bepaling is van toepassing op de echtgenoot of op degenen die, in zijn belang, meubelen, vernielen, beschadigen of wegmaken, ten aanzien waarvan een maatregel is uitgevaardigd als bedoeld in de artikelen 221, § 1, en 224 van het Burgerlijk Wetboek. »

Artikel 5.

Dit artikel, dat op enkele wijzigingen na, artikel 4 van het Regeringsontwerp overneemt, bevat de opsomming van alle wettelijke bepalingen die moeten worden opgeheven, gewijzigd of vervangen ingevolge de nieuwe beginselen neergelegd in de artikelen 212 tot 226 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 6.

Het Regeringsontwerp bevat geen enkele overgangsmaatregel, die de aanpassing van de bestaande toestanden aan de nieuwe wet zou beogen. Ook uw Commissie was van mening dat dergelijke bepalingen niet noodzakelijk zijn.

Wel is het haar voorgekomen dat er tijdelijke maatregelen nodig waren, d.w.z. bepalingen die van toepassing zullen zijn zolang Titel V van Boek III van het Burgerlijk Wetboek over het huwelijkscontract niet gewijzigd is.

Wanneer het tweede gedeelte van de hervorming van onze wetgeving inzake huwelijksgoederen, dat door de Regering in de memorie van toelichting wordt aangekondigd, door het Parlement goedgekeurd zal zijn, kunnen die bepalingen dus worden opgeheven.

De nieuwe wet erkent in beginsel de volle handelingsbekwaamheid van de meerderjarige gehuwde vrouw. Maar Titel V van Boek III van het Burgerlijk Wetboek, dat het huwelijksvermogenstelsel regelt, beperkt die bekwaamheid aanzienlijk.

Uw Commissie is van oordeel dat men, om de toestand van de gehuwde vrouw niet te verergeren, de bepalingen van de huidige artikelen 216, 3°, 218, 219, 220, 222, 224^a tot 224^f van het Burgerlijk Wetboek, al is het dan ook soms in een gewijzigde vorm, weer moet invoeren, d.w.z. de bepalingen die de gehuwde vrouw veroorloven :

1° d'ester en jugement sans autorisation maritale, quel que soit son régime matrimonial, dans toutes les contestations relatives aux biens dont elle a l'administration, en ce qui a trait à cette administration ou concernant les droits qui lui sont reconnus pour l'exercice d'une profession, d'une industrie ou d'un commerce (article 226bis, reprenant la disposition de l'article actuel 216, 3° du Code Civil);

2° et 3° de se faire autoriser par justice, soit à ester en jugement, soit à passer un acte lorsque le mari refuse son consentement (article 226ter reprenant la disposition de l'actuel article 218 du Code Civil; article 226quater, reprenant la disposition de l'actuel article 219 du Code Civil);

4° de s'obliger, pour ce qui concerne sa profession, son industrie ou son négoce, et d'obliger aussi la communauté si celle-ci existe entre les époux (article 226quinquies reprenant, en la modifiant, la disposition de l'article 220 actuel du Code Civil).

Sous la législation actuelle, la femme mariée ne peut exercer une profession, une industrie ou un commerce qu'avec l'autorisation de son mari. Mais une fois cette autorisation obtenue, la femme mariée peut s'obliger pour ce qui concerne sa profession, son industrie ou son négoce et, au dit cas, elle oblige son mari, s'il y a communauté entre eux. Tel est le prescrit de l'article actuel 220 du Code Civil.

Si l'article 220 était abrogé, alors que demeurerait inchangé le titre du contrat de mariage, la femme mariée exerçant une activité professionnelle serait privée de tout crédit vis-à-vis des tiers et sa situation serait encore moins favorable qu'à présent.

Il a donc paru à votre Commission qu'il convenait de prévoir, à titre temporaire, une disposition semblable à celle de l'article actuel 220 du Code Civil.

Tel est l'objet du 4° de l'article 5 de la présente loi qui figurera momentanément dans le Code Civil sous la mention « article 226quinquies ».

En vertu de cette disposition, la femme mariée engagera la communauté mais n'engagera plus, comme à présent, les biens propres du mari.

C'est une restriction importante qui se justifie puisqu'à l'avenir, la femme pourra aussi bien que le mari, se livrer librement à un travail.

Il appartiendra au mari de sauvegarder ses biens propres en évitant qu'ils ne soient confondus, en fait, avec les biens de la communauté. Les pouvoirs d'administration et de disposition qui lui sont conférés par la loi lui permettront aisément de prendre toutes précautions utiles.

Remarquons que la communauté ne sera pas tenue par les engagements de la femme non commerçante ou par les engagements de la femme qui ne s'oblige pas pour sa profession, son industrie ou son négoce.

1° in rechte op te treden zonder de machtiging van haar man, ongeacht het huwelijksgoederenstelsel, in alle geschillen betreffende de goederen waarover zij het beheer heeft, voor zover betreft dit beheer of in zake de rechten die haar toegekend zijn met het oog op het uitoefenen van een beroep, van een nijverheids- of een handelsbedrijf (artikel 226bis, dat de bepaling van het huidige artikel 216 3°, van het Burgerlijk Wetboek overneemt).

2° en 3° zich door de rechter te laten machtigen hetzij om in rechte op te treden, hetzij om een akte aan te gaan, wanneer de man zijn toestemming weigert (artikel 226ter dat de bepaling van het huidige artikel 218 van het Burgerlijk Wetboek overneemt; (artikel 226quater dat de bepaling van het huidige artikel 219 van het Burgerlijk Wetboek overneemt),

4° zich te verbinden voor alles wat haar beroep haar bedrijf of haar handel betreft, en eveneens de gemeenschap te verbinden, zo er een tussen de echtgenoten bestaat; (artikel 226quinquies dat de bepaling van artikel 220 van het Burgerlijk Wetboek in een gewijzigde vorm overneemt).

Onder de huidige wetgeving mag de gehuwde vrouw slechts met machtiging van haar man een beroep, een nijverheids- of een handelsbedrijf uitoefenen. Nu echter zal de gehuwde vrouw, na het verkrijgen van die machtiging, zich kunnen verbinden voor alles wat haar beroep, haar bedrijf of haar handel betreft, in welk geval zij ook haar man verbindt, zo er tussen hen gemeenschap bestaat. Dit schrijft het huidig artikel 220 van het Burgerlijk Wetboek voor.

Indien artikel 220 wordt opgeheven zonder dat de titel betreffende het huwelijkscontract gewijzigd wordt, zal de gehuwde vrouw die een bedrijf uitoefent geen krediet hebben ten aanzien van derden en zal haar toestand nog minder gunstig zijn dan thans.

Derhalve heeft uw Commissie het nodig geacht, tijdelijk althans, een bepaling op te nemen, die ongeveer overeenstemt met het huidige artikel 220 van het Burgerlijk Wetboek.

Dit is het doel van artikel 5, 4° van deze wet, dat voorlopig in het Burgerlijk Wetboek zal voorkomen als « artikel 226quinquies ».

Krachtens deze bepaling, zal de gehuwde vrouw de gemeenschap verbinden, maar niet meer, zoals thans, de eigen goederen van de man.

Dit is een belangrijke beperking die gegrond is, omdat de vrouw in de toekomst, zo goed als de man vrij zal kunnen arbeiden.

De man moet voor de vrijwaring van zijn eigen goederen zorgen door te voorkomen dat zij in feite vermengd worden met de goederen van de gemeenschap. Dank zij de rechten van beheer en beschikking, welke de wet hem verleent, kan hij zonder moeite de vereiste voorzorgsmaatregelen nemen.

Er zij opgemerkt dat de gemeenschap niet gehouden zal zijn door de verbintenis van de niet handeldrijvende vrouw of door de verbintenis van de vrouw die zich niet verplicht voor haar beroep, haar nijverheids- of handelsbedrijf.

Votre Commission a également estimé qu'il fallait, après le vote de la loi comme à présent, permettre à la femme :

5° de jouir de la pleine capacité d'ester en jugement ou de contracter, quel que soit le régime matrimonial :

a) si le mari est absent, interdit ou dans l'impossibilité de manifester sa volonté;

b) s'il a été condamné à une peine criminelle, encore qu'elle n'ait été prononcée que par coutume pendant la durée de la peine (article 226^{sexies}, reprenant la disposition de l'article 222 actuel du Code civil);

6^o de bénéficier de biens réservés constitués par les produits de son travail, et les économies qui en proviennent, lorsqu'elle exerce une profession distincte de celle de son mari (art. 226^{septies}, reprenant les dispositions des articles actuels 224^a, 224^b, 224^c, 224^d, 224^e, 224^f du Code civil);

7^o La femme mariée, en vertu de l'article 226, 4^o, pourra engager la communauté par son activité professionnelle, et ce sans y être autorisée par son mari. De ce fait, les droits du mari pourraient être mis en péril.

Aussi, votre Commission a-t-elle estimé qu'il fallait permettre au mari de demander la séparation de biens en s'inspirant de la disposition de l'article 1443 du Code civil, qui accorde ce droit à la femme.

Votre Commission vous propose d'insérer dans le Code civil, un article 1443bis, libellé comme suit :

« La séparation de biens peut être poursuivie en justice par le mari lorsqu'il y a lieu de craindre que sa part dans les biens communs ou ses reprises sur la communauté ne soient compromises par le désordre des affaires de la femme. »

Comme cette action accordée au mari peut modifier profondément le statut juridique des biens des époux, cette procédure intéresse les tiers. Il y a donc lieu de prévoir, dans le cas où le mari est demandeur en séparation de biens, les mêmes mesures de publicité que celles qui sont actuellement prévues lorsque la femme est demanderesse. En d'autres termes, il faut rendre applicable dans le cas du mari comme dans le cas de la femme, les articles 1444 et suivants du Code civil, traitant respectivement de l'exécution du jugement (art. 1444), de la publicité et de la procédure (art. 1445), des droits des créanciers (art. 1446 et 1447), de la contribution aux charges de la famille (art. 1448), des droits de survie (art. 1452). Il y a lieu de rendre applicable également, au cas du mari demandeur, les articles 865 à 873 du Code de procédure civile.

Votre Commission vous propose d'insérer dans le Code civil, un article 1443ter ainsi libellé :

« Les articles 1444 à 1448 et l'article 1452 du Code civil ainsi que les articles 865 à 873 du Code de procédure civile, sont applicables à l'action en séparation de biens du mari. »

Uw Commissie was ook van oordeel dat de nieuwe wet de tegenwoordige toestand van de vrouw moest handhaven wat betreft :

5° volle bekwaamheid om in rechte op te treden of contracten aan te gaan, ongeacht het huwelijksvermogenstelsel :

a) indien de man afwezig is, onbekwaamverklaard of in de onmogelijkheid zijn wil te kennen te geven;

b) indien hij veroordeeld is tot een criminale straf, zolang deze straf duurt al is zij enkel bij wederspannigheid aan de wet uitgesproken (art. 226^{sexies}, dat het huidige art. 222 van het Burgerlijk Wetboek overneemt) ;

6^o voorbehouden goederen te hebben, gevormd uit de opbrengst van haar arbeid en wat zij daarvan heeft overgespaard, wanneer zij een ander beroep uitoefent dan haar man (art. 226^{septies}, dat de huidige artikelen 224^a, 224^b, 224^c, 224^d, 224^e, 224^f van het Burgerlijk Wetboek overneemt) ;

7^o de gehuwde vrouw zal krachtens artikel 226, 4^o, de gemeenschap kunnen verbinden door haar beroepsbezigheden, en dit zonder machtiging van haar man. Hierdoor kunnen de rechten van de man in gevaar worden gebracht.

Daarom moet de man, naar het oordeel van uw Commissie, scheiding van goederen kunnen vorderen op grond van artikel 1443 van het Burgerlijk Wetboek, dat dit recht aan de vrouw toekent.

Uw Commissie stelt U voor, in het Burgerlijk Wetboek een artikel 1443bis op te nemen, luidende :

« Scheiding van goederen kan door de man voor de rechter gevorderd worden, wanneer er vrees bestaat dat zijn aandeel in de gemeenschappelijke goederen of zijn terugnemingen uit de gemeenschap in het gedrang komen door de wanorde in de zaken van de vrouw. »

Daar deze vordering ten behoeve van de man een diepgaande wijziging kan brengen in de rechtstoestand van de goederen der echtgenoten, is deze procedure ook van belang voor derden. Ingeval de man scheiding van goederen vordert moet dus voorzien worden in dezelfde openbaarheid als voor de vrouw thans geldt wanneer zij als eiser optreedt. Met andere woorden, de artikelen 1444 v.v. van het Burgerlijk Wetboek moeten zowel op de man als op de vrouw worden toegepast; het gaat hier over de tenuitvoerlegging van het vonnis (art. 1444), de openbaarheid van de procedure (art. 1445), de rechten van de schuldeisers (art. 1446 en 1447), de bijdrage in de lasten van het gezin (art. 1448), de rechten van overleving (art. 1452). Ook de artikelen 865 tot 873 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering moeten van toepassing worden verklaard op de man.

Uw Commissie stelt U voor, in het Burgerlijk Wetboek een artikel 1443ter op te nemen, luidende :

« De artikelen 1444 tot 1448 en artikel 1452 van het Burgerlijk Wetboek, alsmede de artikelen 865 tot 873 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn van toepassing op de rechtsvordering tot scheiding van goederen van de man. »

Il a paru inutile à votre Commission de modifier le libellé des dispositions en question. En effet, les Tribunaux pourront aisément les adapter au cas du mari demandeur.

* *

Votre Commission a estimé qu'il n'y avait aucun inconvénient à rendre immédiatement applicable la présente loi.

Elle entrera donc en vigueur, suivant le droit commun, dix jours après sa publication au *Moniteur*.

* *

Le projet, tel qu'il a été amendé, a été approuvé par votre Commission à l'unanimité moins une abstention.

Le présent rapport a été adopté à l'unanimité.

Le Rapporteur,
G. CISELET.

Le Président,
H. ROLIN.

Uw Commissie achtte een wijziging van de redactie van de betrokken bepalingen nodeloos. Immers, de rechbanken zullen deze gemakkelijk kunnen aanpassen voor het geval dat de man als eiser optreedt.

* *

Uw Commissie was van oordeel dat er geen bezwaar tegen bestaat om de wet onmiddellijk van toepassing te verklaren.

Deze zal dus volgens het gemeen recht tien dagen na bekendmaking in het *Staatsblad* in werking treden.

* *

Het ontwerp is door uw Commissie, op één ont-houding na, eenparig aangenomen zoals het geamendeerd is.

Dit verslag is eenparig goedgekeurd.

De Verslaggever,
G. CISELET.

De Voorzitter,
H. ROLIN.

TEXTE PRÉSENTÉ
PAR LA COMMISSION.

ARTICLE PREMIER.

Les articles 212 à 226bis inclus du Code civil sont abrogés et remplacés par les dispositions suivantes :

Art. 212. — Les époux ont le devoir d'habiter ensemble; ils se doivent mutuellement fidélité, secours, assistance.

Art. 213. — La résidence conjugale est, à défaut d'accord entre époux, fixée par le mari. La femme a un droit de recours devant le tribunal de première instance si des motifs légitimes commandent le choix d'une autre résidence.

Si le mari est absent, interdit ou dans l'impossibilité de manifester sa volonté, la résidence conjugale est fixée par la femme.

Art. 214. — Le mariage ne modifie pas la capacité civile des conjoints, sauf en cas d'application de l'article 476 du Code civil et sous réserve des pouvoirs attribués aux époux au Titre V du Livre III du Code civil.

Art. 215. — Chaque époux a le droit d'exercer une profession, une industrie ou un commerce sans le consentement du conjoint.

Toutefois, si le conjoint estime que cette activité est de nature à porter un préjudice sérieux à ses intérêts moraux ou matériels ou à ceux des enfants mineurs, il a un droit de recours devant le tribunal de première instance.

La disposition de l'alinéa précédent n'est pas applicable à l'exercice des fonctions et mandats publics.

Si la profession, l'industrie ou le commerce n'est pas encore exercée au jour du recours, le conjoint ne peut en commencer l'exercice avant que le tribunal ait statué à ce sujet, à moins qu'il en ait été décidé autrement par le président siégeant en référé.

Art. 216. — La femme qui exerce séparément une profession ou un commerce ne peut user dans ses relations professionnelles ou commerciales du nom de son mari, que du consentement de ce dernier.

De même, le mari ne peut adjointre à son nom, dans ses relations professionnelles ou commerciales, celui de sa femme, que du consentement de cette dernière.

L'autorisation donnée ne peut-être retirée que pour des motifs graves.

TEKST VOORGEDRAGEN
DOOR DE COMMISSIE.

EERSTE ARTIKEL.

De artikelen 212 tot en met 226bis van het Burgerlijk Wetboek worden opgeheven en vervangen als volgt :

Art. 212. — Echtgenoten hebben de plicht samen te wonen; zij zijn elkaar getrouwheid, hulp en bijstand verschuldigd.

Art. 213. — De echtelijke verblijfplaats wordt, bij gebreke van overeenstemming tussen de echtgenoten, door de man vastgesteld. De vrouw heeft het recht zich tot de rechtkant van eerste aanleg te wenden, indien er wettige redenen zijn voor de keuze van een andere verblijfplaats.

Is de man afwezig, onbekwaamverklaard of in de onmogelijkheid zijn wil te kennen te geven, dan wordt de echtelijke verblijfplaats door de vrouw vastgesteld.

Art. 214. — Het huwelijk wijzigt de burgerlijke bekwaamheid van de echtgenoten niet, behalve in geval van toepassing van artikel 476 van het Burgerlijk Wetboek en onder voorbehoud van de bevoegdheden aan de echtgenoten toegekend door Titel V van Boek III van het Burgerlijk Wetboek.

Art. 215. — Iedere echtgenoot heeft het recht een beroep, een nijverheids- of een handelsbedrijf uit te oefenen zonder toestemming van de andere echtgenoot.

Indien de andere echtgenoot evenwel meent dat hieraan een ernstig nadeel verbonden is voor zijn zedelijke of stoffelijke belangen of voor die van de minderjarige kinderen, heeft hij het recht zich tot de rechtkant van eerste aanleg te wenden.

De bepaling van het voorgaande lid is niet van toepassing op de uitoefening van openbare ambten en mandaten.

Indien de echtgenoot het beroep, nijverheids- of handelsbedrijf nog niet uitoefent op de dag dat de andere echtgenoot zich tot de rechtkant wendt, mag hij daarmee niet beginnen alvorens de rechtkant zich heeft uitgesproken, tenzij de Voorzitter in kort geding anders heeft beslist.

Art. 216. — De vrouw die afzonderlijk een beroep uitoefent of handel drijft, mag, in haar beroeps- of handelsbetrekkingen, de naam van haar man enkel met zijn toestemming gebruiken.

Evenzo mag de man in zijn beroeps- of handelsbetrekkingen, de naam van zijn vrouw enkel met haar toestemming bij de zijne voegen.

De gegeven bewilliging kan alleen om gewichtige redenen worden ingetrokken.

Art. 217. — Les recours prévus par les articles 213 et 215 sont introduits devant le tribunal de première instance de la résidence conjugale par requête déposée au greffe.

Les époux, et éventuellement les témoins, sont convoqués devant le tribunal par le greffier.

Le tribunal, après avoir entendu les parties et éventuellement leurs avocats en chambre du conseil, statue d'urgence en audience publique.

Le jugement sera, à la requête d'un des époux, notifié par le greffier à l'autre époux.

L'appel ne peut être interjeté que dans les quinze jours de cette notification. La Cour statuera d'urgence.

Si le jugement comporte défense de l'exercice d'une activité nécessitant une inscription au registre du commerce, il sera transcrit par extrait sur un registre tenu à cet effet au greffe du tribunal; en outre, une expédition du jugement sera transmise par le greffier, dans les arrondissements où il existe un tribunal de commerce, au greffe de ce dernier tribunal. Le référendaire procédera d'office à la rectification ou à la radiation de l'immatriculation.

Art. 218. — Chaque époux contribue aux charges du ménage selon ses facultés et son état.

A défaut par l'un des époux de satisfaire à cette obligation, l'autre époux peut, sans préjudice aux droits des tiers, se faire autoriser par le juge de paix de la dernière résidence conjugale à percevoir, à l'exclusion de son conjoint, les revenus de celui-ci ou ceux qu'il administre en vertu du régime matrimonial, les produits de son travail et toutes autres sommes qui lui sont dues par des tiers. Le juge fixe les conditions de l'autorisation ainsi que le montant à concurrence duquel elle est accordée.

Le juge peut ordonner aux époux, et même aux tiers, la communication de renseignements ou la représentation des livres de commerce ou pièces comptables de nature à établir le montant des revenus, créances et produits du travail des parties; les renseignements à fournir par les tiers sont communiqués au juge par écrit.

S'il n'est pas donné suite par le tiers aux réquisitions du juge, dans le délai qu'il détermine, ou si les renseignements donnés apparaissent incomplets ou inexacts, le juge peut, par jugement motivé ordonner que le tiers comparaisse en personne à la date qu'il fixera. Une copie certifiée conforme de l'ordonnance est jointe à la convocation du tiers.

Le tiers cité et défaillant ou se refusant à fournir les renseignements demandés est passible des sanctions prévues à l'article 263 et suivants du Code de Procédure civile.

La convocation du tiers, à peine de nullité, reproduira le texte de l'alinéa précédent.

Art. 217. — Beroep ingevolge de artikelen 213 en 215 wordt bij de rechtbank van eerste aanleg van de echtelijke verblijfplaats ingesteld door middel van een ter griffie ingediend verzoekschrift.

De echtgenoten, en eventueel de getuigen, worden voor de rechtbank opgeroepen door de griffier.

De rechtbank, na partijen en eventueel hun advocaten in raadkamer te hebben gehoord, doet onverwijd uitspraak in openbare terechting.

Van het vonnis wordt, op verzoek van een der echtgenoten, door de griffier kennis gegeven aan de andere echtgenoot.

Hoger beroep kan slechts binnen vijftien dagen na deze kennisgeving worden ingesteld. Het Hof doet onverwijd uitspraak.

Houdt het vonnis verbod in een werkzaamheid uit te oefenen waarvoor inschrijving in het handelsregister vereist is, dan wordt het bij uittreksel overgeschreven in een daartoe ter griffie van de rechtbank gehouden register; bovendien zendt de griffier een uitgifte van het vonnis, in de arrondissementen waar een rechtbank van koophandel bestaat, aan de griffie van die rechtbank. De referendaris gaat ambtshalve over tot verbetering of doorhaling van de inschrijving.

Art. 218. — Ieder der echtgenoten draagt in de lasten van de huishouding bij naar zijn vermogen en zijn staat.

Wanneer een van de echtgenoten deze verplichting niet nakomt, kan de andere, onverminderd de rechten van derden, zich door de vrederechter van de laatste echtelijke verblijfplaats doen machtigen om, bij uitsluiting van zijn echtgenoot, de inkomsten van deze laatste of de inkomsten welke hij krachtens het huwelijksvermogenstelsel beheert, de opbrengst van zijn arbeid en alle andere hem door derden verschuldigde geldsommen te ontvangen. De rechter bepaalt onder welke voorwaarden en tot welk bedrag de machtiging wordt verleend.

De rechter kan de echtgenoten en zelfs derden bevelen hem inlichtingen te verstrekken, dan wel koopmansboeken of comptable stukken over te leggen waaruit het bedrag van de inkomsten, schuldvorderingen en opbrengsten van de arbeid van partijen kan blijken; de door derden te verstrekken inlichtingen worden aan de rechter schriftelijk medegedeeld.

Geeft de derde aan de vorderingen van de rechter binnen de door deze gestelde termijn geen gevolg of blijkt de verstekte inlichtingen onvolledig of onjuist te zijn, dan kan de rechter bij met redenen omkleed vonnis bevelen dat de derde in persoon zal verschijnen op de datum die hij bepaalt. Een voor eensluidend verklaard afschrift van de beschikking wordt bij de oproepingsbrief van de derde gevoegd.

Een gedaagde derde die niet verschijnt of weigert de gevraagde inlichtingen te verstrekken, is strafbaar met de straffen gesteld in artikel 263 en volgende van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

In de oproepingsbrief van de derde moet, op straffe van nietigheid, de tekst van het voorgaande lid voorkomen.

Lorsque le juge ordonnera à l'Administration des Contributions directes de fournir des renseignements qu'elle possède sur le montant des revenus, créances et produits du travail des époux ou de l'un d'eux, le secret imposé aux fonctionnaires de cette Administration en vertu des lois relatives aux impôts sur les revenus, est levé.

Art. 219, § 1er. — Sur requête verbale ou écrite, les époux sont convoqués devant le juge de paix, par un avertissement du greffier, précisant l'objet de la demande.

Le jugement est exécutoire par provision, nonobstant appel et, s'il y a lieu, nonobstant opposition, sans caution, même sur la minute.

§ 2. — Le jugement est notifié aux parties par le greffier.

S'il est rendu par défaut, l'opposition doit, à peine de déchéance, être faite dans les huit jours de la notification.

Elle peut se faire dans les mêmes formes que la demande principale.

§ 3. — Le jugement est susceptible d'appel, quel que soit le montant de la demande.

Appel est interjeté, à peine de nullité, dans les quinze jours de la notification.

§ 4. — Le jugement peut être modifié, même lorsqu'il est devenu définitif, si la situation respective des époux le justifie.

§ 5. — Le jugement est opposable à tous tiers débiteurs actuels ou futurs sur la notification que leur fait le greffier, à la requête de l'époux demandeur.

Lorsque le jugement cesse de produire ses effets, les tiers débiteurs en sont informés par le greffier.

Les notifications faites par le greffier indiquent ce que le tiers débiteur doit payer ou cesser de payer.

Art. 220. — Si l'un des époux est absent, interdit ou dans l'impossibilité de manifester sa volonté, le juge de paix peut autoriser l'autre époux à percevoir, pour les besoins du ménage, les sommes dues par des tiers à son conjoint, jusqu'à concurrence du montant qu'il fixera.

L'autorisation est demandée par requête adressée au juge. Celui-ci consignera son autorisation au bas de la requête.

Art. 221, § 1er. — Si l'un des deux époux manque gravement à ses devoirs, le président du tribunal de première instance de la dernière résidence conjugale ordonne des mesures urgentes et provisoires qu'exige l'intérêt de l'autre époux et des enfants. Il

Beveelt de rechter aan het Bestuur der Directe Belastingen hem gegevens te verstrekken die het bezit over het bedrag aan inkomsten, schuldborderingen en opbrengsten van de arbeid van de echtgenoten of van een van hen, dan zijn de ambtenaren van dat Bestuur ontslagen van de geheimhouding welke hun is opgelegd krachtens de wetten betreffende de inkomstenbelastingen.

Art. 219, § 1. — Op mondeling of schriftelijk verzoek worden de echtgenoten voor de vrederechter geroepen door een waarschuwing van de griffier, die het onderwerp van de eis bepaalt.

Het vonnis is uitvoerbaar bij voorraad, nietegenstaande hoger beroep en, bij voorkomend geval, nietegenstaande verzet, zonder borgtocht en zelfs op de minuut.

§ 2. — Van het vonnis wordt aan partijen kennis gegeven door de griffier.

Indien het vonnis bij verstek gewezen is, moet het verzet, op straffe van verval, binnen acht dagen na de kennisgeving gedaan worden.

Het verzet kan worden gedaan in dezelfde vorm als de oorspronkelijke eis.

§ 3. — Het vonnis is vatbaar voor hoger beroep, ongeacht het bedrag van de eis.

Het hoger beroep moet, op straffe van nietigheid, worden ingesteld binnen vijftien dagen na de kennisgeving.

§ 4. — Het vonnis kan worden gewijzigd, zelfs als het definitief geworden is, indien de wederzijdse toestand van de echtgenoten zulks rechtvaardigt.

§ 5. — Het vonnis kan worden tegengeworpen aan alle tegenwoordige of toekomstige derden-schuldenaars, na een kennisgeving hun door de griffier, op verzoek van de echtgenoot-eiser gedaan.

Wanneer het vonnis ophoudt zijn gevolgen te hebben, bericht de griffier zulks aan de derden-schuldenaars.

De griffier vermeldt in zijn kennisgevingen wat de derde-schuldenaar moet betalen of moet ophouden te betalen.

Art. 220. — Is een van de echtgenoten afwezig, onbekwaamverklaard of in de onmogelijkheid zijn wil te kennen te geven, dan kan de vrederechter de andere echtgenoot machtigen om tot een bedrag dat hij bepaalt, voor de behoeften van de huishouding, de sommen te ontvangen die door derden aan zijn echtgenoot verschuldigd zijn.

De machtiging wordt gevraagd bij verzoekschrift gericht aan de rechter. Deze plaatst de door hem verleende machtiging onderaan op het verzoekschrift.

Art. 221 — § 1. — Wanneer een van de echtgenoten grovelijk zijn plicht verzuimt, beveelt de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van de laatste echtelijke verblijfplaats de dringende en voorlopige maatregelen die in het belang van de

peut, notamment, interdire à l'un des époux, pour la durée qu'il détermine, d'aliéner ou d'hypothéquer ou de donner en gage des biens meubles ou immeubles, communs ou non, sans le concours de l'autre; il peut, dans les mêmes conditions, interdire le déplacement des meubles, sauf à spécifier ceux dont il attribuerait l'usage personnel à l'un ou l'autre des époux.

Sont des actes d'aliénation au sens du présent article, tous les actes visés à l'article premier de la loi du 16 décembre 1851 et à l'article 8 de la loi du 10 février 1908.

Le président peut obliger l'époux détenteur des meubles, à la suite d'une des mesures prévues par l'alinéa précédent, à donner caution ou à justifier de solvabilité suffisante.

§ 2. — Sur requête écrite, à laquelle sont jointes les pièces justificatives, s'il en est, les époux sont convoqués, par le greffier devant le président qui statue dans les quinze jours de la date de la requête.

§ 3. — L'ordonnance, rendue en vertu du § 1er, sera, à la requête de l'époux qui l'aura obtenue, notifiée par le greffier à l'autre époux; elle sera en outre, sur-le-champ, transcrise par extrait au greffe sur le registre tenu à cet effet.

La notification reproduira, à peine de nullité, le texte des articles 600 du Code de procédure civile et 507bis du Code pénal.

Si l'ordonnance porte interdiction d'aliéner ou d'hypothéquer des biens susceptibles d'hypothèque, elle désigne les époux et les biens de la manière indiquée à l'alinéa 2 de l'article 222. A la requête de l'époux qui l'a obtenue, un extrait littéral en est transmis, sans délai, par le greffier au conservateur des hypothèques compétent pour être transcrit dans le registre à ce destiné.

Cette transcription vaut pour la durée de l'interdiction fixée par l'ordonnance. Si l'ordonnance n'assigne pas de durée à l'interdiction, la transcription vaut pour six mois.

La transcription cesse ses effets dès qu'elle est radiée du consentement de l'époux ou de ses ayants cause ou en vertu de l'ordonnance modificative.

Art. 222. — L'époux qui requiert l'interdiction d'aliéner ou d'hypothéquer des biens susceptibles d'hypothèque peut exiger, lors de l'introduction de sa demande ou postérieurement, que le greffier dresse acte, sur-le-champ, du dépôt de la requête.

andere echtgenoot en van de kinderen geboden zijn. Hij kan onder meer aan een van de echtgenoten verbod opleggen om voor de tijd die hij bepaalt, al dan niet gemeenschappelijke roerende of onroerende goederen zonder de medewerking van de andere echtgenoot te vervreemden, te hypotheken of in pand te geven; hij kan, onder dezelfde voorwaarden, de verplaatsing van meubelen verbieden, behoudens aanwijzing van die welke hij aan een van beide echtgenoten toewijst voor zijn persoonlijk gebruik.

Daden van vervreemding in de zin van dit artikel zijn alle daden bedoeld in artikel 1 van de wet van 16 December 1851 en in artikel 8 van de wet van 10 Februari 1908.

De voorzitter kan de echtgenoot die ingevolge een van de in het voorgaande lid bedoelde maatregelen,houder is van de meubelen, verplichten borg te stellen of van voldoende gegoedheid te doen blijken.

§ 2. — Op schriftelijk verzoek, vergezeld van bewijsstukken, indien er zijn, worden de echtgenoten door de griffier bij de voorzitter geroepen, die uitspraak doet binnen vijftien dagen na de datum van het verzoekschrift.

§ 3. — Van de beschikking, gegeven krachtens § 1, wordt, op verzoek van de echtgenoot die ze heeft verkregen, aan de andere echtgenoot kennis gegeven door de griffier; bovendien wordt het op staande voet bij uittreksel overgeschreven in het daartoe griffie gehouden register.

In de kennisgeving moet, op straffe van nietigheid, de tekst van artikel 600 van het Wetboek van Burgerlijk Rechtsvordering en van artikel 507bis van het Strafwetboek voorkomen.

Indien de beschikking het verbod inhoudt om voor hypotheek vatbare goederen te vervreemden of te hypotheken, wijst zij de echtgenoten en de goederen aan overeenkomstig artikel 222, tweede lid. Op verzoek van de echtgenoot die ze heeft verkregen doet de griffier onverwijd een woordelijk uittreksel daaruit aan de bevoegde hypotheekbewaarder toekomen om in het daartoe bestemde register te worden overgeschreven.

Deze overschrijving geldt voor de duur van het verbod, bepaald in de beschikking. Indien de beschikking de duur van het verbod niet vaststelt, geldt de overschrijving voor zes maanden.

De overschrijving houdt op haar gevolgen te hebben, zodra zij is doorgehaald met toestemming van de echtgenoot of van zijn rechtverkrijgenden dan wel krachtens een wijzigingsbeschikking.

Art. 222. — De echtgenoot die het verbod vordert om voor hypotheek vatbare goederen te vervreemden of te hypotheken kan bij de indiening van zijn vordering of naderhand eisen dat de griffier op staande voet akte zal opmaken van de indiening van het verzoekschrift.

Cet acte contient, outre la mention de l'objet de la requête, l'indication des noms, prénoms, lieux et dates de naissance, professions et domiciles des époux, la désignation individuelle des biens visés par la requête, savoir, l'arrondissement, la commune, le lieu où ils sont situés, ainsi que les indications cadastrales et pour les navires et bateaux, leur nom et les autres caractéristiques prévues à l'article 4, 2e de la loi du 10 février 1908. Dans les cas d'urgence, à la requête de l'époux requérant et avec l'autorisation du président du tribunal, le greffier transmet, sans délai, au conservateur des hypothèques compétent pour être transcrise dans le registre à ce destiné, une expédition de l'acte du dépôt de la requête accompagnée de l'autorisation du président.

La transcription de la requête cesse ses effets lorsqu'elle est radiée du consentement de l'époux ou de ses ayants cause, ou ensuite de l'ordonnance déclarant la demande non recevable ou non fondée, ou lors de la transcription de l'ordonnance la déclarant fondée.

Art. 223. — Sont applicables à la radiation visée à l'alinéa 5 du § 3 de l'article 221 et à l'alinéa 3 de l'article 222, les dispositions des articles 93 et 95 de la loi du 16 décembre 1851.

Art. 224. — Lorsque l'interdiction sollicitée concerne des biens meubles nommément désignés, le président du tribunal de première instance, dans les cas d'absolue nécessité, peut sur le seul vu de la requête, et avant de statuer sur le mérite de celle-ci, permettre, par ordonnance exécutoire sur minute, à l'époux requérant de faire opposition entre les mains de son conjoint.

Cette opposition est faite par exploit d'huissier et vaut interdiction d'aliénation ou de déplacement jusqu'à la date du prononcé de l'ordonnance statuant sur le mérite de la requête.

Art. 225. — Sont nuls, tous actes passés en violation d'une ordonnance ou d'une requête d'interdiction, après la transcription de cette ordonnance ou de cette requête et durant le délai de validité de celle-ci.

Art. 226. — Les convocations et notifications dont est chargé le greffier en vertu des articles 217, 218, 219, § 1er, § 2 et § 5, 221, § 2 et § 3, et 222 sont faites sous pli recommandé à la poste. Celles qui sont adressées aux époux comprennent, s'il y a lieu, une copie certifiée conforme du jugement rendu.

La notification est, nonobstant toute preuve contraire, présumée accomplie cinq jours après celui de la remise du pli à la poste.

Deze akte behelst, benevens het onderwerp van het verzoek, de naam, voornamen, geboorteplaats en -datum, beroep en woonplaats van de echtgenoot, een afzonderlijke opgave van de in het verzoekschrift bedoelde goederen, te weten het arrondissement, de gemeente, de plaats waar zij gelegen zijn, alsmede de kadastrale gegevens, en voor de schepen en boten hun naam en andere kenmerken als bepaald in artikel 4, 2^e, van de wet van 10 Februari 1908. In spoedeisende gevallen zendt de griffier, op verzoek van de vorderende echtgenoot en met machtiging van de voorzitter der rechtbank, zonder verwijl aan de bevoegde hypothekbewaarder een uitgifte van de akte van indiening van het verzoekschrift, vergezeld van de machtiging van de voorzitter, om in het daartoe bestemde register te worden overgeschreven.

De overschrijving van het verzoekschrift houdt op haar gevolgen te hebben,wanneer zij doorgehaald wordt met toestemming van de echtgenoot of van zijn rechtverkrijgenden, of ingevolge de beschikking waarbij de eis onontvankelijk of ongegrond wordt verklaard, of op het ogenblik van de overschrijving van de beschikking waarbij hij gegrond wordt verklaard.

Art. 223. — De artikelen 93 en 95 van de wet van 16 December 1851 zijn van toepassing op de doorhaling bedoeld in artikel 221, § 3, lid 5, en in artikel 222, lid 3.

Art. 224. — Wanneer het verbod gevraagd wordt voor met name genoemde roerende goederen, kan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, in geval van volstrekte noodzaak, alleen op zicht van het verzoekschrift en alvorens zich uit te spreken over de waarde daarvan, aan de vorderende echtgenoot bij een op de minuut uitvoerbare beschikking toestaan om verzet te doen in handen van de andere echtgenoot.

Dit verzet wordt gedaan bij deurwaardersexploit en geldt als verbod van vervreemding of verplaatsing tot de datum van de uitspraak van de beschikking waarbij over de waarde van het verzoekschrift wordt beslist.

Art. 225. — Nietig zijn alle akten verleden met schending van een verbodsbeschikking of -verzoekschrift, na de overschrijving van die beschikking of van dat verzoekschrift en gedurende de geldigheidstermijn daarvan.

Art. 226. — De oproepingen en kennisgevingen waarmede de griffier belast is krachtens de artikelen 217, 218, 219, § 1, § 2 en § 5, 221, § 2 en § 3, en 222, worden gedaan onder bij ter post aangetekende omslag. Die welke gericht worden aan de echtgenoten, bevatten zo nodig een voor eensluidend verklaard afschrift van het gewezen vonnis.

De kennisgeving wordt, niettegenstaande elk tegenbewijs, vermoed te zijn verricht vijf dagen na de dag waarop de omslag bij de post is afgegeven.

ART. 2.

Il est ajouté à l'article 476 du Code civil un 2e alinéa ainsi libellé :

« Chacun des époux est de droit curateur de son conjoint mineur. Si l'un et l'autre sont mineurs, la curatelle est organisée conformément à l'article 480. »

ART. 3.

L'article 108 du Code civil est remplacé par les dispositions suivantes :

« Le mineur non émancipé aura son domicile chez celui de ses père et mère administrateur légal ou chez son tuteur; le majeur interdit aura le sien chez son tuteur. »

ART. 4.

Il est ajouté à l'article 507 du Code pénal un second alinéa ainsi libellé :

« La même disposition est applicable à l'époux ou à ceux qui dans son intérêt détruisent, dégradent ou détournent des meubles qui ont fait l'objet d'une mesure prévue aux articles 221, § 1, et 224 du Code civil.

ART. 5.

§ 1er. — Sont abrogés :

Les articles 395, 396, 442bis, 905, 934, 1029, 1096, alinéa 2, et 1538 du Code civil.

L'article 9 du Livre Ier, Titre Ier du Code de commerce.

§ 2. — Dans le premier alinéa de l'article 905 du Code civil sont abrogés les mots : « conformément à ce qui est prescrit par les articles 217 et 219 au titre du Mariage ».

§ 3. — L'article 1124 du Code civil est abrogé et remplacé par la disposition suivante :

« Les incapables de contracter sont : les mineurs, les interdits et généralement tous ceux à qui la loi interdit certains contrats. »

§ 4. — L'article 1125 du Code civil est abrogé et remplacé par la disposition suivante :

« Le mineur et l'interdit ne peuvent attaquer, pour cause d'incapacité, leurs engagements que dans les cas prévus par la loi.

» Les personnes capables de s'engager ne peuvent opposer l'incapacité du mineur ou de l'interdit avec qui elles ont contracté. »

ART. 2.

Aan artikel 476 van het Burgerlijk Wetboek wordt een tweede lid toegevoegd, luidende :

« Ieder van de echtgenoten is van rechtswege curator over zijn minderjarige echtgenoot. Zijn beiden minderjarig, dan wordt de curatele geregeld overeenkomstig artikel 480. »

ART. 3.

Artikel 108 van het Burgerlijk Wetboek wordt vervangen als volgt :

« Een niet ontvoogde minderjarige heeft zijn woonplaats bij degene van zijn ouders die wettelijk beheerde is of bij zijn voogd; een onbekwaamverklaarde meerderjarige heeft zijn woonplaats bij zijn voogd. »

ART. 4.

Aan artikel 507 van het Burgerlijk Wetboek wordt een tweede lid toegevoegd, luidende :

« Dezelfde bepaling is van toepassing op de echtgenoot of op degenen die in zijn belang meubelen vernielen, beschadigen of wegmaakten, ten aanzien waarvan een maatregel is uitgevaardigd als bedoeld in de artikelen 221, § 1, en 224 van het Burgerlijk Wetboek.

ART. 5.

§ 1. — Opgeheven worden :

De artikelen 395, 396, 442bis, 905, 934, 1029, 1096, tweede lid en 1538 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 9 van Boek I, Titel I van het Wetboek van koophandel.

§ 2. — In het eerste lid van artikel 905 van het Burgerlijk Wetboek worden de woorden « overeenkomstig hetgeen door de artikelen 217 en 219 in de titel Het huwelijk bepaald is » geschrapt.

§ 3. — Artikel 1124 van het Burgerlijk Wetboek wordt opgeheven en vervangen als volgt :

« Onbekwaam om contracten aan te gaan zijn : minderjarigen, onbekwaamverklaarden en in het algemeen, al degenen aan wie de wet het aangaan van bepaalde contracten verbiedt. »

§ 4. — Artikel 1125 van het Burgerlijk Wetboek wordt opgeheven en vervangen als volgt :

« Minderjarigen en onbekwaamverklaarden kunnen slechts in de bij de wet bepaalde gevallen tegen hun verbintenissen opkomen op grond van onbekwaamheid.

» Personen die bekwaam zijn om verbintenissen aan te gaan, kunnen zich niet beroepen op de onbekwaamheid van de minderjarige of van de onbekwaamverklaarde, met wie zij een contract hebben aangegaan. »

§ 5. — L'article 1312 du Code civil est abrogé et remplacé par la disposition suivante :

« Lorsque les mineurs ou les interdits sont admis, en ces qualités, à se faire restituer contre leurs engagements, le remboursement de ce qui aurait été, en conséquence de ces engagements, payé pendant la minorité ou l'interdiction, ne peut en être exigé à moins qu'il ne soit prouvé que ce qui a été payé a tourné à leur profit. »

§ 6. — L'article 1940 du Code civil est abrogé et remplacé par la disposition suivante :

« Si la personne qui a fait le dépôt a changé d'état, par exemple si le majeur déposant se trouve frappé d'interdiction et dans tous les cas autres de même nature ou si la femme avant mariage a reçu un dépôt et que son mari a droit, en vertu de son régime matrimonial au moment de la restitution à en prendre possession, le dépôt ne peut être restitué qu'à celui qui a l'administration des droits et des biens du déposant. »

§ 7. — A l'article 1990 du Code civil sont abrogés les mots : « et des droits respectifs des époux ».

§ 8. — « L'alinéa premier de l'article 10 du Livre Ier du Titre Ier du Code de Commerce est supprimé et remplacé par la disposition suivante :

» La femme, si elle est marchande publique peut, sans l'autorisation de son mari, s'obliger pour tout ce qui concerne son négoce; et au dit cas, elle oblige aussi la communauté si celle-ci existe entre les époux.

§ 9. — Dans l'article 119, alinéa 2, du Titre IX, Des Sociétés, Livre I du Code de Commerce sont abrogés les mots : « et la puissance maritale ».

§ 10. — L'article 35bis de la loi du 25 ventôse an XI, modifié par la loi du 1er mars 1950, article 1er, est abrogé et remplacé par la disposition suivante :

« Les fonctions de notaire sont accessibles aux femmes.

» La femme notaire s'oblige elle-même et oblige la communauté éventuelle entre elle et son époux. »

§ 11. — A) L'article 26bis de la loi du 16 mars 1865 qui institue une Caisse Générale d'Epargne et de Retraite est remplacé par la disposition suivante :

§ 5. — Artikel 1312 van het Burgerlijk Wetboek wordt opgeheven en vervangen als volgt :

« Wanneer minderjarigen of onbekwaamverklaarden, als zodanig, toegelaten worden tot herstelling in hun recht, wat betreft hun verbintenissen, kan de teruggave van hetgeen, als gevolg van die verbintenissen, betaald is tijdens de minderjarigheid of de onbekwaamverklaring, van hen niet worden gevorderd, tenzij bewezen is dat het betaalde tot hun voordeel gestrekt heeft. »

§ 6. — Artikel 1940 van het Burgerlijk Wetboek wordt opgeheven en vervangen als volgt :

« Indien de persoon die de zaak in bewaring gegeven heeft van staat veranderd is, bijvoorbeeld, indien de meerderjarige bewaargever onbekwaamverklaard is en in alle andere soortgelijke gevallen of indien de vrouw vóór haar huwelijk een zaak in bewaring heeft gekregen en haar man, krachtens het huwelijksvermogenstelsel, het recht heeft in bezit te nemen op het ogenblik van de teruggave, kan de in bewaring gegeven zaak slechts teruggegeven worden aan hem die het beheer heeft over de rechten en de goederen van de bewaargever. »

§ 7. — In artikel 1990 van het Burgerlijk Wetboek worden de woorden « en wederzijdse rechten van de echtgenoten » geschrapt.

§ 8. — Het eerste lid van artikel 10 van Boek I van Titel I van het Wetboek van Koophandel wordt opgeheven en vervangen als volgt :

« Indien de vrouw openbare koopvrouw is, kan zij zich, zonder machtiging van haar man, verbinden voor alles wat haar handel betreft en in dat geval verbindt zij ook de gemeenschap, indien deze tussen de echtgenoten bestaat. »

§ 9. — In artikel 119, lid 2, van Titel IX, Venootschappen, Boek I van het Wetboek van Koophandel worden de woorden : « en de macht van den echtgenoot » geschrapt.

§ 10. — Artikel 35bis van de wet van 25 Ventôse, Jaar XI, gewijzigd bij de wet van 1 Maart 1950, artikel 1, wordt opgeheven en vervangen als volgt :

« Het ambt van notaris is toegankelijk voor de vrouwen.

» De vrouw die notaris is verbindt zich zelf en verbindt de eventuele gemeenschap tussen haar en haar echtgenoot. »

§ 11. — A) Artikel 26bis van de wet van 16 Maart 1865 houdende instelling van een Algemene Spaar- en Lijfrentekas wordt vervangen als volgt :

« La femme mariée, même commune en biens, a seule le pouvoir de retirer les sommes inscrites au livret ouvert à son nom.

» Le mari commun en biens peut toutefois s'opposer au retrait des fonds, s'ils ne constituent pas des biens réservés de la femme. Le juge, eu égard aux intérêts de la femme et du ménage, validera l'opposition ou en ordonnera la mainlevée. Ces décisions auront pour effet, selon le cas, de transférer au mari ou de maintenir à la femme le pouvoir d'effectuer seule les retraits; le juge pourra toutefois subordonner les retraits à effectuer par l'un des époux à des conditions qu'il déterminera.

« Les sommes inscrites au livret de la femme pourront être saisies par les créanciers de celle-ci. Elles pourront l'être également par les créanciers du mari commun en biens si celui-ci a contracté dans l'intérêt du ménage; la preuve de cet intérêt incombe au créancier. »

B) Les articles 23ter et 45 de la même loi sont abrogés.

§ 12. — L'article 11 de la loi du 23 juin 1894 portant révision de la loi du 3 avril 1851 sur les sociétés mutualistes est abrogé.

§ 13. — Les alinéas 1, 2 et 3 de l'article 3 de la loi du 31 mars 1898 sur les Unions professionnelles sont abrogés et remplacés par les alinéas suivants :

« L'Union comprend au moins sept membres effectifs.

» Le mineur parvenu à l'âge de seize ans peut être membre d'une Union, sauf opposition du père ou du tuteur, notifiée à un des directeurs de l'Union ou au délégué de la direction.

» Le mineur peut se pourvoir contre l'opposition devant le juge de paix, qui statue sur simple réquisition, parties entendues ou appelées. »

§ 14. — A) Les articles 29, 31, 32 et 37 de la loi du 10 mars 1900 sur le contrat de travail sont abrogés.

B) Dans l'article 30 de la loi du 10 mars 1900 sur le contrat de travail, les mots : « mais sauf opposition de ce dernier » sont supprimés.

C) A l'article 38 de la loi du 10 mars 1900 sur le contrat de travail, les mots « les dispositions des articles 29 et 33 » sont remplacés par « Les dispositions de l'article 33 ».

« De vrouw, zelfs indien zij in gemeenschap van goederen gehuwd is, heeft alleen de bevoegdheid om de bedragen ingeschreven in het spaarboekje, dat op haar naam geopend is, op te halen.

De in gemeenschap van goederen gehuwde man kan zich evenwel verzetten tegen de ophaling van de gelden, indien zij geen voorbehouden goederen van de vrouw zijn. De rechter zal, met inachtneming van de belangen van de vrouw en van de huishouding, het verzet geldig verklaren of de opheffing ervan bevelen. Ingevolge deze beslissingen zal, al naar het geval, de bevoegdheid om de ophaling te verrichten aan de man overgedragen of aan de vrouw alleen gelaten worden; de rechter kan evenwel de ophalingen door een van de echtgenoten ondergeschikt maken aan voorwaarden die hij bepaalt.

De bedragen ingeschreven in het boekje van de vrouw kunnen door haar schuldeisers in beslag worden genomen. Ook de schuldeisers van de man die in gemeenschap van goederen gehuwd is bezitten dit recht, indien de man zich in het belang van de huishouding heeft verbonden; het bewijs daarvan moet door de schuldeiser geleverd worden

B) De artikelen 23ter en 45 van dezelfde wet worden opgeheven.

§ 12. — Artikel 11 van de wet van 23 Juni 1894 houdende herziening van de wet van 3 April 1851 op de mutualiteitsverenigingen wordt opgeheven.

§ 13. — De ledenvan artikel 3 van de wet van 31 Maart 1898 op de beroepsverenigingen worden opgeheven en vervangen als volgt :

« De Vereniging bestaat uit ten minste zeven werkende leden.

» De minderjarige die de leeftijd van zestien jaar heeft bereikt kan lid zijn van een Vereniging behoudens verzet van de vader of van de voogd, dat aan een van de directeurs van de Vereniging of aan de afgevaardigde van de directie ter kennis wordt gebracht.

» De minderjarige kan tegen het verzet opkomen bij de vrederechter, die uitspraak doet op een-eenvoudig verzoek, partijen gehoord of opgeroepen.

§ 14. — A) De artikelen 29, 31, 32 en 37 van de wet van 10 Maart 1900 op de arbeidsovereenkomst worden opgeheven.

B) In artikel 30 van de wet van 10 Maart 1900 op de arbeidsovereenkomst worden de woorden « doch behoudens verzet van deze » geschrapt.

C) In artikel 38 van de wet van 10 Maart 1900 op de arbeidsovereenkomst worden de woorden « De bepalingen van de artikelen 29 en 33 » vervangen door « De bepalingen van artikel 33 ».

D) A l'article 39 de la loi du 10 mars 1900 sur le contrat de travail, les mots « les dispositions des articles 30 à 33 sont remplacés par « les dispositions des articles 30 et 33 ».

E) L'article 41 de la même loi est abrogé et remplacé par la disposition suivante :

« Les conseils de prud'hommes et le juge de paix, en toutes contestations, pour fait d'ouvrage, de travail et de salaire qui sont de leur compétence peuvent nommer au mineur un tuteur *ad hoc* pour remplacer, dans l'instance, le tuteur absent ou empêché. »

§ 15. — L'article 9 de la loi du 15 mai 1912 sur la protection de l'enfance est abrogé et remplacé par la disposition suivante :

« Dans les cas prévus par les articles précédents le délai d'appel est fixé à 15 jours. L'appel n'est pas suspensif dans le cadre de l'article 6. »

§ 16. — Les alinéas 2 et 3 de l'article 1er de la loi du 27 août 1921 concernant l'exercice, pour les femmes, des fonctions de bourgmestre, d'échevin, de secrétaire ou de receveur communal, et les articles 2 et 3 de la même loi sont abrogés.

L'article 6 de la même loi est abrogé et remplacé par la disposition suivante :

« Lorsque le comptable est une femme mariée, l'hypothèque légale prévue par les articles 47 et 48 de la loi hypothécaire s'étend aux biens actuels et futurs du comptable et aux biens futurs du mari, à moins que celui-ci ne les ait acquis, soit à titre de succession ou de donation, soit à titre onéreux de ses biens propres. »

§ 17. — L'article 15 de la loi du 10 mars 1925 organique de l'assistance publique est abrogé et remplacé par la disposition suivante :

« Les femmes peuvent faire partie des commissions d'assistance. »

§ 18. --- Les articles 104 et 105 de la loi du 5 juin 1928 portant réglementation du contrat d'engagement maritime sont abrogés.

§ 19. — Les articles 2, 3 et 4 de la loi du 1er février 1947 autorisant la femme à exercer la profession d'avoué sont abrogés et remplacés par un article 2 libellé comme suit :

« La femme-avoué s'oblige elle-même et oblige la communauté éventuelle entre elle et son époux. »

D) In artikel 39 van de wet van 10 Maart 1900 op de arbeidsovereenkomst worden de woorden « De bepalingen van artikelen 30 tot 33 » vervangen door « De bepalingen van de artikelen 30 en 33 ».

E) Artikel 41 van dezelfde wet wordt opgeheven en vervangen als volgt :

« Voor alle geschillen in zake werk, arbeid en loon, die tot hun bevoegdheid behoren, kunnen de werkrechtersraden en de vrederechter voor de minderjarige een voogd *ad hoc* aanstellen om, in het geding, de afwezige of verhinderde voogd te vervangen. »

§ 15. — Artikel 9 van de wet van 15 Mei 1912 op de kinderbescherming wordt opgeheven en als volgt vervangen :

« In de bij de vorige artikelen bedoelde gevallen wordt de termijn voor hoger beroep op vijftien dagen bepaald. In het geval bedoeld bij artikel 6 heeft het hoger beroep geen schorsende kracht. »

§ 16. — De ledenvan artikel 1 van de wet van 27 Augustus 1921, betreffende het uitoefenen van het ambt van burgemeester, schepen, gemeentesecretaris of -ontvanger, door de vrouwen, en de artikelen 2 en 3 van diezelfde wet worden opgeheven.

Artikel 6 van diezelfde wet wordt opgeheven en vervangen als volgt :

« Wanneer de rekenplichtige een gehuwde vrouw is, strekt zich de wettelijke hypotheek, bedoeld bij de artikelen 47 en 48 der hypotheekwet, uit tot de huidige en toekomstige goederen van de rekenplichtige en tot de toekomstige goederen van de man, tenzij deze laatste ze verkregen heeft, hetzij door erfenis of schenking, hetzij onder bezwarende titel van zijn eigen goederen. »

§ 17. — Artikel 15 van de wet van 10 Maart 1925 tot regeling van de openbare onderstand wordt opgeheven en vervangen als volgt :

« De vrouwen kunnen deel uitmaken van de commissies van onderstand. »

§ 18. — De artikelen 104 en 105 van de wet van 5 Juni 1928 houdende regeling van de arbeidsovereenkomst wegens scheepdienst worden opgeheven.

§ 19. — De artikelen 2, 3 en 4 van de wet van 1 Februari 1947 waarbij de vrouw wordt toegelaten tot de uitoefening van het beroep van pleitbezorger, worden opgeheven en vervangen door een artikel 2 luidende :

« De vrouw die pleitbezorger is verbindt zich zelf en verbindt de eventuele gemeenschap tussen haar en haar echtgenoot. »

§ 20. — Les articles 2 et 3 de la loi du 7 mai 1947 autorisant la femme à exercer les fonctions d'avocat à la Cour de cassation sont abrogés et remplacés par un article 2 libellé comme suit :

« La femme avocat à la Cour de cassation s'oblige elle-même et oblige la communauté éventuelle entre elle et son époux. »

§ 21. — Les articles 2, 3, 4 et 5 de la loi du 7 avril 1922 permettant aux femmes munies du diplôme de docteur en droit, de prêter le serment d'avocat et d'exercer cette profession sont abrogés et remplacés par un article 2 libellé comme suit :

« Le mari ne peut faire usage du droit d'opposition prévu par l'article 225 du Code civil après son admission au tableau de l'Ordre des Avocats.

» La femme avocat s'oblige elle-même et oblige la communauté éventuelle entre elle et son époux. »

§ 22. — L'article 3 de la loi du 21 février 1948 autorisant l'accès des femmes à la magistrature est abrogé.

§ 23. — A) Dans l'article 162 de l'arrêté royal du 30 novembre 1939, n° 64, contenant le Code des droits d'enregistrement, d'hypothèque et de greffe, confirmé par l'article 2 de la loi du 16 juin 1947, le 14° est remplacé par la disposition suivante :

« 14° Les actes, jugements et arrêts relatifs aux procédures instituées par les lois du 10 mars 1900 sur le contrat de travail, du 7 août 1922 sur le contrat d'emploi et du 5 juin 1928 portant réglementation du contrat d'engagement maritime, au sujet de la capacité du mineur d'engager son travail et de toucher son salaire ou rémunération. »

B) Dans l'article 59 de l'arrêté du Régent du 26 juin 1947, contenant le Code des droits de timbre, confirmé par l'article premier de la loi du 14 juillet 1951, le 29° est remplacé par la disposition suivante :

« 29° Les actes relatifs aux procédures instituées par les lois du 10 mars 1900 sur le contrat de travail, du 7 août 1922 sur le contrat d'emploi et du 5 juin 1928 portant réglementation du contrat d'engagement maritime, au sujet de la capacité du mineur d'engager son travail et de toucher son salaire ou rémunération. »

§ 24. — Les adaptations suivantes sont apportées à diverses dispositions :

1. A l'alinéa 3 de l'article 391bis du Code pénal, les mots « en vertu de l'article 214b du Code civil » sont remplacés par « en vertu de l'article 218 du Code civil ».

§ 20. — De artikelen 2 en 3 van de wet van 7 Mei 1947 houdende machtiging voor de vrouwen tot de uitoefening van het ambt van advocaat bij het Hof van verbreking worden opgeheven en vervangen door een artikel 2, luidende :

« De vrouw die advocaat is bij het Hof van Cassatie verbindt zich zelf en verbindt de even-tuele gemeenschap tussen haar en haar echtgenoot. »

§ 21. — De artikelen 2, 3, 4 en 5 van de wet van 7 April 1922 waarbij het aan de vrouwen, die het diploma van doctor in de rechten bezitten, geroofd wordt de eed van advocaat af te leggen en dit beroep uit te oefenen worden opgeheven en vervangen door een artikel 2, luidende :

« De man kan geen gebruik maken van het in artikel 225 van het Burgerlijk Wetboek bedoeld recht van verzet na haar opneming op de tabel van de Orde der Advocaten.

» De vrouw die advocaat is verbindt zich zelf en verbindt de even-tuele gemeenschap tussen haar en haar echtgenoot. »

§ 22. — Artikel 3 van de wet van 21 Februari 1948 houdende toelating van de vrouwen tot de magistratuur wordt opgeheven.

§ 23. — A) In artikel 162 van het koninklijk besluit van 30 November 1939, nr 64, houdende het Wetboek der registratie-, hypotheek-en griffierechten, bekraftigd bij artikel 2 der wet van 16 Juni 1947, wordt nr 14° vervangen als volgt :

« 14° akten, vonnissen en arresten betreffende procedures ingesteld bij de wetten van 10 Maart 1900 op de arbeidsovereenkomst, van 7 Augustus 1922 op de bediendenarbeidsovereenkomst en van 5 Juni 1928 houdende regeling van het arbeidscontract wegens scheepsdienst, met betrekking tot de bekwaamheid van de minderjarige om zijn arbeid te verhuren en zijn loon of bezoldiging te ontvangen. »

B) In artikel 59 van het besluit van de Regent van 26 Juni 1947 houdende het Wethouder der zegel-rechten bekraftigd bij artikel één der wet van 14 Juli 1951, wordt nr 29° vervangen als volgt :

« 29° akten betreffende procedures ingesteld bij de wetten van 10 Maart 1900 op de arbeidsovereen-komst, van 7 Augustus 1922 op de bediendenarbeids-overeenkomst en van 5 Juni 1928 houdende regeling van het arbeidscontract wegens scheepsdienst, met betrekking tot de bekwaamheid van de minder-jarige om zijn arbeid te verhuren en zijn loon of bezoldiging te ontvangen. »

§ 24. — De hieronder bedoelde bepalingen worden aangepast als volgt :

1. In artikel 391bis, derde lid, van het Strafwet-boek worden de woorden « krachtens artikel 214b van het Burgerlijk Wetboek » vervangen door de woorden « krachtens artikel 218 van het Burgerlijk Wetboek ».

2. Dans les articles de loi mentionnés sur la liste ci-après, les mots « articles 203, 205 et 214 du Code civil » sont supprimés et remplacés par « articles 203, 205 et 218 du Code civil ».

a) Article 1er de la loi du 24 février 1847 qui rend incessibles et insaisissables les pensions de veuves et orphelins des officiers de l'armée, ainsi que les appointements de ceux-ci, et la solde des sous-officiers et soldats;

b) Article 55 de la 1re i du 16 mars 1865 qui institue une Caisse générale d'Epargne et de Retraite;

c) Article 3 de la loi du 18 août 1887 relative à l'incessibilité et à l'insaisissabilité des salaires des ouvriers, modifié par l'article 30 de la loi du 7 août 1922 relative au contrat d'emploi;

d) Article 9 de la loi du 23 juin 1894 sur les sociétés mutualistes;

e) Article unique de la loi du 20 juin 1896 portant insaisissabilité et incessibilité des pensions des employés et agents des administrations provinciales et communales.

3. Dans les articles de loi mentionnés sur la liste ci-après, les mots « articles 203, 205 et 214 du Code civil » sont supprimés et remplacés par « articles 203, 205 et 218 du Code civil ».

a) Article 63 des lois sur les pensions militaires coordonnées par l'arrêté royal n° 262 du 11 août 1923;

b) Article 68 de la loi du 18 juin 1930 portant révision de la loi du 10 mars 1925 relative à l'assurance en vue de la vieillesse et du décès prématuré des employés.

c) Article 11 de la loi du 6 juillet 1931 préparatoire à l'organisation des assurances sociales des marins de tous grades de la marine marchande.

d) Article 19 de l'arrêté royal n° 254 du 12 mars 1936 unifiant le régime des pensions des veuves et des orphelins du personnel civil de l'Etat et du personnel assimilé.

e) Article 19 de l'arrêté royal n° 255 du 12 mars 1936 unifiant le régime des pensions des veuves et des orphelins des membres de l'armée et de la gendarmerie.

f) Article 97 de l'arrêté royal du 26 décembre 1938 relatif au régime des pensions du personnel communal.

g) Article 55, § 1er, c), des lois sur les pensions coordonnées par arrêté du Régent du 5 octobre 1948.

h) Article 26 de l'arrêté royal du 31 décembre 1884 portant règlement du mode de liquidation de la pension des professeurs et instituteurs communaux.

2. In de hierna genoemde wetsartikelen worden de woorden « articles 203, 205 et 214 du Code civil » geschrapt en vervangen door de woorden « articles 203, 205 et 218 du Code civil ».

a) Artikel 1 van de wet van 24 Februari 1847 betreffende de onvatbaarheid voor overdracht en beslag van de pensioenen der weduwen en wezen van de officieren van het leger, alsmede van de wedden van deze officieren, en van de soldij der onderofficieren en soldaten;

b) Artikel 55 van de wet van 16 Maart 1865 houdende instelling van een Algemene Spaar- en Lijfrentekas;

c) Artikel 3 van de wet van 18 Augustus 1887 betreffende de onvatbaarheid voor overdracht en beslag van het loon der werkliden, gewijzigd bij artikel 30 van de wet van 7 Augustus 1922 op het bediendencontract;

d) Artikel 9 van de wet van 23 Juni 1894 betreffende de mutualiteitsverenigingen;

e) Het enig artikel van de wet van 20 Juni 1896 betreffende de onvatbaarheid voor overdracht en beslag van de pensioenen der bedienden en agenten van de provincie- en gemeentebesturen.

3. In de hierna genoemde wetsartikelen worden de woorden « artikelen 203, 205 en 214 van het Burgerlijk Wetboek » geschrapt en vervangen door de woorden « artikelen 203, 205 en 218 van het Burgerlijk Wetboek ».

a) Artikel 63 van de wetten op de militaire pensioenen, geordend bij het koninklijk besluit nr 262 van 11 Augustus 1923;

b) Artikel 68 van de wet van 18 Juni 1930 tot herziening der wet van 10 Maart 1925 op de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en vroege dood der bedienden.

c) Artikel 11 van de wet van 6 Juli 1931 tot voorbereiding van het inrichten der sociale verzekeringen der zeeleden van alle rang der koopvaardij.

d) Artikel 19 van het koninklijk besluit nr 254 van 12 Maart 1936 waarbij eenheid wordt gebracht in het regime van de pensioenen der weduwen en wezen van het burgerlijk Staatspersoneel en het daarmede gelijkgestelde personeel.

e) Artikel 19 van het koninklijk besluit nr 255 van 12 Maart 1936 tot éénmaking van het pensioenregime voor de weduwen en wezen der leden van het leger en van de Rijkswacht.

f) Artikel 97 van het koninklijk besluit van 26 December 1938 betreffende de pensioenregeling van het gemeentepersoneel.

g) Artikel 55, § 1, c) van de wetten op de pensioenen geordend bij Regentsbesluit van 5 October 1948.

h) Artikel 26 van het koninklijk besluit van 31 December 1884 houdende regeling van de wijze van uitkering van het pensioen der gemeenteleraren en onderwijzers.

4. A l'article 45 de la loi générale du 21 juillet 1844 sur les pensions civiles et ecclésiastiques, modifié par l'article 10 de la loi du 2 août 1955 portant péréquation des pensions de retraite et de survie, les mots « articles 203, 205 et 214^b du Code civil » sont supprimés et remplacés par « articles 203, 205 et 218 du Code civil ».

5. Dans la loi du 14 janvier 1928 concernant l'abandon de famille, modifiée par les lois des 30 mai 1931 et 17 janvier 1939, les mots « article 214^b du Code civil » sont supprimés et remplacés par « article 218 du Code civil ».

6. A l'article 5 de la loi du 24 juillet 1939 tendant à sauvegarder les droits des citoyens rappelés sous les armes, les mots « l'article 214ⁱ du Code civil » sont supprimés et remplacés par « l'article 220 du Code civil ».

7. Dans les articles de loi mentionnés ci-après les mots « articles 214^b et 214^j du Code civil » sont supprimés et remplacés par « les articles 218 et 221 du Code civil ».

a) Article 5, 4°, dernier alinéa, de l'arrêté-loi du 10 janvier 1945 concernant la sécurité sociale des ouvriers mineurs et assimilés.

b) Article 32, alinéa 2, de l'arrêté du Régent du 12 septembre 1946 coordonnant les lois relatives à l'assurance en vue de la vieillesse et du décès pré-maturé.

c) Article 87, dernier alinéa, de l'arrêté-loi du 25 février 1947 coordonnant et modifiant les lois sur le régime de retraite des ouvriers mineurs et assimilés.

8. A l'article 31bis de la loi du 26 février 1947 organisant le statut des prisonniers politiques et de leurs ayants droit (article 24 de la loi du 10 mars 1954 interprétant la loi du 26 février 1947 organisant le statut des prisonniers politiques et de leurs ayants droit, modifiée par la loi du 31 mars 1949 et apportant des modifications aux statuts des prisonniers politiques et de leurs ayants droit, des prisonniers politiques étrangers, des résistants civils et des réfractaires, des déportés pour le travail obligatoire et des prisonniers de guerre 1940-1945), les mots « au sens de l'article 224^a du Code civil » sont remplacés par les mots « au sens du § 1er, de l'article 226^{septies} du Code civil ».

4. In artikel 45 van de algemene wet van 21 Juli 1844 op de burgerlijke en geestelijke pensioenen, zoals het werd gewijzigd bij artikel 10 van de wet van 2 Augustus 1955 houdende perekwatie der rust- en overlevingspensioenen, worden de woorden « artikelen 203, 205 en 214^b van het Burgerlijk Wetboek » geschrapt en vervangen door de woorden « artikelen 203, 205 en 218 van het Burgerlijk Wetboek ».

5. In de wet van 14 Januari 1928 betreffende de verlating van familie, gewijzigd bij de wetten van 30 Mei 1931 en 17 Januari 1939, worden de woorden « artikel 214^b van het Burgerlijk Wetboek » geschrapt en vervangen door de woorden « artikel 218 van het Burgerlijk Wetboek ».

6. In artikel 5 van de wet van 24 Juli 1939 tot vrijwaring van de rechten der wederopgeroepen burgers, worden de woorden « artikel 214ⁱ van het Burgerlijk Wetboek » geschrapt en vervangen door de woorden « artikel 220 van het Burgerlijk Wetboek ».

7. In de hieronder vermelde wetsartikelen worden de woorden « artikelen 214^b en 214^j van het Burgerlijk Wetboek » geschrapt en vervangen door de woorden « artikelen 218 en 221 van het Burgerlijk Wetboek ».

a) Artikel 5, 4°, laatste lid, van de besluitwet van 10 Januari 1945 betreffende de maatschappelijke zekerheid van de mijnwerkers en er mee gelijkgestelden.

b) Artikel 32, lid 2, van het besluit van de Regent van 12 September 1946 tot samenordening van de wetten betreffende de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegtijdige dood.

c) Artikel 87, laatste lid, van de besluitwet van 25 Februari 1947 tot samenvoeging en wijziging van de wetten betreffende het pensioenstelsel voor de mijnwerkers en de er mee gelijkgestelden.

8. In artikel 31bis van de wet van 26 Februari 1947 het statuut regelende van de politieke gevangenen en hun rechthebbenden (artikel 24 van de wet van 10 Maart 1954 tot verklaring van de wet van 26 Februari 1947 houdende regeling van het statuut van de politieke gevangenen en hun rechthebbenden, gewijzigd bij de wet van 31 Maart 1949, en tot wijziging van de statuten van de politieke gevangenen en hun rechthebbenden, van de buitenlanders politieke gevangenen, van de burgerlijke weerstanders en werkweigeraars, van de gedeporteerden voor de verplichte arbeidsdienst en van de krijgsgevangenen van 1940-1945), worden de woorden « in de zin van artikel 224^a van het Burgerlijk Wetboek » vervangen door de woorden « in de zin van § 1, van artikel 226^{septies} van het Burgerlijk Wetboek ».

ART. 6.

Dispositions temporaires.

1° Il est inséré au Code civil un article 226bis, libellé comme suit :

« Quel que soit le régime matrimonial, la femme peut ester en jugement sans l'autorisation du mari dans toutes les contestations relatives aux biens, dont la femme a l'administration, en ce qui a trait à cette administration, ou concernant les droits qui lui sont reconnus pour l'exercice d'une profession, d'une industrie ou d'un commerce. »

2° Il est inséré au Code civil un article 226ter libellé comme suit :

« Lorsqu'en raison de son régime matrimonial, la femme ne peut ester en jugement sans le consentement du mari et que celui-ci le lui refuse, le juge peut donner l'autorisation. »

3° Il est inséré au Code civil un article 226quater, libellé comme suit :

« Lorsqu'en raison de son régime matrimonial, la femme ne peut passer un acte sans le consentement du mari et que celui-ci refuse de le lui donner, elle peut faire citer son mari directement devant le tribunal de première instance de l'arrondissement de la résidence conjugale, qui peut donner ou refuser son autorisation, après que le mari aura été entendu ou dûment appelé en la chambre du conseil. »

4° Il est inséré au Code civil un article 226quinquies, libellé comme suit :

« La femme qui exerce une profession, une industrie ou un commerce peut, sans l'autorisation de son mari, s'obliger pour ce qui concerne sa profession, son industrie ou son négoce, et, au dit cas, elle oblige aussi la communauté si celle-ci existe entre les époux.

» Elle n'est pas réputée marchande publique si elle ne fait que détailler les marchandises du commerce de son mari, mais seulement quand elle fait un commerce séparé. »

5° Il est inséré au Code civil un article 226sexies, libellé comme suit :

» Les incapacités d'ester en jugement ou de contracter, résultant pour la femme de son régime matrimonial sont suspendues :

a) si le mari est absent, interdit ou dans l'impossibilité de manifester sa volonté;

b) s'il a été condamné à une peine criminelle, encore qu'elle n'ait été prononcée que par contumace, pendant la durée de la peine. »

ART. 6.

Tijdelijke bepalingen.

1° In het Burgerlijk Wetboek wordt een artikel 226bis ingevoegd, luidende :

« Ongeacht het huwelijksvormigenstelsel, kan de vrouw zonder machting van haar man in rechte optreden voor alle geschillen inzake goederen waarover de vrouw het beheer heeft, voor zover dit het beheer betreft, of inzake de rechten die haar zijn toegekend voor de uitoefening van een beroep, een rijverheids- of een handelsbedrijf. »

2° In het Burgerlijk Wetboek wordt een artikel 226ter ingevoegd, luidende :

« Wanneer de vrouw om reden van haar huwelijksvormigenstelsel niet in rechte kan optreden zonder toestemming van haar man en wanneer deze zijn toestemming weigert, kan de rechter machting verlenen. »

3° In het Burgerlijk Wetboek wordt een artikel 226quater ingevoegd, luidende :

« Wanneer de vrouw om reden van haar huwelijksvormigenstelsel geen akte kan verlijden zonder de toestemming van haar man en wanneer deze weigert zijn toestemming te geven, kan zij haar man rechtstreeks doen dagvaarden voor de rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement der echtelijke verblijfplaats, die de machting kan verlenen of weigeren, nadat de man in raadkamer gehoord of behoorlijk is opgeroepen. »

4° In het Burgerlijk Wetboek wordt een artikel 226quinquies ingevoegd, luidende :

« De vrouw die een beroep, een rijverheids- of een handelsbedrijf uitoefent, kan zich zonder machting van haar man verbinden voor alles wat haar beroep, rijverheid of handel betreft en in dat geval verbindt zij ook de gemeenschap, indien deze tussen de echtgenoten bestaat.

» Zij wordt niet als openbare koopvrouw beschouwd, wanneer zij zich ertoe bepaalt de waren van de koophandel van haar man in het klein te verkopen, maar alleen wanneer zij afzonderlijk handel drijft. »

5° In het Burgerlijk Wetboek wordt een artikel 226sexies ingevoegd, luidende :

« De onbekwaamheden om in rechte op te treden of overeenkomsten aan te gaan, die voor de vrouw voortvloeien uit haar huwelijksvormigenstelsel, worden geschorst :

a) indien de man afwezig is, onbekwaamverklaard of in de onmogelijkheid zijn wil te kennen te geven;

b) indien de man tot een criminale straf is veroordeeld, zolang de straf duurt, al is deze straf enkel bij wederspannigheid aan de wet uitgesproken. »

6° Il est inséré un article 226*septies* du Code civil, libellé comme suit :

§ 1. — A peine de nullité de toute clause contraire insérée au contrat de mariage, les produits du travail de la femme qui exerce une profession distincte de celle de son mari et les économies en provenant, constituent à son profit des biens réservés. Y sont comprises les choses qui sont destinées à l'usage personnel de la femme, notamment les vêtements, les bijoux et les instruments de travail, ainsi que toutes les indemnités ou dommages-intérêts lui revenant du chef d'un accident qui l'aura privée de gains professionnels sur lesquels elle était en droit de compter.

Les dispositions qui précèdent ne s'appliquent pas aux gains d'un commerce exercé par la femme à l'aide de biens mis à sa disposition par le mari.

§ 2. — Seule la femme a l'administration et la jouissance de ses biens réservés; elle peut seule en faire emploi en acquisitions de biens mobiliers et immobiliers; elle peut, sans l'autorisation de son mari, engager, hypothéquer, aliéner à titre onéreux, les biens acquis ainsi et en disposer à titre gratuit dans l'intérêt du ménage ou pour l'établissement des enfants communs.

§ 3. — En cas d'abus, par la femme, des pouvoirs qui lui sont conférés dans l'intérêt du ménage, notamment en cas de dissipation, d'imprudence ou de mauvaise gestion, le mari pourra en faire prononcer le retrait par le tribunal civil du dernier domicile des époux, statuant en chambre du conseil, en présence de la femme, où elle est dûment appelée, le ministère public entendu.

Le jugement prononçant le retrait des pouvoirs sera exécutoire par provision, nonobstant opposition ou appel, et sans caution. Il pourra aussi, lorsqu'il sera devenu définitif, être rapporté sur la demande du mari.

Le jugement sera, à la diligence du procureur du Roi ou du mari, transmis par extrait, dans le mois de sa date, au greffier du tribunal civil, pour y être transcrit dans un registre tenu à cet effet. Il devra, en outre, recevoir la publicité prévue par l'article 501 du Code civil. Si l'un des époux est commerçant, il devra également être inscrit au registre prévu par l'article 12 de la loi du 15 décembre 1872 et être affiché, dans les arrondissements où il existe un tribunal de commerce, dans la salle de l'auditoire de ce dernier tribunal.

6° In het Burgerlijk Wetboek wordt een artikel 226*septies* ingevoegd, luidende :

§ 1. — De opbrengst van de arbeid van de vrouw die een beroep, onderscheiden van dat van haar man, uitoefent, en het daarvan komende spaargeld vormen voorbehouden goederen te haren voordele; alle hiermee strijdige, in het huwelijkcontract opgenomen bepalingen zijn nietig. De zaken bestemd voor het persoonlijk gebruik van de vrouw zijn hierin begrepen, onder meer kleren, juwelen en gereedschappen, alsook alle vergoedingen of schadeloosstellingen die haar toekomen uit hoofde van een ongeval ten gevolge waarvan zij beroepsinkomsten verloren heeft, waarop zij gerechtig was te rekenen.

De voorafgaande bepalingen zijn niet toepasselijk op de winst van een handel door de vrouw gedreven met behulp van goederen die haar man tot haar beschikking heeft gesteld.

§ 2. — Alleen de vrouw heeft het beheer en het genot van haar voorbehouden goederen; zij alleen mag die beleggen door aankoop van roerende en onroerende goederen; zij mag zonder machting van haar man de aldus verkregen goederen verbinden, met hypothek bezwaren, onder bezwarende titel vervreemden en daarover om niet beschikken in het belang van de huishouding of om aan gemeenschappelijke kinderen een stand te verschaffen.

§ 3. — Indien de vrouw misbruik maakt van de macht die haar in het belang van de huishouding is toegekend, onder meer in geval van verkwisting, onvoorzichtigheid of wanbeheer, kan de man de intrekking van de macht doen uitspreken door de burgerlijke rechtbank van de laatste woonplaats der echtgenoten, die in raadkamer beslist, in tegenwoordigheid of na behoorlijke oproeping van de vrouw en na het openbaar ministerie te hebben gehoord.

Het vonnis waarbij intrekking van de macht wordt uitgesproken, is uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande verzet of hoger beroep en zonder borgtocht. Het kan ook, als het definitief geworden is, op verzoek van de man worden ingetrokken.

Het vonnis wordt door de zorg van de procureur des Konings of van de man binnen een maand na zijn dagtekening bij uittreksel gezonden aan de griffie van de burgerlijke rechtbank om aldaar te worden overgeschreven in een daartoe gehouden register. Bovendien moet het worden openbaar gemaakt zoals bepaald in artikel 501 van het Burgerlijk Wetboek. Indien een van de echtgenoten koopman is, moet het eveneens worden overgeschreven in het register, bedoeld in artikel 12 van de wet van 15 December 1872, en in de arrondissementen waar een rechtbank van koophandel bestaat, moet het in de gehoorzaal worden angeplakt.

En cas d'urgence, le président du tribunal peut donner au mari l'autorisation de s'opposer aux actes que la femme se propose de passer avec des tiers.

§ 4. — Les biens réservés pourront être saisis par les créanciers de la femme. Ils pourront l'être également si les époux, ensemble ou séparément, ont contracté dans l'intérêt du ménage.

La preuve que la dette a été contractée dans l'intérêt du ménage incombe au créancier.

§ 5. — La preuve que la femme exerce une profession distincte de celle de son mari sera faite envers les créanciers avec lesquels elle a traité sans fraude, par la production d'un acte de notoriété ou par tout autre moyen.

La femme peut fournir la preuve de la provenance et de la consistance des biens réservés, tant vis-à-vis de son mari que vis-à-vis des tiers, par toutes voies de droit, sauf par la commune renommée.

S'il s'agit d'immeubles ou de droits immobiliers, la preuve n'est recevable que si l'acte d'acquisition par la femme contient la déclaration que l'acquisition a été faite par elle, à l'aide de biens réservés et pour en tenir lieu.

§ 6. — A) A la dissolution de la communauté ou de la société d'acquéts, les biens réservés sont compris dans l'actif à partager, à moins qu'ils aient en même temps nature de biens propres.

Les dettes afférentes aux biens réservés suivent le sort de ces biens.

Toutefois, si le mari ou ses héritiers font un inventaire fidèle et exact, ils ne sont tenus de ces dettes qu'à concurrence de la valeur des biens réservés qu'ils recueillent.

La femme qui renonce à la communauté reprend les biens réservés francs et quittes de toutes dettes autres que celles dont ils étaient antérieurement le gage.

Cette faculté appartiendra à ses descendants.

B) Sous tous les régimes qui ne comportent ni communauté ni société d'acquéts, les biens réservés sont la propriété de la femme.

In geval van dringende noodzakelijkheid kan de voorzitter van de rechtbank de man machtigen zich te verzetten tegen de handelingen die de vrouw zich voornemt met derden aan te gaan.

§ 4. — Op de voorbehouden goederen van de vrouw kan door haar schuldeisers beslag worden gelegd. Er kan ook beslag worden gelegd in geval de echtgenoten gezamenlijk of afzonderlijk overeenkomsten in het belang van de huishouding hebben aangegaan.

Het bewijs dat de schuld in het belang van de huishouding is aangegaan, moet door de schuldeiser worden geleverd.

§ 5. — Het bewijs dat de vrouw een beroep, onderscheiden van dat van haar man, uitvoert, wordt tegenover de schuldeisers met wie zij zonder bedrog heeft gehandeld, geleverd door overlegging van een akte van bekendheid of door ieder ander middel.

De vrouw kan, zowel tegenover haar man als tegenover derden, de herkomst en de omvang van de voorbehouden goederen bewijzen door alle wettelijke middelen, behalve door algemene bekendheid.

Indien het onroerende goederen of onroerende rechten betreft, is het bewijs alleen dan ontvankelijk, indien de akte van aankoop door de vrouw de verklaring bevat dat de aankoop door haar gedaan is met behulp van voorbehouden goederen en om als wederbelegging te dienen.

§ 6. — A) Bij de ontbinding van de gemeenschap van goederen of van de gemeenschap van aanwinsten worden de voorbehouden goederen begrepen in de te verdelen baten, behalve wanneer zij terzelfder tijd de hoedanigheid van eigen goederen hebben.

Schulden betreffende de voorbehouden goederen volgen het lot van deze goederen.

Indien echter de man of zijn erfgenamen een getrouwe en nauwkeurige boedelbeschrijving opmaken, staan zij voor die schulden niet verder in dan tot de waarde der voorbehouden goederen die zij verkrijgen.

De vrouw die afstand doet van de gemeenschap, neemt de voorbehouden goederen terug, zuiver en vrij van alle andere schulden dan die waarover zij vroeger tot pand strekten.

Dezelfde bevoegdheid behoort aan haar afstammingen.

B) Onder alle stelsels waarin noch gemeenschap van goederen noch gemeenschap van aanwinsten bestaat, zijn de voorbehouden goederen eigendom van de vrouw.

7e Il est inséré au Code civil un article 1443bis et un article 1443ter, ainsi libellés :

« *Art. 1443bis.* — La séparation de biens peut être poursuivie en justice par le mari lorsqu'il y a lieu de craindre que sa part dans les biens communs ou ses reprises sur la communauté ne soient compromises par le désordre des affaires de la femme.

» *Art. 1443ter.* — Les articles 1444 à 1448 et l'article 1452 du Code civil ainsi que les articles 865 à 873 du Code de procédure civile, sont applicables à l'action en séparation de biens du mari. »

7e In het Burgerlijk Wetboek wordt een artikel 1443bis en een artikel 1443ter ingevoegd, luidende :

« *Art. 1443bis.* — Scheiding van goederen kan door de man voor de rechter gevorderd worden, wanneer er vrees bestaat dat zijn aandeel in de gemeenschappelijke goederen of zijn terugnemingen uit de gemeenschap in het gedrang komen door de wanorde in de zaken van de vrouw. »

« *Art. 1443ter.* — De artikelen 1444 tot 1448 en artikel 1452 van het Burgerlijk Wetboek, alsmede de artikelen 865 tot 873 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn van toepassing op de rechtsvordering tot scheiding van goederen van de man. »